

Holy Bible

Aionian Edition®

Aka Bible

Hruso Bible

AionianBible.org

The world's first Holy Bible untranslation

100% free to copy and print

also known as "The Purple Bible"

Holy Bible Aionian Edition ®

Aka Bible

Hruso Bible

Language: Hruso

India (Arunachal Pradesh)

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 9/10/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0

Bridge Connectivity Solutions, 2024

Formatted by Speedata Publisher 5.3.10 (Pro) on 12/3/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously and <https://AionianBible.org>

Published by Nainoa Inc, <https://Nainoa-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language

Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Volunteer help and comments are welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Aka at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation!* What is an *un-translation?* Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Aka at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 06/21/25 - 468 translations now available in 230 languages.
- 09/01/25 - 538 translations now available in 291 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Luka	11
Philemon	93

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

Sündawñe Jisu i che, "He Awuwa, ná muchoaiwe, hadowo cheme he na madanghum
na ha dangkoima?" Súnda na kako ge ñi veñe i gye í habrañia lastü.

Luka 23:34

Luka

1 Ñimko a ha ha lyilyedama, se ná nüna aña na galyiw
gipüñejoñe dada. **2** Sünda he ñu ná dju nudzoğ iñiyo
hohusedama se naje, seyo, Tawgyew i shi-ñu truñe
kahisedaw se naje, se ñu ná üträiyomdo ní trukuida.
3 Sünambo, no je üträiyomdo, he na he í, usupa yo
hoksüne kalyisedaw no, süvzüw Tiyofilus bábo, he na he í
magabolyiw gi vyeimeje ujoñe vyeda. **4** Hado cheholye,
bá ha trudrilyedama, se ná umsowgo ba danghuweñe no
vyedame. **5** Nugo Herodes i Yahudiya ñetrü go ñetrü nugo
dañe shüi ñeto ge ana lyikülye: Abiya müga go Jakariya
cheñe mügaw a du. Üfum ye, mügaw Arō yo samtolyiw
namko yo a, iñiñi ye Elishiba. **6** Sünda se naksü Tawgyew
uvro ge chiñifoñe, seyo Prabhu ichi shotuko dügyew ná
je da shüw. Ügü dadrilyedaw ná je madatruw-makitruw
da shüw. **7** Sünda Elishiba i ügübzungá naksü agü je
ñiwbi. Sünda se naksü kewje keahubi. **8** Dzakariyas i í
ñeñü ná dağañ kuwñe, Tawgyew uvro ge, i ñegru ge müga
chew daw. **9** Sündada mügaw ná daw basha yo dañe kako
dzulaw ge iñiñi kakülye, Tawgyew í kügütüñegru ge jiñe
shobrovzü foweñe. **10** Sündada shobrovzü fomkoi sese
vyew na nopsü ge kahuañe kügütüsü. **11** Sese Tawgyew
ichi sorgomuko a ye shobrovzü fodaw südzüvyepsüg
vyego psügañe ge gudzukülyedaw ye, í hohu. **12** Sünda
Jakariya í hoglye šüpo lamosha, sünda í ñew vyehua. **13**
Seño ye sorgomuko i í che, “Jakariya, djuğejodawe hado
chemeje bá kügütaw ye dzühujemme sündada bafum
Elishiba yo babó saw a sakülyejome, sünda ba se iñiñi
ye Yohañ ne ñijodawe. **14** Sünda ba agü saahuñe šüpyo

lüshüne, lüshümfoajome seyo šüpyo nüna na agü sadabi cheñe lüshüjome.” **15** Hado chemeje i Tawgyew üvro ge sawlyiw chiñifojome; seyo tsü keje matujome; seyo iyañ ulhu ge duluge yo ġulo güdraw yo güdraavojobi.

16 Seyo Israyel yo naje šüpo nüna na Tawgyew ichi ge kakultrujome. **17** I ñihow Eliya í ġulo seyo kūña dafidama dañe üvro üvro kutrojome hado chemeje awu na na üdrü-ulu ye agü nachi ge tchodügyejo; seyo zew chew madzüw na Tawgyewchi ge chiñidrüne lakujo súnda Tawgyew ibó dafimsofiw dashüträvojo. **18** Jakariya i sorgomuko í dzü, hei no kündä danghujowa; hado chemeje nobó mukroadabi seyonofum boje mukromyadabi. **19** Sorgomuko i í trutcho, “No Gebriyalwa, Tawgyew ichi mukow kewwa súnda üdra gudzusaw ye wa; sündada nó badra chitruweñe seyo bá he ñu ye truweñe kiadaw yewa. **20** Seyo hojo dawe, he ñu ye umsow makalu kuw ba mulyo ġyojome, súnda mazefiomme, hado chemeje ba nó ñu ye, i ke damdürüne dafiajoma, sei umsow mavye.”

21 Nüna na Jakariya í ġyokrütsü, súnda mavyenghuahuw lyatsü, hado cheme ñegru ge aña kündä uwalajemañe? Vyeñe. **22** Súnda i ñopsü kahuadabi abó ñu mazefibi, sündawñe na danghuladabi i ñegru ulunge hama ñita homadadañe, súnda i sei vyeġelalye seyo mulyo lyadabiñe.

23 Súnda i sehu datunofiahüne i í ñe ge katcho. **24** Setasaġa yo ifum Elishiba somafobi, súnda hubye pom kuw i nudzoġ ana cheñe müšüñe vye. **25** “Nüna nafo ge nó bümazeamedañe nobó Tawgyew i he ñeto ye ana daidawa.” **26** Elishiba agü ñiw yo hubye ġe kuw sa a Tawgyewchi go sorgomuko Gebriyal i Galili iñiñi

Nazrat ñetrü ge, **27** Mimsa nano makaw a ichi ge kiku.
Djú Joseb cheñe Dawud í ñeñü go Muhusa a idra êgulo
daida, se nano makaw mimsa iñiñi ye Mariyamwa **28**
Sünda Sorgomuko i ichi ge ñelunge jimyoñe che, ba hu
je adjüdjüw no je aôgimiw lüshütukoaiwe, Djú Tawgyew
í nülvow tukoaidama! Tawgyew i badrañome. **29** I se
ñu yo šüpyo êgelamoag, sünda vyemche, hei küna ñu
a djüjemma? **30** Séšo Sorgomuko i í che, Mariyamya;
djuñejoda, hado cheme Tawgyew í nülvó bá tukoaidawa.
31 Sünda hojodawe, ba somafojome, sünda ba saw a
sakülyejome, ba iñiñi ye Jisu ñe ñijodawe. **32** I šüglyiñjome;
seyo bá Soñgro-yaloñe üsaw chejome; sünda Tawgyew
í í awu Dawud i psüga ye í djüjome. **33** Sünda i Yakub
í ñeñü ge shüwa nugo da shükejome; sünda í ãadzü da
shükyew ye keje mamütrajome. (*aiōn g165*) **34** Mariyam
i Sorgomuko í che, “Hei kündä lyijowa? Nobó muhuje
madanghulubi.” **35** Sorgomuko i í trutcho “êgulo güdraw
ye baso ge kamyojome, seyo Toñgroyama í ïGagra ye
badru ge duñgudrójome; Hado chemeje í êgulo güdraw yo
sakülyalaibi, í Tawgyew üsaw chejome. **36** Sünda hojo
dawe, bá ñeñüg go Elishiba i je mukromyadabi a saw
sakülyemkoiba, hei ichimsoba í na Ügübüm chebabí, i
so mafow hubye ñe kudaba. **37** Hado chemeje Tawgyew
ichi ge ha ñu je madafiwjo che ñiwme.” **38** Mariyam i
che, “Howe, no Tawgyew i chiñadambabi, bachi ñu trudo
trüduyo dubroñe nodra ana lyimeje.” Sese sorgomuko ye
itrü yo katrukralye. **39** Sündaw se ñeto Mariyam i kutcho
yo guduñe pufo go Yahudi na ñetrü a ge ji. **40** Sünda
Jakariya iñe ge jiñe Elishiba í gagañe da. **41** Elishiba i

Mariyam ichi gaga chewye dzühhuhuwñe, seşügudoye ulhu go agü yeje gog, sünda Ilishiba i êgulo güdraw yo tukoa. **42** Sünda i gow yo şogzuñe che, ba mim nağî yo süvzüfowmme, seyo balhu go sheje ye şüvzüw me. **43** Sünda noje hango yo nülvojema, no Tawgyew üyañ ye notrüügañ a jikuda. **44** Sünda holabya bachi gaga chew yenofu ge dzühubyo dzühuğyowñe seşügudo ye nolhu go agü yeje lüshülye gogje. **45** Sündada seiye şüvzüwmme, se í djuyo umsow vyeñe Tawgyew ichi go, ha ñu ye idra chedama, sei damsojebi. **46** Sese Mariyam i che, “Nodrü-nolu yo Tawgyew i troime. **47** Sünda noğulo ye, nó gudraw choakejo Tawgyew yo lüshü damme. **48** Hado chemeje i í chiğadam idru ge nülvo hoida, sündada holabya, ayo dalalye shüwa shüw pumnüshügi kuw nüna na nó şüvzübram chejome. **49** Hado chemeje se bolugobraw Tawgyew i nobo chiğâ dew dew daida, sündada iñiñ ye güdraw me. **50** Sünda i nülvo ye se nadra jome, dju í ñeima, saltso saltsow daw kuw sünañgudrójome. **51** I í bolugow ye sheiwa, seyo dju nudzo drü-lu ge dafowşoñe daima sena daame-kiame vye. **52** I shotuko dümbraw na psüiga go düigaaha; Sünda nülvodaw i udruda vye. **53** Luhusümgraado na gañ uwyo da djü, séso dzomokülyimodaw na ügzü ufobüla lyadügye. **54** I í nüdzog akiawu na, kulo Israyel na ãaksüla, hado chemeje se nülvo ye büvyesiðañe. **55** Shüwa Abraham ñe i saltsoahuw nadra shüwa duñgudrupo, I küna ñi bupye-ñipye nadra chedama süna.” (*aiōn g165*) **56** Mariyam i hubye dzü kuw idra ñeoselyeñe, i ñe ge katcho. **57** Sese Elishiba i samdrü kudabi, sünda i saw sakülye. **58** I êgafopsüg-êgampsüg

seyo i ñeşüg-ñepeğ na sei dzühulye, Tawgyew i ídru ge
şüpyo nülvo dadañe, idra ye lüshütuno. **59** Sündalye ana
a dadawa ñegi şügzü kuwñe se agü í fyuw ñeto kudabi
sünda i ñiñi ye ichi awu Jakariya í iñiñ ye ñiweñeda. **60**
Séso iyañ i che, mowwe; i ñiñi ye Yohañ ñe ñijo dawe. **61**
Sünda na í che, bá ñeşüg ge ana üñiñi djuchije ñiwa. **62**
Sese i ichi awu i damcheñe dzü, ba iñiñi í ha ñigoñda? **63**
Sündawñe i gijo kako prülañe ǵiag, iñiñi ye Yohañ me,
sündawñe vyew na mavyenghuatsüg. **64** Sündawñe ichi
umdu ñe zebüla naksü seşügudo ye zefikülye; Sünda i ñu
zehuahuw ye Tawgyew i trokülye. **65** Sündawñe iñisa
ye ǵyodo na vyew ǵemoatsü; sünda se ñu ye vyew se
Yahudiya nachi ñetrü üñisa üñisa naje şügeatsü. **66** Sünda
vyew dzühudo na nudzoğ nudzoğ drü-lu ge vyalatsü che,
“He agü ye künajojeşoma?” Hado chemeje Tawgyew i
ügzü ye idra dubi. **67** Sünda iyaw Jakariya i ǵulo güdraw
yo tukoa, sünda ñihokülye. **68** Israyel go Tawgyew í
şüvzüwe. Hado chemeje i í nudzo nüna ná hokrüvo,
Sünda ná ǵaksüivo, **69** Seyo i kulo Dawud i ñe ge ñibo
muchoaijo hosuw üşuvzü a lahuaida. **70** Sünambo i bzüga
yomdo güdraw ñihow truw bupye-ñipye nayo, dju ñedzü
üña no üña gomdo dulyisema, senayo trulyeida. (**aïon g165**)
71 Chemeje ñi vyeñiw-vyeğaw nayo, seyo ñi homsüsrew
nagzü yo ñi muchoaida; **72** Sei ye ñi bupye-ñipye na
nülvo dañe nudzoğ güdraw ñu i vyesüweñe, **73** Seyo se
trasğä sei, se í i ñi awu Abraham yo todoye, **74** I ñi hei
djüjo, sei ye ñí vyeñido nayo kahajoñe, **75** Ivro ge chiñiw
seyo güdraw ǵabo kaw ge shüdzowkuw mağew ichi chiğä
dañgudruweñe. **76** Seyo ba ye muhusa agüsa, Toğgroyama

i ñihobraw chejome, hado cheme ba Tawgyew ichi ǵabo dashüträvojoñe uvro uvro kutrojome, **77** Sei ichi nüna na djumuchoawe, dju, ná lalo yo güdraw pawma. **78** Hei ñi Tawgyew í nülvo dado yo lyijome, seiyo ñidru ge udrugo yo müsaw a dzüto-rünokülyejo. **79** Sei ye nukuǵuw seyo dzüjo ǵabo ge ǵyodo na müsaw djü, seyo ñishi í lüshüw ǵabo gudow lakutrokewe. **80** Seyo se muhusa angasa ye Yohañ, shülyifi shülyi seyo ǵulo ge gokülyefi gokülye seyo Israyel ge kakujo ñeto kuw i bye ge ǵyo.

2 Se ñeto ge ñubyu Kesar Agastas ichivye gow shotuko-kunu kihua, vyow Druguw-Drulyiw gow ǵadzü-ǵaǵi nañiñ ǵimyoweñe. **2** He uvromashü iñiñ ǵimyw ye ñubyu Keriniyas í Siriya gow dümbraw dadaw ñetow ge daw. **3** Vyew na nañiñ í ǵimyojoñe nudzo-nudzo ñetrü ge katsüküǵatsü. **4** Súnda: Joseb je Dawud i ñešü go üşü umu, sündada i Galili go Nazrat ñetrü yo kañe Yahudiya ge Dawud i ñetrü Betlehem ge ka. **5** I iñiñ ǵimyw, í goidaw Mariyam dju so mafoma idra jisa. **6** Na Betlehem ñetrü ge dulu ge, i agü sajo ümdrü kuadabi. **7** Súnda i agü üsaw samkyo a saa súndañe í gyeka ge ǵüshüne káko ge zua ve, hado chemeje nabo süge ñe ǵyojo mapa. **8** Seyo se ñetrü a küña fugulu ǵyokrüw duma, se na ñegi ge vi ge ǵyoñe ná hokrü ǵow. **9** Seyo Tawgyew i sorgomukow a namgkow ge gudzukülye, súnda Tawgyew i ǵagra namgkow ye dubrokülyeg, sündawñe na ńupo ǵeatsüg. **10** Sündawñe sorgomukow i na che, “Dju ǵejo dawe; Hado cheholye chemeje, howe, no tuǵu-tumo vyow nabo ńupo lüshüw ñu a trujome. **11** Yow ñubyu Dawud i ñetrü ge djobo muchoaijo a sadame, súnda se i Prabhu Masime.” **12** Súnda

se ye ba chi shewme, sei ye ba agü a ye gye ̄gushüñe seyo
káko ge zuw hohujome. **13** Sündawñe sorgomuko a üdra
ye sōgomuko upua a Tawgyew i iñiñ la troñe ana chew
hohuda, **14** “Nedzü ge Tawgyew í ̄gudzüw súnda no ge se
tūgu-tumo na ̄gudzüw djüwe djú ñedzü Tawgyew i uw
veima.” **15** Sorgomuko i natrü go sōgo ge katralyewñe,
fugulu ̄gaksüw na ̄gutchü chēgi, “Tchow, ñi Betlehem jiñe
he ñu chedaw i, seyo Tawgyew i trudaw í, hobo.” **16** Súnda
na mekutcho djeñe Mariyam ñe seyo Joseb naksü üträ
ge anga i káko ge vedaw hohu. **17** I holyeñe na se anga
ufo gow na ha trudama se ñu chedaw na truzegiatsü.
18 Seyo vyew dzühutsüdaw na fugulu ̄gaksüvow na ñu
trudaw yo mavenghuatsüg. **19** Seño Mariyam i he ñu na
üdrü-ulu ge veñe vemchepüñe. **20** Súnda fugulu ̄gaksüw
na ná küna trudama, sünambo vyew dzühuñe hohuñe
Tawgyew i trolleyeñe lüshüñe katsütcho. **21** Ñegi ̄sügzü
kufiahuñe, seyo i Jisu i mükraksüw fyumdrü kuadabi,
súnda iñiñ Jisu ñe ñi, he iñiñ ye sorgomuko i uluhudrü
ge mañilugomdo djülyedabi. **22** Súnda Musa í shotuko
dalyedaw yo Mariyam i güdraw ̄gyow ye ̄gomdzoahuwñe
súnda Joseb ñe Mariyam naksü í Tawgyew uvro ge shew
Yarusalem lañe jike. **23** Tawgyew i shotuko ge ̄gimbo:
“Vyew saw samkyo na Tawgyew ibó güdraw vyejome.” **24**
Súnda Tawgyew i shotuko dalyedaw go chemeje, “Aşüm
osa ksü, momeje pāusa üsasa ksü lañe kügüwe.” **25** Se
ñeto ge Yarusalem ge Simon iñiñ yo nüna a duw, súnda i
güdraw nüna seyo Tawgyew i kügüw nüna, súnda Israyel
ge ̄gudzüjo i ̄gyokrü, seyo ̄gulo güdraw üdra dusa. **26**
Súnda ̄gulo güdraw yo truhua, ba Tawgyew i saw Masi í

mahohulu, ba madzüvzüjome. **27** Sünda í Gulo Güdraw i
ñegru nopsü ge jidügye; sünda iyaw ñe üyañ naksü se
agüsa Jisu ībo, ahugo shotuko na dajoñe veñe lajikedaw
sesse, **28** sünda Simon i angasa í lolalyeñe, Tawgyew í
troñe ana che: **29** “He Tawgyewwa, ba ñu chew kudabi, bá
kulo í ba güdzüw yo kadügyejodabe; **30** Hado chemeje
noñi yo ba muchoadügyedaw ye hohudamme. **31** Djú ba
vyew druguw-drulyiw gow nüna na hovow sa a dadrü
kikülyadama. **32** I utro sama nabo umsow truhoahuw
müsaw da kakülyajome, sünda Israyel go djo nüna nabo
lüshü-lübajome.” **33** Sünda üyaw ñe üyañ naksü ubo gow
ñu chedaw yo mavenghuatcheseñgudru. **34** Sündawñe
Simon i í gağüüzü djüñe, üyañ Mariyam í che, “Howe, i
Israyel go na gaañe seyo pülyidügyejo go, seyo ana a chi
shedügyejoñe ǵyokrüdügyeda, seifo go ñu zeǵijome. **35**
Sünda ba ǵülo je vetsü yo vudiiga-vudiiga dajome. He
yo ǵüpo na drü-lu ge vedaw na truhuajome.” **36** Sünda
Asher ǵübye go Fanual üsam a duw iñiñ Hanna, i ñihow
trum: I ǵüpo mukrombi, I ülshi dzüwñe üdra gzü daw yo
odje mro kuw shüfisawba. **37** I odje ǵügzüǵütrü psügi
gow müjem: sünda ñegru keje matrahuw ñegiw-ñetow
drüpsü-ñilyi mañiw seyo küküñe ǵyonggudruwba. **38**
Sünda i sehu ñeto süge jikuñe Tawgyew i drü-lu yo uw
che, sünda vyew ná, dju Yarusalem i yo muchoajoñe
ǵyokrüvodaw na, ifo go ñu trumyokülye. **39** Sünda na
Tawgyew davyedaw shotuko ügü ye vyew damdzoahuwñe
sese Galili ge nudzoǵ ñetrü Nazrat ge katcho. **40** Sünda
angasa ye nugow lya, sünda bolu dukülyebi, seyo patsü-
sholu tukoaha, sünda Tawgyew i nülvo üdra sa dusa.

41 Üyaw ñe üyañ naksü oje drü-drü Yarusalem ge Fasa rhano ge jinggudru. **42** I oje gïuyo ksü kuwñe, na rhano ge gïdaw ñom í daw Jerusalem ge ji. **43** Sündä na vyew ñegi gïyomdzolye sese katcho, se angasa Jisu Yarusalem ge gïyotralye; sei üyw ñe üyañ naksü madanghu. **44** Na ana veñ, i upu jiw nadra dusamada, ñegi a kapseajebi: sündä na í nadraw seyo na ñeñü nangko ge tchüpüñe. **45** Sé matchülawñe na tchü-tchüñe Yarusalem ge katcho. **46** Seye ñegi dzü sefum ye na í ñegru nopsü ge dadrüw nangko ge gïyosañe, ná ñu dzüñe seyo naje i chi dzü gïyodaw hohu. **47** Seye küña na i ñu truw dzü gïyodama, se na vyew í danghuw yo seyo i ñu hutrow yo mavenghuatsü. **48** Sündawñe na í holyeñe mavenghualyeñe seyo üyañ i í che, “No sawwa, ba ñidra ana hado daña? Howe, baw ñiksü ba tağaw na veduw tchü ñegiaha.” **49** I í che, “Ba no hado tchüña? Hadoma madanghuma, no nó awu i ñe ge dujobabi cheñe?” **50** Seño i í ha ñu chedama, i se i madzüsüla. **51** Sündawñe i üdra kasa, sündä Nazrat ge kaku, sündä na chew dzü gïyosa; sündä üyañ i he ñu ye üdrü-ulu ge ve. **52** Seye Jisu i patsü-sholu seyo udru ge lyifilyi sündä Tawgyew ñe nüna naksü ubo yo go shülyi.

3 Nugo Tibiriyus Kesar ñetrü nugo dañe oje gïütrüpom kuw sese, seyo Pontus Pilatus i Yahudiya go ñetrü nugo da shüi sese, seyo Galili ge Herodes, sündä üñu Filip Ituriya seyo Trakonitis go nugo da shüw sese, sündalye Abilene ge ye Lisaniyas go nugo da shüw sese. **2** Seye sese Anasñe Kefas naksü miuga gow, seta-seğä Tawgyew ichi shi-ñu ye, ge bye ge Jakariya ichi üsaw Yohañ üträ ge dzühuku. **3** Sündalye i Yordan hu itrügañ go vyew ñetrü-ñetrü ge

jiñe, lalo muchojoñe drü-lu ye vyegudoweñe baptisma ifo
ye truzekülye. **4** Yasaya i ñihow trulyedaw shi-ñu kako ge
gidaw ye: “Bye ge shogzükülyedaw nüna i ñuksüwme he
i: ‘Tawgyew i ñabo dashütrüvowe, i ñabo í gudow davowe.
5 Kaguuguahuw küñama kazeñijome, Seyo púsa je lüñew
daajo; Seyo ükungüw ná gudojo, lüvzüw lüñew ñabo Sena
ñabo rhugro lyijome. **6** Seyo uso duw chebiw ye vyew
Tawgyew i muchoaihuw hohujome.” **7** Dju upu dyam na
ichi ge baptisma lajoñe jihuañe jikutsüdaw na, se na i
che, “He byu üsa nawa, djó dju truda, he kalai lusuvyuw
yo ñe jehuatsüwe che? **8** Drü-lu vyegudofilaw kuw sheje
lakuwe: seyo nudzoñ-nudzoñ drü-lu ge ana djuvyelajo
dawe, se ñi aki-awu ye Abrahameñe; hado cheme no dju
chengkoime, Tawgyew i he kunu yo je Abraham ibo mulo
lakülyefijobame. **9** Seyo ya bo puñje ye shoñ ükrüträ
ge vyedabi, sündada ha shoñ ye sheje uw yo majema,
se na poskealye mi ge foahuebabi.” **10** Seyo nüna na í
dzü, “Sename ñi ha dajowa?” **11** I ná tru, “Djuchi ge polu
ksü duma, se djuchi ge ñima se i djüwe seyo djuchi ge
tsajo duma, se naje süna datsüwe.” **12** Seyo patso-law na
je baptisma law jiku, seyo í dzü, “He dadrüwwa, ñi ha
dajobya?” **13** I ná trutcho, “Dju djóbo ñyokrüima, se í
fojelübziw patso djulajo dawe.” **14** Seyo rhünakew na je í
ana dzü, “Ñi ha dajobya?” I ná chetcho, “Djudru ge je
külü djujowe, seyo mülaw-mütraw djufojo dawe, seyo
nudzoñ chiña dadaw ge lüshüjo dawe.” **15** Sündä nüna
na se í vyeksüñe ñyomkoi sese, seyo vyew na nadrü-
nalu ge Yohañ ifo go vyemkoi, haña he ashá he i Masi
mošomachañe. **16** Sündawñe Yohañ i vyew ná che, “Nobó

djo hu yo baptismal djuwbame, séshoye i kalaime, dju nō cheje saw-lyiw bolufowme; no ivro ge ichi shita udro tashaijoje ugō ñiw sünabame, se i djó gulo güdraw seyo mi yo baptismal djujome. **17** Ichi chiaği ye ichi ügzü a me; seyo i í ñetchü ye uw yo dagüdrayosome; seyo pulgü tcholadaw na üşaka lakeğijome, sésho ügütchü na ye mi ge foajo se mi ye keje madzoñoajo.” **18** Sündalye i nüna na dadrüñ-dadrülye shi-ñu uw je trusejome. **19** Seşoye i psüğimko yo ñetrü a go nugo Herodes í iñuw Filipus ufum Hirodiyas ifo go, vyew lalo datruw nafo se na sei í dadaw na fokülye. **20** Sündada Herodes i vyew naği yo je i fow lalo je datru, Yohañ í pache ñe ge shü vyewe che. **21** Vyew na baptismal latsüwñe, seyo Jisu je baptismal lalyeñe küğü gyo, sündawñe ñedzü müsaag. **22** Seye gulo güdraw pagusa veduw ye uso dañe idru ge gudrokülya, sündä ñedzüdru go ñu zekülye “Ba nō sawme, ba yo no şüpo lüshüdame.” **23** Jisu i shi-ñu trukülyewñe, sese i oje dzüğü kuw. I Joseb üsaw (nüna na ana vedabi), seyo i Eli ichi, **24** Seye i Mattat üsaw, seyo i Lewi ichi, seyo i Malki ichi, seyo i Jannai ichi, seyo i Yusuf ichi, **25** Seye i Mantiyah ichi, seyo i Amos ichi, seyo i Nahum ichi, seyo i Asaliya ichi, seyo Naggai ichi, **26** Seye i Mat ichi, seyo i Matiyah ichi, seyo i Simi ichi, seyo i Yosek ichi, Seye i Yoda ichi, **27** Seye i Yohañ ichi, seyo Resa ichi, seyo i Jarubbabel ichi, seyo i Shaltiel ichi seyo Nari ichi, **28** Seye i Malki ichi, seyo Adi íchi, seyo i Kosam ichi, seyo i Almadam ichi, seyo i Er ichi, **29** Seye i Jisu ichi, seyo i Aliyejer ichi, seyo i Yorim ichi, seyo i Mantat ichi, seyo i Lewi ichi, **30** Seye i Simon ichi, seyo i Yahuda ichi, Seye i Yusuf ichi, seyo i

Yonan ichi, seyo i Eliyakim ichi, **31** Seyo i Maleyah ichi,
seyo i Minnah ichi, seyo i Mantat ichi, seyo i Natan ichi,
seyo i Dawud ichi, **32** Seyo i Yise ichi, seyo i Obed ichi,
seyo i Boj ichi, seyo i Salmon ichi, seyo i Nason ichi, **33**
Seyo i Amminadab üsaw, seyo i Arni üsaw, seyo i Henson
üsaw, seyo i Peres üsaw, seyo i Yahuda üsaw, **34** Seyo i
Yakub ichi, seyo i Isahak ichi, seyo i Abraham ichi, seyo i
Terah ichi, seyo i Nahor ichi, **35** Seyo i Sarug ichi, seyo
i Rawu ichi, seyo i Peleg ichi, seyo i Eber ichhi, seyo i
Shilah ichi, **36** Seyo i Kenan ichi, seyo i Arafzed ichi, seyo
i Shom ichi, seyo Nuha ichi, seyo Lemek ichi, **37** Seyo i
Matushilah ichi, seyo i Hanok ichi, seyo i Yirid ichi, seyo i
Mahallel ichi, seyo i Kenan ichi, **38** Seyo i Enosh ichi, seyo
i Shet ichi, seyo i Adam ichi, seyo Tawgyew ichi üsawwa.

4 Sündä Jisu i êgulo güdraw yo tukoañe, Yordan hu go
kakutcho; seyo êgulo yo bye ge lağushi lağushi vye; **2**
Seyo ñegi piğü kuw müütü na dakütso-kikütso ho. Se ñeto
ge i haje-haje matsa-matuw seyo se ñeto kamdzohuñe,
sese i luhuşküku. **3** Sündaña müütü ye í che, “Sünameje
ba Tawgyew üsawşommeje, he kunu ye cheha odje
lyaweñe.” **4** Jisu i í trutcho “Gidame, nüna na odje yo aka
mashüjome.” **5** Sündatchowñe müütü ye í la djeketcho
sündalye lügañe pu udru gow vyew druguw-drulyiw go
ñetrü ná shemdzoa. **6** Sündalye müütü chetcho, “No he na
he i vyew bá übraw daweñe djüjome, sündä no êgagra
djüjome, hado cheholye he na braw nobabi, seyo no dju
djügoñdama djüfijobame. **7** Sündada ba nó küğümeje, he
na vyew bachi lyajo.” **8** Jisu i í chetcho, “Ana êgidame: ‘Ba
bá nudzoğ Tawgyew í gaga dawe; seyo í küğüjo dabawe.’”

9 Sündatchowñe i í lalye Yarusalem go kügüt ñegru
ñelütsü udru ge lalyi vye, sündalye í che, “Süname ba
Tawgyew üsaâommeje, babraw bá nudzoğ he ayo üla
ge gaawe. **10** Hado cheme ǵidabi, ‘I bábo í sorgomuko
ná babo ǵaksüweñe dügyejome’ **11** Seyo ‘I bábo ügzü
yo lolajobame, hado chemeje bá gaañe kunu ge bashi í
mapadügyejoñe.’” **12** Jisu i í chetcho, “Ana je chedame; ‘Ba
nudzoğ Tawgyew í dafimsoima djuhojo dawe.’” **13** Mütü
ye í dafiyima madafima da hopüñemdzoahuñe, sündawñe
memja kuw üträ yo kahatrükralye. **14** Sündatchowñe
Jisu i Ǵulo Güdraw yo tukoañe, Galili ge katcho, súnda
ífo go ñu ye üñisa üñisa yo küña ñetrü duma vyew
dzühuzeǵıatsü. **15** Seyo i süge Tawgyew í kügüt melye
ñe ge truw ñe ge shi-ñu truñgudru, súnda vyew na í
trotsüküǵıtsü. **16** Sündalye i Nazrat ñetrü ge jiku; hayo
sa a í dalañe shükyedama sese; seyo í nudzoğ daw ügüt
dajo ge ǵyogow ñeto kuwñe kügüt ñegru ge jiñe kako
ngüjoñe gudzu. **17** Ñihow Yasaya í ǵilyedaw kako ye
í djü, súnda i kako ye tahalye, hayo sa a ǵidama se i
lakülye: **18** “Tawgyew í ǵulo güdraw nodra dume, Sündada
i sapse na shi-ñu truweñe nó lakülyedame, Seyo nó ana
daweñe kiadame, külyidaw ná shaaweñe, Seyo üñi ǵew
ná hofidügyeweñe shi-ñu na truñe, Seyo dügrülyadaw
na lahuaiweñe, **19** Seyo Tawgyew ichi lüshü ǵyojo oje
í shi-ñu trujo.” **20** Sündalye i se kako ye pyelyealye í
shürhaw ügzü ge djü, sündalye ǵyoag: seyo se kügüt
ñegru yo nüna na í homdzoatsü. **21** Sündawñe i ná che,
“Yow he ǵidaw ye djovro a damdzojemme.” **22** Seyo
vyew na í umsolyeñe vyeatsü, seyo ha shi-ñu ye i umdzu

yo zehuahima, se na i djühulye vyengatsü; sünda ná ubo chetsü, “Haña he i Joseb üsaw mowma?” **23** I na chetcho, “Djo nó he anabo zeğajobamme, ‘He mügawwa, nudzoğ í uw dagyolatchowe! No hadamje ñu dzühudaw ye ba Kafarnahum ge dadaw ná age nudzoğ ñetrü a je dawe.” **24** Seyo i je chetcho, “No djó umsow cheime, djú ñihow je yow kuw nudzoğ ñetrü ge ügō mapawme. **25** No bá umsow cheime, Eliya í ñeto ge oje dzü kuw ñedzü ye pyelyeatrülye, ana lyiladjew vyew druguw-drulyiw ge luhuşümoatsü, sese Israyel ge şüpyo müjem kadā dutsü. **26** Séso Eliya í se namko ye djuchi ge je maki, Sidon go Sarfat ge Jewishñim mo müjem a ichi a aka ki. **27** Seyo ñihow Elisha i shüi ñeto ge Israyel to şüpyo ǵoǵo naw kadā, séso Naman ñidaw Jewish mo Siriya go nüna yé tralye vyew na so güdraw madaw kadā.” **28** He ñu ye dzühubyo-dzühuǵywñe küña na se ñegru a duma, se na vyew lusvyumfoatsü. **29** Sündalye gudzulyitsüňe í na se ñetrü yo lahua, sünda ha pudru to í ñetrü ǵyodama, se pudru ulodza ge la jiku, í seyoşü üla ge dügaajoñe. **30** Séso i nalumko yo kahulalye katrükralye. **31** Sündatcholye i Galili ñetrü go Kafarnahum ge jiku, sünda ǵyogow ñeto ge nüna ná shi-ñu tru. **32** Se na í shi-ñu ye dzülye mavyenghuatsü hado chemeje í ñu ye dügyebyo-dügyeǵowdra du. **33** Melye ñe ulunge nüna a du, djuso ge ǵulo mauw kamyo ǵyodama. Se i şüpyo gow yo ǵogzukülye, **34** “He Nazret go Jisua, no bá ha tsünghu? Haña ba no damtrüajoñe jikuwma? No bá danghuwšowa ba djuma? Ba Tawgyew ichi güdraw üsaw ñe sakülyedaw yewa!” **35** Jisu i í züñe che, “Mazüda ǵyo sünda i yo

kahuag!" Sündawñe se ǵulo mauw kamyodaw ye ilungo haje ma uw madalyew kahuag. **36** Sei holye vyew na aañiñe vyeatsüg, seyo se na naǵütchü ge ñu truǵiñe che, "He i ye küna ñu bajeșoma? I se ǵulo ye ñigudu yo maǵew dügyebyo-dügyeǵyoiwa, sündawñe se i je kuhuabai." **37** Hangge je hangge je ímdo í kadang ifo truǵitsüabaibi. **38** I ñegru yo kahuañe simon í ñe ge ji, süge se Simon (Pirat) ichi apye ye uso shüne nala. Sündada i íbo i küǵütcho. **39** I ichi üñisa a gudzulye se usso shü nadaw í züg, züwñe sese usso shiüw ye gabruag sünda uwabyo-uwaǵywñe i süge age da í datunotcho. **40** Dru guamkoi sese dju-dju sama-sama yo nomñew yo so natsüdama, se na ichi ge la jikutsü, sündawñe i ügzü ye nadru ge a a dañe vyeñe na dagyotsü. **41** Sündawñe ǵulo mauw na ǵogzuñe che, "Ba Tawgyew ichi üsawwa," ǵüpyo nachi go kuhuatsü, séšo i se na züñe seyo ñu mazüdügye, hado chemeje na danghudabi, i Masi cheñe. **42** Súnda ñetoahuwñe i namko yo kahuañe ǵüdzüw ge katrükralye, sündawñe upu na í tchüsetcho ichi a kakusetcho, sünda í dügoha, nachi go djukatrükralyeweñe. **43** Séšo i ná chetcho, "No ñetrü utro ge je Tawgyew ichi shi-ñu trujo dulumme, hado chemeje nó he í daweñe kiabadamme." **44** Súnda i Galili ñetrü go ñegru ge shi-ñu tru.

5 Upu na ichi ge gapulotsüñe, seyo Tawgyew ichi shi-ñu na dzütsükiǵütsü, sünda ibó ge Gannesrat go huǵülyi üdza to gudzu, sese ana a da. **2** Sese i huǵülyi üdza ge lü ksü vyedaw hohu, seyo tromaw-dzükrüw na ná tromaw na tcheǵüdramkoi. **3** Se lü namko ye a ye, se Simon ichi ye lyimyoalye, i í hudza ge me latrülyeweñe küǵüñe che,

sündawñe i lü ge ŷyolye i nüna ná shi-ñu trukülye. **4** I
ñu trufiahuwñe, sese i Simon i che, “ŷyuw ge la jikewe,
seyo tchü lügyejoñe bá tromaw ye majo dawe.” **5** Simon
i í chetcho, “He Tabrawwa, no yakülyi ñegimüträ kuw
koŷiw dawye ha malügyelafibi; sedamje ba ñu cheda,
tromaw mamkoime.” **6** Se i süna dawñe, ichi tromaw ye
tchü aña-ŷütcüw tromaw gaŷgalajew malgrula. **7** Sündaw
i í draw utro lü ge gyodaw na, age djeñe latunoweñe
naje damche: seyo se na djekutsüñe, se lü ksü ye
gudze-gulüšüahuw lagu vye sünda lü yeje mülajo ladjew
latchuŷyo vye. **8** Se na holyebi Simonñe Patras naksü Jisu
üshitrü ye gaañe, seyo che, “He Tawgyewwa, notrügañ
yo katrülyewe, hado cheme no lalo nünabame!” **9** Hado
chemeje aña ŷütcüw tchü lügyeladaw í holyeñe i seyo
üdra ayo na mavenghuatsüdabi; **10** Seyo sünatchombo
Jabdi í üsaw Yakub ñe Yohañ naksü je, dju Simon í
shiürhawma, mavyenghuatsü dawñe Jisu i Simon í chetcho,
“Djuŷejodawe, ayogo ba nüna ná üshü tsülaðo dawe.” **11**
Sündawñe na lü ye hudza ge lakulye seyo sa a tralye ífum
ífum kase. **12** I utro ñetrü ge dulu sese, se süge ŷogo yo
tsafoahuw nüna a ye jiku, sünda i Jisu í hohulye uvro
ye gakülyea, sündalye kügüñe che, “He Tawgyewwa ba
dagyojoñe vyedameje nó ba muchoadüigyefijošome.” **13** I
ügzü ye djüñe dadülye che, “Bá muchogüdraweñe, no
vedame.” Sündawñe ichi se ŷogo tsadaw ye sešügudo
ye kagüdrüatsü. **14** Sündawñe i í trudrüse, “Djusaje
djutruwe, séšo kañe babraw ba mügaw na shewe, seyo ba
künda güdraw mucholawma se fo ye, se hadamje Musa i
djüvyelyedama se í djüwe ifo gow trufijoñe.” **15** Séšo íbo

gow ñu šüpyo tǖga-zeğitsü, seyo šüpyo nünapu ye ichi ge
shi-ñu dzüjoñe seyo sonaw na dagyolajoñe ichi ye keğitsü.

16 Séso i nüna ñiw ge utroga kagañe kǖgütüñgudru. **17**
Ahua ye ana a datcho, i shi-ñu trumkotchoi sese, Farisiñe
dakyew kikyew na sa a ǵyoda, dju Galili seyo Yahudiya
go küña ñetrü duluma sego na, seyo Yarusalem go jiku;
sünda naw na dagyoijoye Tawgyew í ǵagra gokyew ye
idra ye duse. **18** Seyo howe kagua na külyi-ǵüdjew naw
nüna a ye, ñelütsüdru ge lalyi, seyo na í ǵütrü ge la jikuñe
lamyoañe seyo Jisu ivro ye vyejoñe daahi. **19** Seyo na upu
mutchusübyeñe ñelunge la majimyofiwñe, na ñelütsü
udru ge lyilyiñe seyo ñeltsü tahalye, í ǵütrü nadra ye
Jisu uvro ge ulungko ye kikülyeaha. **20** Jisu i na umsow
lutuksüw vyedaw ye holyeñe che, “He nüna bá lalo ye
muchoajemme.” **21** Sündawñe shizew-ñuzew nañe Farisi
naǵütchü cheği, “He i djubajema, Tawgyew í mow uw
zehi ye? Tawgyew í tralye dju lalo na muchoifiwa?” **22**
Jisu i nalu ge vyedaw danghulye ná che, “Djo djolu ge ha
vyemkoiya? **23** Hado vyedoña? Ana chejoma, ‘Djo lalo
ná muchoadama,’ semome ana ma ‘Gudzuñe seyo kutro
djeg?’ **24** Séso ye ana dadá djo danghujo dawe nüna üsaw
í druguw-drulyiw ayo lalo muchoaifiwme.” I se külyi-
ǵüdjea nado í che, “No ba chemkoi me, gudjuwe seyo
bá ǵütrü ye lalye ba ñe ge la kabi.” **25** I jeañe ütrü a
gudzu, seyo hayo sa a í gudru dama se í lolalye, Tawgyew
í trolleye í nudzoǵ ñe ge kajebi. **26** Sündawñe vyew na
mavyenghuatsüñe Tawgyew í trotsü, sündalye šüpyo
ǵeñe che, “Yow ñi sama a ñu hohujemme.” **27** Seyo sefum
a i ñepsü ge jihua, seyo Leviñe ñidaw a ye patso-law

nüna ye patso ñe ye ȿyodaw hohu, sünda í che, “Nófum kasewe.” **28** Sündawñe i vyew tratsülye ífum kase. **29** Sünada Levi i í ñe ge ava tsaw rhano a djü; seyo sünda se patso-law nañe seyo nüna utro a upua nañe ǖṣa ȿyoñe ava tsa, ȿüpyo upu dyam. **30** Seyo Farisi nañe seyo shizew-ñuzew nañe í shürhaw ná ana cheñe zekütso-zemrhü “Djo patso-law seyo lalobraw nadra hado ȿyoñe ǖṣa tsa-tu daiya?” **31** Jisu i na chetcho, “Müga ñachi ge so manaw na majijome, séšo sonaw na jijome. **32** No nüna güdraw na mowme, lalo duw ná nadrü-nalu lagudoijoñe balaw kakuwme.” **33** Seyo na í chetcho, “Yohañ í shürhaw na ye ȿüpyo uw yo matsa-matuw kügüñe ȿyoia, seyo sünambó Farisi nachi go na je, séšo bá shürhaw na ye tsa-tuiwa.” **34** Jisu i ná chetcho, “Hawa ba name gzü jiw nüna ná gzübräw ye nadra dulu sese, matsa-matudügyefijoma? **35** Séšo se ñeto je kakujome, sayo sa a gzübräw ye nayo utroga dajome, sese na se ñeto ge matsa-matuw dajome.” **36** Ná i zeğaw a ze tru, “Dju nüna yo gyeükün ye tağañe dju matüpsüwme, semome ükiün ye tağajobabi sedamje se tüpsüdaw ye je gye üme üdra makamyoğijo. **37** Seyo dju je tsühuükün ye dzağı üme gye mapyugo, semome tsüükün ye se dzağı üme yebó byoğalye kasuajo, seyo dzağı je mau lyajo. **38** Séšo anggur uhuükün ye dzağı ükün ge pyujo dume. **39** Kagua nüna na tsühu üme ye tulyeükün ye matuğōñjo, hado chemeje na truibi, üme ye ufomdodaşo cheñe.”

6 Sündalye ȿyogow ñeto sehu i vi goşü dañe kamkoi sese, seyo í shürhaw na pu ye trükülyelalye, ügzüku yo shükrüñe tsa-tsa ka. **2** Sese Farisi namko yo na hadamje

chekülyetcho, “Djo süna chiğā hado dawwa hai ye ǵyogow
ñeto ge madafiwjoma?” **3** Jisu i ná trutcho, “Hawa djo he
í mangüma, nugo Dawudñe üidra ayo na luhušüda sese
ha dawma? **4** I kündade Tawgyew ichi ñe ge jima, seyo
lapsü djüdaw go odje na lañe tsa, se na bó mügaw ná
tralye djusaje matsafijo, seyo ídra yo naje djüdalubi?”
5 Sünda i ná chetcho, “Nüna üsaw ye ǵyogow ñeto ge
je Tawgyewbamme.” **6** Sünda ana dañ ahua ye ǵyogow
ñeto kuw sese i ñegru ge jiñe shi-ñu trutchoñe da ǵyo;
seyo sa a nüna a duw ye ügzü fuvro go krosdzüada.
7 Shizew-ñuzewñe Farisi na í hadamje zeñe ñu jojoñe
hoksü ǵyo, i ǵyogow ñeto ge dagyoahima madagyoima
hojoñe. **8** Séso ibó nalu vyedaw dāhuñda; sündada i se
ügzü kroadaw nüna í che, “Pülyiñe, umko a gudzug.”
I pülyiñe gudzu. **9** Jisu i í chetcho, “No djo he dzüime
ǵyogow ñeto ge ha dafijowa, uw dajo veima mo mau
dajoma; shiùw ná ǵaksiújoma mo maǵaksiújoma?” **10** Seye i
vyew ná hozeǵiatsülye, se nüna í che, “Bagzü ye vro ge
djüwe.” I süna da, sündawñe ügzü ye muchoañe uw lya.
11 Séso se na ñepsü ge kuhuatchholye lusvyuñe naǵütchü
poǵitcho, ñi he Jisu idra ha dañelye? **12** Seye se ñeto bó i
pudru ge kügüw katrukralye, seyo akülya ñetow Tawgyew
í kügü ñetoaha. **13** Ñetoahuwñe, i í shürhaw ná balalye
namko ye ǵü yo ksü ye pola, sündalye ná shürhawñe
che. **14** Sünda se na heimme; Simon í ñiñi ye i Patras
ñe je vye; seyo í ñuw Andriyas, seyo Yakub, seyo Yohañ,
seyo Fillipus, seyo Bertulme, **15** Seye Matti, seyo Tomas,
seyo Halfais í saw Yakub, seyo Simon dju í Jeletes je
chewma, **16** Seye Yakub í saw Yahuda, seyo Yahuda tcho

Iskariyoti, se i í tsadrüahuw lyikülye. **17** Sündawñe na ídra kagalye no üpra a ye gudzutsü, sünda ichi shürhaw na upu mutchu, seyo vyew Yahudiya na, seyo Yarusalem, seyo Sor seyo Sidon go süütüglü üdza ge küña ñetrü ma sego šüpyo nüna upu na je, **18** Dju i shi-ñu truw í seyo gulo ná muchoañe dagyojoñe ichi ge jikutsüdama, süge dutsü. Suyo chigüje na maw da vyedaw na je uw dagyo. **19** Suyo vyew na í kidüggoñ vyetsü, hado cheme íso go gagra na kahuañe ná muchoahi. **20** Sündawñe i í shürhaw nachi ge hoñe che, “Süvzüwme bá, ñeto daw ye, Hado cheme Tawgyew ichi ñetrü ye bachime.” **21** “Süvzüwme bá je, dju luhušüdama, Hado cheme gaksüjome, Süvzüwme bá, dju ksei ma; Hado cheme tchüjome.” **22** “Süvzüwme bá, dju nüna üsaw íbo Bá mau dajome, Suyo bá lahuajome, seyo bá tchügo-hogójome, Suyo bá ñiñi danghulye vyetsü djojome. **23** “Sehu ñeto lüshüñe gyojo dawe, hado cheme hojo dawe, babó soğgo ge lapsü dume. Í bupye-ñipye ñihow kew nadra je süna dawbamme.” **24** “Séšo tui me djo, dju bo-luko duma, Hado cheme djo djolu vyew apyew pajebi.” **25** “Tuime djó dju hesahe gaksüwdadama, Hado cheme luhušüjome.” “Tuime djó, dju hesahe tchüima, Hado cheme duhu pajome seyo ksejome.” **26** “Tui me djó, nüna na djodruge uw chejome, Hado cheme ná bupye-ñipye na mülaw ñihow nadra je ana dawbamme.” **27** “Sešo dzüvodo djó no chei me, bá vyeñido na nülvow dawe; bá dju mau daiba sena uw dajo dawe. **28** Bá dju chemui ma, sená gağüyü djüjo dawe; bá dju zeamei ma, senábo küğüijo dawe. **29** Dju bákrumo ge tcheima, ichi ge krumo a go je djüwe; seyo dju bachi güfaw lağaima, se í

bá polu djulawe djuchewe. **30** Dju damje bá prüima sená djüwe; seyo bachi gañ lağaimje, í djuprüwe. **31** Seyo ba nüna ná bá küna daweñe vyedama, bajé ná süna dajo dawe. **32** “Sešo ba bá nülvow dai ná akasa ba nülvow dame je, ba ha dew dawwa? Hado chemeje lalo dado na je, ná dju nülvow daima na je sená nülvow dašoi. **33** Ba bá dju uw daihi ma sená akasa uw daijobame, bá ha dew chejowa? Hado chemeje lalo daw na je süna bó dašoi. **34** Sešo ba í chi gudzumeje, nachi go patchojoñe vyemeje, bachi ha uwwa? Hado cheme lalo daw nağütchü je chi bó gudzušoi. **35** Sešo bá vyeñido nadra nülvow dawe, seyo uw dawe, seyo patchojoñe mavyew chi gudzujo dawe; seyo babó dew lapsü lyijome; seyo ba Tawgyew í üsañe chejome, hado chemeje i se nabó dju maşüvzüdügýejome, dju kew nadru ge nülvöi me **36** Baw küna nülvösüwma, sünambo ba je nülvöjo dawe. **37** “Külü dju jowe, sündame badru ge je külü majojome; trudañe djuchewe, badru ge je truda machejome; aloijoda, sündameje bá je alojome. **38** Djüjo dawe, sündame bá je djüjome: nüna na düsdzü-düsdzüñe seyo so-soñe seyo gusuañe badru ge suijome, hado cheme ha chi yo ba tsoima, se chi yo babó je seiyo tsojome.” **39** Sündatcholye i ná zeğaw a yo chetcho: “Hawa ñigew ye, ñigew í ġabo trufijoma? Hawa naksü noğu ge magaajoma? **40** Shürhaw na nudzoğ chi dadrüw na yo madewfojome, sešo djudamje dagro dama, i í chi dadrüw imbó vyedujome. **41** Ba bá ñuw ichi iñi go gashüsadaw shobosa í hado hoiya, seyo bá nudzoğ báñi go sholbosa duw ye maholama? **42** Seyo ba bá nudzoğ bañi go sholbosa mahomeje, ba bá ñuw ichi í

kündä chefijowa, ‘No ñuwwa, mola bañi go gashüdaw ye lahuajoma?’ He dakulyutchüwbä, uvromashü bachi iñi go sholbosa lahuavzüwe, sündameje sese bachi üñuw ichi iñi go gashüdaw ye hohulye lahuahifijome. **43** “Ha shoñ uw a je ñime, dju sheje ha madağıw jewma, seyo ha madağıw shoñ je ñime, dju shejo uw jewma. **44** Shoñ küña duma, nudzoğ üje yo hosüwme; hado cheme nüna na gralye go lufuje mapyowme, seyo küfsüje go angur mapyofijome. **45** Nüna uw na nudzoğ lu go ñu uw chehuahi; seyo nüna mau na nudzoğ lu go mau ñu na mau yo chehuajome; hado cheme lu ge ha gudama se i namdu go kahuajome. **46** “Ba nó ñu chew ná madzüjomeje, sünameje hado nó ‘He Tawgyewwa, he Tawgyewwa,’ cheiya? **47** Dju damje nochı ge jikuima, seyo nó ñu í dzühulyeñe zew dzüima, no djo trujome, na dju vyeduwma? **48** I se nüna i vyeduwme, dju ñe damkoi sese nogüdzü ye ǵyw chigalye kunu ge ñekrüuzuñe, seyo hutchuǵo-ǵolüsü ye idru yo da kaa, séšo í madañifijome; hado chemeje i lyow yo dada. **49** Séšo dju dzhutcholyeñe zew madzüma, se i se nüna i dambo vyeduwme, dju nogüdzü ye ñekru lyow madaw dadama. Se udru ge hutchuǵo-ǵolüsü kame, i sebyo-seǵyo ngüañe seyo se i gaañe ganü-gaǵaaha.”

7 I í ñu ná nüna na trumdzooalyeñe Kafarnahum ñetrü ge jiku. **2** Sündä mükaw a ichi kulom djú i, í ñešümbo veduw vewma, usso nañe dzüjo veduw lyada. **3** Jisu iñiñ hutraw-notraw dzühulyeñe Yahudi ñetrü go nugow na üträ ge í kulo í jikuñe dagyoowe cheñe ki. **4** Na Jisu ichi ge jikuñe ishiträ ge gaañe ana che, “Ba ibo he i daijo dawe **5** Hado chemeje i ñí ǵübye na nülvo daw, sündä ñi melye

ñe ije i daihu.” **6** Jisu i nadra nadra hutro jisa, sünda i ñe yo aña üga ñibisa sa a, mükaw i üdraw na yo ana cheñe ki, “He Tawgyewwa, ba ñikuñisuw djudajodawe, hado chemeje nochi ge übadzü ñime, ba no ñelütsü pudaw ge jimyojo. **7** Sündada nudzo no bachi ge jikujo übadzü duñe mavemme, sé ba bá ñu i truñe no kulo usso dagyoiijodawe. **8** Noje nüna na üla yo nünabame; sünda shipashi na nogzü geme, sünda nüna a í ‘Kab’ chewñe se nüna ye kaw, sünda ütro a í ‘age kab’ chewñe i kaku; sünda no kulo na ‘He i da’ chewñe na se chiğā i daag.” **9** He ñu í dzühulye Jisu i lumashüw vea, sünda i ufum ge nüna upu kalasalai nachi ge tcholtruğiañe cheñ, “No djo he trungkoi heme, Israyel ge je no ana veksüw mapame.” **10** Sündä nüna kidaw na ñe kaku hobanda, kulo usso nadaw i dagyovodabi. **11** Me ñegi fum sa a i Nayan cheñe ñetrü a ge ji, ichi shürhaw nañe seyo nüna upu üdra jisa. **12** I se ñetrü gow füta üträ iñisa jiku, hojodawe, nüna na ñimo a í ñepsü ge la kahuangkoi; se ye üyan üsaw akasa ba, sünda i müjem: sünda ñetrü gow şüpo nüna aña üdra dusa. **13** Í hoñe Prabu üdrapra-ulupra na, sünda i cheñ, “Dju ksewe.” **14** Sündawñe i iñisa ge jikuñe ñimo vedaw i ki; sünda gidaw na gogog jebi, sündawñe i cheñ, “O muhumya, No ba chengkoime, pakülyejodawe.” **15** Sündawñe se dzüdaw ye pakülye ûyo, sünda üträ zekülye: sünda i í üyañ i djülye. **16** He yo vyew na ûgeatsü, sünda na Tawgyew ibo gow troñe ana che, “Ñimko a şüpo dyew ñihow truw a kakülyadame, sünda Tawgyew i í nülvow í nüna na she.” **17** Sündä ibo gow ñu ye vyew Yahudiya seyo iñisa gow vyew ñetrü ge truzeğjatsü. **18** Sündä Yohañ

i í shürhaw na he ñu na trutsü. **19** Sündawñe Yohañ i í shürhaw nangko yo ksü i balalyeñe Prabu ichi ana dzüw ki, “Kakujo ye babamma, mo no utro na ̄gyokrügenoma?” **20** Na ichi ge jikuñe cheñ, “Yohañ baptisma djüw i ñi bachi ge ana a dzüw kidame, se ye kakujo ye babamma, mo no utro ̄gyokrügenoma?” **21** Sa yo sa a i ̄süpo na usso naw yo seyo duhu yo lahuaida; sündä mütü kamyodaw seyo ̄süpo iñi ̄giw na iñi djü. **22** Sünda i í che, “Djo ha ha hohuñe dzühudama, kañe Yohañ i trujo dawe; iñi ̄gyew hohungkoimme, üshi lyew kahingkoimme, ̄gōgo nadaw i dagüdrajemme, ufu vaw dzühungkoimme, sündä dzüdaw ye üshükülyejemme, sündä sapse na Tawgyew i shi-ñu trujeme. **23** Tawgyew i ̄süvziw djudra duma na ushi mahüträjome.” **24** Yohañ i kidaw nüna na kawñe, Jisu i Yohañ ubo gow nüna na ana tru, “Djo bye ge ha how jiña? Ha, ñedzülyiw yo age ngüa süge ngüa daw müsuğ i? **25** Nameje djo ha how jibaña? Ha, nüna gye howsa shedaw í? Howe, dju gye-̄guvo uw sheima sündä ñe uw ge gyoima, na mahal ge ̄gyowwa. **26** Nameje ha how jimdoña? Ha, djuma a ñihow í? Am, no djo trungkoime, ñihow truw ije dyewfo. **27** He ye sebamme, djubo ̄gidama: ‘Howe, no muko í bavro bavro kijome, dju bavro ge kañe ̄gabo gudow davojome.’’ **28** “No djo trungkoime, mim naluhu yow sadaw na, namko ye Yohañ i dyewfo djuje mome sé dju Tawgyew i ñe ge imisafo dama, i se ije dyewfo me i.” **29** Sünda vyew nüna na seyo patso-lavow naje dzühuñe Yohañ ichi gow baptisma lañe Tawgyew i umso ve. **30** Sé Farisi seyo shotuko-kunu davow na ichi baptisma malañe Tawgyew i ̄gabo shedaw i madzü.

31 “Sündada: no he shültsongkoi gow nüna na ha üdra tsojowa? Na ha veduda? **32** Na se angasa na veduw dju bajar ge ̄gyoñe nāgütchü ̄guksūgiñe ana chēgiw, ‘Ni babo bzüva viw, se ba ñuksu je mada, sündä ñi duhu dawgeje ba kseje makse.’ **33** Hado chemeje Yohañ baptismal djuw i odje je matsaw kakülyada seyo tsü je matuw kakülyada, sé ba cheiye, usso ge müütü du. **34** Nüna üsaw na tsa tuñe kakülyahume; se ba chewye, ‘Howe, tsāgotüw sündä tsü tujetchiuw nüna nawa, patso-law üdraw seyo lalo gifuguw nadraw.’ **35** Sé patsü-sholu ye nasaw nachi í umsoñe da veda.” **36** Sündä Farisi a ye í üdra ava tsasaweñe bakuda; sündawñe: i se Farisi i ñe ge jiñe ava tsajone ̄gyoha. **37** Süge se ñetru yo lalobram a ye, i Farisi i ñe ge ava tsaw jikuñe ̄gyoda che danghulye, kunulübzu yo daw shüve a ge ̄sowsa ̄sow uhu lajikuda. **38** Sündä üshi ütri ge, fum gow gudzüñe kseñe üshi i ünişü yo dağüñe sündä nudzo ükye gow ükyetru yo dügüdra sündä üshi ge umdzu yo tsa tsañe, ̄sowsa ̄sow uhu yo ̄süi. **39** He í hollyeñe, se Farisi dju í baladama, üdrü-ulu ve vemche, “I ñihow truw nünan meje i danghujobi, dju i kingkoima, se ye djuma seyo küna mimma cheñe? Hado chemeje ibo lalobrambabu.” **40** He í dzühulye Jisu i hutrolañe cheñ, “Simonña, no ba hadamje a chejome.” **41** “Bo djuw a ichi gudzuvaw ksü duw, a ye lumu yo bosüñ fo pom, seyo utro a ichi ge lumu yo bosüñ pomgü duw. **42** Ichi ge domgütchojo ñiahuñe, sündawñe i naksü maksü i ujobammeñe traaha. Sündä: naksümko a dju í nülvo fo vejowa?” **43** Simon i cheñ, “no vew ge, i djú aña traafodama.” I í cheñ, “Ba uw vebadamme.” **44** Sündä se mim ichi ge tcholtrüñe i Simon

i che, “Ba he mim i homa? No ba ñe ge jikuwbi sé ba nó üshi chejo hu je madjü, se i noshi i iñiñü yo dagzüida, seyo i nudzo ükyetru yo dügüdraida.” **45** Ba no umdzo yo bubu matsa, se no jikuw yo i noshi i umdzo yo bubu madamdu. **46** Ba no kye ge tel je mañü; se i noshi ge ̄owsa ̄ow uhu ̄üida. **47** “Sündada no ba chengkoime; i lalo ̄üpo duw ye, muchoihumme, hado chemeje i ̄üpo nülvo dada; sé djuchi mesame muchodama, i nülvow je mesame dawba.” **48** Sündä i mim í che, “Ba lalo muchoajemme.” **49** Sündawñe üdra a ava tsaw ̄gyosadaw na, nadrü-nalu ve vetsü, “He lalo na muchoihu ye djubajema?” **50** Se i mim i che, “Ba kügüw ye ba ̄gaksüi damme, lüshüw yo kajodabe.”

8 Se yo na ñetrü ñetrü shi-ñu tru ka, seyo Tawgyew í ñe gow shi-ñu na truñe kahiw, sündä i nadra shürhaw ̄gü yo ksü duse, **2** seyo mim üchea naje djuso gow müütü na lahuañe so naw na dagyodama, se iñiñ ye Mariyam Magdalini chewme, djuso gow müütü mro kahuadama. **3** Seyo Herodes i hokrüvow Kuja ufum Yoanañe Susana seyo ̄üpo mim na í ná gañ-miği yo na kulom na hotunovow. **4** Nüna upu jikyeğiatsüwñe, seyo ñetrü ñetrü gow na je üträ ge jikutsüwñe, i zeğaw tru: **5** “Üsü traw nüna a ye üsaw traw jihua: trangkoi ye üsü üchea ye ̄gabokutru ge gaa, sündä dügrüprag, seyo ñedzü gow musu na pilag. **6** Seyo üche ye kunuka udru ge gaa, sündä shükülye, séşo hu gzüw mapawtro graha. **7** Üchea ye tsü namko ge gaa, sündä tsü na üşa üşa shüsañe i shümüla. **8** Seyo üchea na no uw ge gaada, sündä shülyilyeñe sheje fuğua dzaw djüda.” Ana chefialyeñe i gow yo ñu che,

“Djuchi ge dzüjo ufu duma dzüsawe.” **9** I shürhaw na i dzü, “He zeğaw ichi hawa?” **10** I cheñ, “Djo Tawgyew i ñe go ñu na dzüsüdügyewbi, se utro na zeğaw go trujome, hado chemeje na hohuñe mahohujome, seyo dzühuñe je madzüsüjome.” **11** “Zeğaw í chemeje ana me: üsü ye Tawgyew í ñume.” **12** Gabo üdza ge ǵyodaw na dju dzühudama; sündawñe mütü na jikuñe nadrü-nalu gow Tawgyew í ñu i lañe katrükralye, hado cheme ana malyajošoma na Tawgyew i küğüñe na ǵaksüw pajo. **13** Kunnu udru ge duw na, dzüñe lüshuw yo shi-ñu bo lašoi, séšo ükrü ñiw tro ye na umso mesame kuw ve, sünda muchow ge gaaha. **14** Dju kusu ge gamyoadama, se na, dju dzüi na, sé vro ge kañe vesumow seyo bo-luko seyo shüng-dongkoi ge duhu ge gamyojome, sünda na sheje maňujo. **15** Sé no uw gow na he me, dju shi-ñu lüdrü lümyew yo dzüñe veima, na se yo sheje lakufijome. **16** “Djuje müsaw tchüholyeñe boğtom yo pelye mavejo, seyo buğo ufum ge mavejo, sé mütchü ubo ge vejo, hado chemeje nüna jikudaw na müsaw pajo. **17** Haje mamüşüme, ha ye matruhoajoma; seyo haje trumşüw ñime, se ye madanghujome sünda müsaw mapajoma. **18** Sündada ǵüdzüw ǵyowe, ba ha vego dzüngkoima? Hado chemeje djuchi ge dumañe vedama, i djüpyojolume; seyo djuchi ge ñima, ichi gow se ije lağajome, ha ye ichi nudzoğchiñe vedama.” **19** Üyaññe uñuw naksü üträ ge jiku, sé nüna añe duw tro sa í matüvafilye. **20** Sünda í tru, “Baññe bañuw naksü ba tüvajoñe ñepsü ge gudzudame.” **21** I í ñu i hutrolañe che, “No añañe no ñuw he bamme, dju Tawgyew i shi-ñu dzüñe seyo umso vewma.” **22** Sesüyo

ahua ye i seyo i shürhaw na lü ge gyolyi, sünda i ná cheñ, “Age djebya, hu dügepsi ge jibo.” **23** Sündawñe: na lü í shaa. **24** Sündawñe na jiñe í dapüñe, sünda cheñ, “Tawgyewa! Tawgyewa! Ni mauwfimauw lyangkoimme. Sündawñe i pakülyeñe ñedzü šüw-lyiw seyo hu i lashüraw i miği sündawñe na damudoñañe güdzüw lyaha.” **25** Súnda i na che, “djo küküi ye hanga?” Se na ǵeaglye seyo mavenghuañe naǵütchü cheǵi, “He djubajema, ñedzü šüw-lyiw seyo hu naje dügyeiye, sünda na i chew dzütsü.” **26** Súnda Giraseni na ñetrü ge jiku se ye süge pseğ ge Galili hu üträ iñisa ge. **27** I hudza ge jikuwñe, se ñetrü go nüna a í tüva, djuso ge mütü kamyodama. Sego šüpo ügaluw gomdo gye-ǵuvo je mashew seyo ñe ge je maǵyow nuǵu ge aka ǵyw. **28** I Jisu i hoñe ǵogzu, sünda uvrotoi gaañe gow yo ñu che, “He Toǵgroyama Tawgyew üsaw Jisu! No badra ha dajo duwa? No ba chengkoime, no ñiku-ñisuw djudjüjodawe.” **29** Hado chemeje i mütü í se nüna usso go kahuawe cheñe dügengkoi, sündada i üdra gow lyanggudrulai. Sünda nüna na í sulyeñtchü seyo sulyebu yo vogo vew, sedamje i se sü na gokyoaha, sünda mütü ye i sümbye ge sagańgudrudügye. **30** Jisu i í dzü, “Bańiń hawa?” I cheñ, “Upu,” hado chemeje šüpo uǵulo na usso ge kamyolyedabi. **31** Sünda i í cheñ, “No noǵu ge djukadügyejowe.” (*Abyssos* g12) **32** Süge puge vo upulo dyew a tsamroñe ǵyoda, sünda: i í cheñ, “No nalung ge kamyodügyewe.” Sünda: i í kamyodügye. **33** Sündawñe se uǵulo ge nüna usso go kahuañe vo usso ge kamyoag sünda se vo upulo ye gó ge ǵüañe husu ge gamyoñe gamüla dzüag. **34** Fugulu ǵyokriuw na se dagjew

i holyeñe ñe djeshükralyetsü, sünda ñetrü ñetrü ge kañe he ñu i trutsüküga. **35** Sünda nüna na se dajew i how jihuatsü, sünda Jisu ichi ge jikuñe dju nüna usso go uğulo mauw lahuadama se ye Jisu ishitrü ge gye sheñe ñyodaw i hohuñe ñeag. **36** Sünda hohusadaw nüna na ná tru, se üğulo mauw ye nüna i ñiku-ñisuw da vedaw í kündane uw dagyodama. **37** Sündawñe Giraseni ñetrü üñisa gow nüna na Jisu i cheñ, ñichi ayo kahuajodabe; hado chemeje na ñemgekyoatsüdabi. Sünda: na lü ge gyolaye katrükralye. **38** Duso gow uğulo mauw lahuadama se nüna ye í che, no badra ñyokyejodawe, séso Jisu i kadügyelye cheñ. **39** “Bañe ge kañe nüna na truwe, Tawgyew i kündane babo aña ñuw-lyiw chiña dadama.” I kañe vyew ñetrü ge trüzeğütsüg, Jisu i nobo küña ñuw-lyiw chiña dadama. **40** Jisu i Galili ñetrü go kalai sa a, nüna na lüshüw yo i tüva; hado chemeje na í ñyokrüne ñyow. **41** Sündañe howe, Yayir cheñe nüna a iñiñ dju ñegru go dyewma, i jikuñe Jisu ishitrü ge gaañe cheñ, “Noñe ge jisawe.” **42** Hado chemeje ichi oje ñüyo ksü yo üsam akasa a duw ye dzüasalaibi. I jingkoi ge nüna ishitrü ge gaatsü. **43** Sünda mim a dju oje ñüyo ksügomdo ñü lu ñyowma sünda dju nudzo shüw-duw na so naw dagyow nadru ge tratsüdabi sedamje djugzü gow je i madagyofibi, **44** fum gow jiñe i gye üdza ge kig sündawñe seşügdo a i ñü luw ye lumudoag. **45** Se yo a Jisu i cheñ, “No dju kidügña?” Vyow na makitsüne chetsüwñe, Patras seyo üdra ayo dusaw na cheñ, “He Tawgyewwa, bá he nüna fupulodaw na düñe badru ge gaiwa.” **46** Séso Jisu i cheñ, “Djudamje a no kidawa hado chemeje no danghudabi

nochi gow mu kahujewa.” **47** Mim ye hollyeñe no mamušufijobañe vewñe, usso somsokyo jikülye, sünda ishitrü ge gaañe vyew nüna navro se trukülye, i hado kima, sünda kündañe mekutcho dagyogdama. **48** I í cheñ, “Nosamya ba kügüw ye ba dagyodašoñe, lüshüw yo kajodawe.” **49** I trungkoibalubi ye, ñegru go mügaw i nüna a jekuñe che, “Basam dzüdamme: mügaw i duhu djujüwe.” **50** Jisu i dzühuñe cheñ, “Djuğejodawe; kügüjodabuwe; i basüjoşome.” **51** Ñe ge jikuñe i üdra ye Patras, Yohañ, Yakub seyo mimsa üyow-üyañ na tralyeñe djuje üträ üñisa ge majidüggyw da. **52** Sünda vyew na ubo kse-ñigitsü, séšo i cheñ, “Djurksejodawe; I madzüme, i drumubadame.” **53** Nüna na i dzüdabi che danghuñe, i chedaw i dzüñe tchüg. **54** Sé i ügzü í kigolañe ǵuksuñe che, “He akoa pakülyebi.” **55** Sündawñe ǵulo üshükülyeñe pakülyeg; sünda i na dügye í tsajo hadamje djüwe che. **56** Üyawñe üyañ naksü mavenghutsüg, sé i ná cheñ, he ha dajema se i djuje djutruwe.

9 Sündatcholye i na ǵüyo ksü shürhaw na balañe ná ǵuló mauw seyo so naw na dagyow dajo gow bó vye. **2** Sünda ná Tawgyew i ñe go shi-ñu uw truw, seyo so naw na dagyowe cheñe ki. **3** Sünda i ná che, “Jiw ge haje djulawe: shobo je djulawe, kapüga je, odje je, bo je seyo polu ksü ksü djulawe. **4** Seyo dju ñe yedamje ba ǵyogoima, se a ǵyojodawe; sünda se yo kahujodawe. **5** Dju bala maǵokyema se ñetrü yo kahuañe ishigo ñelümo na pafiajodawe, hado chemeje nadru ge na je truksüfijo.” **6** Sünda: na jihuañe ñetrü, ñetrü shi-ñu uw tru kaahi, seyo nüna ná djuje djuje dagyoñe kaahi. **7** Seyo ñetrü go psügi

fum yo nugó Herodes i he í dzühulyeñe mavenghuag, hado chemeje küña nüna na trudabya, Se i Yohañ dzüdo go üshükülyetchoda cheñe. **8** Sünda küña nüna na he i, se Eliya i hohuda: utro na ana je chetcho, ahugo ñihow truw mügaw namko yo djuma üshükülyetchoda. **9** Señó Herodes i che, “Yohañ ükye bo no poskeadügyembi, he ye djutchoa, djufo go ana ñu dzühumkotchoiya?” Sünda i í hogóñikülye. **10** Sünda í shürhaw na kakuñe na ha ha dalyedama ná í truatsü. Sünda i ná utro ge lagañe, Betseda cheñe ñetrü a ge lañe kakye. **11** He i danghulyeñe nüna na ufum fupuloatsü, sünda í ná lüshüw yo tüvatsü, seyo ná i Tawgyew i Nogofo shi-ñu trukye, sünda djú dagyodügyeñondama, ná dagyo. **12** Ñeto kapsealaibi a, se í shürhaw ñüyo ksü jikuñe che, “Upu na kadügyejodabe, kañe na ñetrü ge ná ñyojo seyo tsajo bühohidame, hado chemeje ñi ñüdzüw ñetrü ge dume.” **13** I ná che, “Djo ná tsajo djübalabya.” Na cheñ, “Ñichi ge odje pom seyo tchükro ksü yo haje ñime; sé ñi jihuañe vyow nabo tsawtuw prülämeje, se ye dujome.” **14** (Hado chemeje sa yo sa a muhu fo pom kuw du.) Sünda i í shürhaw na che, “Ná pom ñü, pom ñü dañe ñyodügyewe.” **15** Na süna dabadába, seyo vyow ná ñyodügye. **16** Sese Tawgyew i ülgü odje pom seyo tchükrosa ksü í la, seyo ñedzüdru ge hotroñe na gağüzü djü, sünda tchekuğî, tchekuğîñe í shürhaw na djü nüna na hawe cheñe. **17** Sünda: vyow na tsalyeñe tsaşelatsüdabi, seyo godza daw yo mo ñü yo ksü guw trügula. **18** Se i akasa ñüdzüw ge kagañe küğümkoi sese, seyo idra ye ichi shürhaw na idra dusa, sundawñe i ná dzü, “Nüna na nö ha cheiya?” **19** Na che,

“Yohañ baptisma djui ye, seyo kagua na mügaw Eliya, seyo kagua na chew ye ahugo ñihow truw mügaw nangko yo a üshükülye da.” **20** I ná dzü, “Seño djo nó ha cheiya?” Patras i che, “Tawgyew i üsaw Masi.” **21** Sündawñe Jisu ná züpsügeñe che, “He ana djúje djuchewe.” **22** Sünda i che, “Nüna üsaw í duhu paketrajobamme, seyo dasüñejome seyo kew mügaw na seyo mügaw sawlyiw seyo shizew-ñuzew na í hosügaw vyeñe shijobamme, sünda i ñegi dzü ye üshükülyetchojome.” **23** I vyow ná che, “djuma no fum kasajo vedama, nudzoğ yo makasajoñe trawe seyo shüwa nudzo shokru i gilañe no fum kasajodawe. **24** Hado chemeje dju yo nudzoğ shüw ye fupojome vedama na shokru í moajome, sé djudamje nobo nudzoğ uluvyu takyoima se iyo í fupojome. **25** Nüna na vyow druguw-drulyiw í patsülameje, seyo nudzoğ uluvyu ye takyoame, semome ñiku-ñisüw pa, se yo ha palajowa? **26** Djudamje no yo seyo no ñu yo ñimtchüñjema; nüna üsaw ye je ichi seyo i awu ichi sünda güdraw sorgomuko ichi lüshüw pawñe, ije ñimtchüñjome. **27** No djo umso trungkoime, dju ayo ha a gudzudama, namko he a üchea na ana dame Tawgyew i ñetrü mahohumadoluye, na dzüw ye künama madanghujome.” **28** He ñu na chelye ñegi šügzü fum sa a Patras, Yohañ seyo Yakub na üdra kügüt pu a ge lañe jike. **29** I kügüngkolui ye, ukrumro utro a lya, seyo i gye ye grobülaşüksüne lüna-lünakülye. **30** Sese, muhu ksü se ye Musa ñe Eliya naksü üdra ñu chirungkoi. **31** Na ǵulo güdrawdra hohu, sünda i dzüjo go ñu poǵi, se ye Yarusalem ge dajo. **32** Patras ñe üdraw na drumuǵoñatsüdabi, sünda na pakülyewñe, i ǵulo güdraw;

seyo se nüna ksü ye dju üdra gudzüsadama, hohu. **33** Na ichi yo kajoñe dawñe, Patras i Jisu í che, “He übrawwa, ñi ha a ǵyow ye uwme: sünda: ñi lañe ulügü dzü dajome, a ye babo, a ye Musa ibo, seyo a ye Eliya ibo.” I madanghu, i ha chengkoima. **34** I ana chengkobaiye, ná momu yo boshiǵıag, ná momu yo bolyangkoi ye na ǵeatsüg. **35** Sünda se momu yo ana ñu a zekülye, “He ye nosaw seyo no i golawme, i chew dzüwe.” **36** He ñu i dzühungkoi ge, Jisu i akasa hohuda; sünda i mazüda ǵyoda, sünda ha hohudama, se ñu í se ñeto ge djuje malakülye. **37** Seye se draha na pu goşü kagaahuñe, upu dyew a í jiñe tüva. **38** Sündawñe, upumko yo nüna a ye ǵogzuñe che, “He dadrüwa, no ba chengkoime, nosaw i nülvow hoijodawe; hado chemeje i nosaw akasame. **39** Sünda howe, ǵulo mauw a usso ge kamyo, sünda i ülya akaye ǵogzukülyeg; seyo i se í ana ǵüshülyiǵiada, se i üiga ge üzetcho fekülye; seyo í ana damgzüw yo ñiku-ñisüw da tra. **40** Seye no bachi shürhaw ná che, í lahuawe; séšo na malahuafi.” **41** Jisu i che, “He makuǵü seyo bolu datchüw shürhaw nawa, no djodra küña kuw ǵyofisajowa, seyo djó daw na vejowa? I muhu i cheñ, basaw i age la jekuha.” **42** I jimkolai ye ǵulo mauw ye í lola padubug, sé Jisu i ñiṣgzüñ ǵulo í miǵiñe seyo muhusa í uw dagyoñe uyow ügzü ge djü. **43** Sündawñe vyow na Tawgyew i gow yo mavenghutsü. Sé vyow na í ha ha chiǵa dadama se na trongkoiyé, sese i í shürhaw na che. **44** “He ñu ye djo djofu ge vejodawe, hado chemeje nüna üsaw í nüna nagzü yo kigo ladügyejome.” **45** Sé na he ñu i madzüsü; se i í madanghdügye; seyo na he ñu ífo go idra dzüjoje

êgetcho. **46** Sünda shürhaw nağütchü ge ñu a kakülye, se i ye nangko a dju dyewfoma? **47** Seño Jisu i nalu ge vedaw í danghula, sünda muhumsasa a í lañe idra a gudzudügye, **48** Sünda i che, “Dju damje noñiñi yo he muhusa i hutroima, se i nó hutrolawme; seyo dju nó hutroima, se na nó kidaw na je hutrolawbamme, hado chemeje djomko yo imisa yo imisafodama, se ye dyewfobamme.” **49** Sündawñe Yohañ i che, “He übrawwa, ñí nüna a ye bañiñi lañe ûgulo mauw í lahuahuw hohudame, sündada ñi í gohame, hado chemeje i ñidra ñisañe bafum makasa.” **50** Jisu i ná che, “Í djugohajo dawe; hado chemeje dju djo mauw madama, na djodra dujome.” **51** Se í sorgo ge lalyimdrü ñeto kakusalaibi sese, sündawñe i Yarusalem ge jijoñe vye. **52** Seyo i ivro ge mukow ki: i Samariya na ñetrü a ge ji, ibó ûyojo dashütrüivojoñe. **53** Sé na i magyogadügye, hado chemeje i Yarusalem ge jingkoida. **54** Se i hoñe í shürhaw Yakub ñe Yohañ naksü che, “He Tawgyewwa; ba ha tsüda, se i ñi dügye, se i ñedzü go mi gaañe ná damyaweñe ma?” **55** Séso i tcholtruğiañe na ze, [Seyo che “Ba madanghuwa ba ha uğulo yo ma. Hado chemeje nüna üsaw ye nüna nachi luvyu ye damütrajoñe madaw se í ûaksüijoñe kakuwme.”] **56** Sündalye iñe i shürhaw na ñetrü utro ge jitrukralye. **57** Se i ûabo jimkoi ge, se djuma a ye í che, “Ba hange hange jiyima, no bafum kasajome.” **58** Jisu i í che, “Selü ichi uksu seyo ñedzü go musu nachi üdrü duwme, sé nüna üsaw ichi ükye vejo je ñe ñime.” **59** I utro nüna a i che, “Nofum jisawe.” I che, “He Tawgyewwa, nó uvromashü kadügyevzüwe, no awu í ûguavzüjome.” **60** I í che, “Dzüdaw na ná nudzoğ

dzüw í büggudame, sé ba jiñe Tawgyew ichi ñetrü go shi-
ñu trujodawe.” **61** Utro a ye je che, “He Tawgyewwa, no
bafum kasajome; sé uvromashü nó kadügyevzüwe no
nochi ñe go nüna na yo mülün kajoñe.” **62** Jisu i í che,
“Djudamje nudzo ügzü i luksungkuğu ge kiñe fum ge
homeje, i Tawgyew i ñetrü ge ǵyofiwjome.”

10 Seyo he ñu nafum sa a Tawgyew i nüna mroğü lapyo,
sünda ha ha ñetrü ge i jijoma, süge ksü, ksü dañe ivro
kibrağitsü. **2** Sünda i ná che, “Rhamu kiw añe dume;
séšo chiǵa daw mesame duba sündada vi übraw i kügüwe
chejodawe, se i í nudzoğ vi í tcholajo vi nüna kiwe.” **3**
Jiwe; howe no djó fugulu vyeduw dañe fumsu namko ge
kijome. **4** Sündada dzulngasaje djulawe, kapüǵa je, seyo
shita je; sünda ǵabo ge je nüna ná dju je gaga djudawe.
5 “Dju ñe ge jihima, uvromashü chevzüwe, ‘He ñe ge
ǵüdzüw djuwe chewe.’” **6** Süge djuma ǵüdzüw pafiwjo
dumeje, ba ǵüdzüw djüdaw ye üdra dusajome, momeje
bachı ge kakutchojome. **7** Se ñe ge ǵyowe, sünda ichi
go ha paima, se í tsa-tuwe, hado chemeje chiǵa daw
nüna na ná shishü patsüw; ñetro-ñetro djukahijodawe. **8**
Seyo ha ñetrü ge jiyima, sügow nüna na hutrovowñe, se
bavro a ha vedama se i tsajodabuwe. **9** “Süigow sonaw ná
dagyojodawe: sünda ná chewe, ‘Tawgyew í ñetrü ye batrü
iñiñisa ge kakudamme.’” **10** Sé ba ha ñetrü ge jimyoima,
seyo sügo nüna na bá mahutrovolaime, ná bodzaǵ ge
jeñe ana chewe, **11** ““Djo ñetrü yo ñelümo naje, ñishi
ge güdrüsadaw na, ñi djovro a pafiamkoimme, sedamje
he í danghujodawe, Tawgyew i ñetrü djotrü iñiñsa ge
kakulaimme.’ **12** No djo trungkoime, se niyay ñeto se

ñetrü ye Sadom ñetrü i je mofokaw gijo lyajome.” **13** “Tui Kurajiña! Tui Betseda! Dju dyew chiǵa dafiw ye djo ge dadama, sese í Sor ñetrüñe sidon ñetrü ge dameje, na ke ge gye güpañe seyo kütsešüpu ge ǵyoñe na kye ge dru-lu vyegudoñjemma. **14** Sešo, melye gzuñe cheǵiyi sehu bafo vyego yo yeje Sor ñe Sidon naksü vyego ye vyeksufofijome. **15** Seye Kafarnahum ñetrü, hawa ba soǵgo kuw lüvzüw dalyijoma? Ba bó noǵu üla ge kuw üla kaajome.” (**Hadēs g86**) **16** “Dju ba chew dzüima, se i no chew dzüjo, sünda ba dju mauw daima, noje i mauw dajome; seyo dju no mauw daima, se ye no kiadaw i je mauw dajome.” **17** Se shürhaw mroǵü yo ksü na lüshüw yo kakutchoñe che, “He Tawgyewwa, ba üniñi yo se ǵuló mauw na je ñichi pudu-puña ulunge pumódame.” **18** I ná che, “No mütü í ñedzü lüǵaw veduw ñedzü go gaahu hohuime.” **19** No djó byu na seyo mütü güdzü na dügrüdzagofijo djüwme, seyo vyeñiw nachi go vyew mau dafiwjo ná madafijo pudu-puña djüwme; seyo ha gañ yo je djo naw madafijomme. **20** Sé sünašo cheñe djulüshüwe, se ǵulo mauw na djo pudu-puña yo pumoda cheñe, sešo djo lüshüjo dawe se djo ñiñi Ñedzü ge ǵi vyedotro yo. **21** Sa yo sa a i ǵulo güdraw yo dañe lüshüdzoalye, seyo che “He Awa, Ñedzü ñe No i Tawgyewwa, no ba ulu yo uw cheime, se ba he ñu na danghu-kinghuw nüna seyo vyesü-vyelüw na yo müšüñe veda, sünda angasa natrü ge duda. Am, he Tawgyewa, hado chemeje bá he í uw veda. **22** No awu i nó vyow nodru ge traadamme; seyo djuje madanghu se saw ye djujema, awu aka danghuba seyo awu djujema se je dju madanghu, se i ye sawchi gemdo aka seyo se djudru

ge saw i dujoñe vyedama.” **23** Seyo í shürhaw nachi ge tchoñe akasa ge che, “Süvzüwme se iñi ye, se he ñu ná se ba hoiwa hoiye, **24** Hado chemeje no djo chemkoime, ſüpo ñihow truw na seyo ñubyu na tsüdaw ye, se ba ha ñu ye hoima howe; sé maho seyo ha ñu ye ba dzüima dzüwe, sé madzühu.” **25** Sündawñe nüna a gudzulyi; sünda ana cheñe í küna daima hopüñew che, “He shotuko-kunu go dadrüwa, shüwa shüw shüjo ibo ha dameje ujowa?”

(aiōnios g166) **26** I í che, “Shotuko-kunu ge ha ñida? Ba kündä ngüña?” **27** I trutcho, “Ba Tabraw bá nudzoğ Tawgyewchi go vyew nudzoğ drü-lu seyo nudzoğ krâše seyo nudzoğ budzu vyew se nadra nülvow vyejodawe; seyo nudzoğ ñafopsügi-ñampsügi go ná nülvoho dawe.” **28** I í che, “Ba umso chedaba, he ana dabya sündame üshü ñyojome.” **29** Sé i í nudzo í usu dajoñe veñe Jisu í dzü, “Nameje nochí ñafopsügi-ñampsügi na djuwa?” **30** Jisu i che, “Nüna a ye Yarusalem yo Jeriko ge jimkoi ye ñigudu tsägaw na djeshiğiaña i gye í na shalügülag, sünda güshü dañe atrü dzüw datralye katrükralye. **31** Sünda ana da, se ñabo ge mügaw a kamkoi, séšo í hohulyeñe djetrükralye. **32** Ana vedumbo Lewi a ye je sešü katcho, ije í hohulyeñe ñeaglye djetrükralyetho. **33** Séšo djudamje Samari ñetruí a go sa a kakukülye, sünda í hohulyeñe nülvö vyela. **34** Sünda itrügañ ge jikuñe seyo ichi üshi ge luvuhu seyo tsüihu prüñe gyeche-gyelye yo pyogo, seyo í gügedru ge gyodügyelyeñe ñe ñyow ge lajikye sünda í uwyo hoivo. **35** Se draha í lumu yo bosüñ ksü lahuañe se ñebraw i djüñe che, ‘I uwyo hoivojodawe, seyo bachi go küña kapyoima, se ye no kakuwñe doajome.’” **36**

Hesahelu he ba vyew ge se na ñigudu-tsağaw süna ge lyalahado, nadzungko a dju ichi ǵafopsügi ǵampsügi go na ñe veiya? **37** I che, “Se i dju í nülvodama.” Jisu i í che, “Kai, baje kañe süná dajodawe.” **38** Sündatcholye Jisuñe i shürhaw na jimkoitchoi ye, se i ñetrü a ge ji, seyo Marta cheñe mim a ye í iñe ge balada. **39** Seyo Mariam cheñe uñum a duw, i Tawgyew ishitrü ge ǵyoñe i shi-ñu dzüw. **40** Sé Marta chiǵa da dañe mavenghua sünda itrü iñisa ge jikuñe che, “He Tawgyewwa, ba haje mavema, noñum í no akasa chiǵa daweñe traadaw ye? Sündada í chetcho, nó datunowe.” **41** Tawgyew i í trutcho, “Marta O Marta; ba ǵüpyo ñu ha vejema venglyeñe seyo mavenghu lyaha.” **42** “Séso ñu a ye umsome, seyo se chiǵa uw í Mariam i golame; se i ichi go malaǵafijomme.”

11 Sündatcholye ahua ye i nolu a ye küǵüngkoi. Seyo i se küǵüfiahuwñe, ichi shürhaw namko yo a ye í che, “He Tawgyewwa, Yohañ i í shürhaw ná küna veduw küǵüdrüdama baje ñi süna veduw küǵüdrüwe.” **2** I í che, “kye damje djo küǵümkoime, sese chejodawe: ‘He Awa, Bañiñ güdraw vejome, ba ǵadzü kakülyawe.’” **3** “Ñichi muhu muhu yo tsajo-tujo í ñi djüijodawe.” **4** ‘Seyo ñi lalo na muchoaijo dawe, Hado chemeje ñi je, ñi mauw dado na muchoaijome, Sünda ñi mauw uw dajo yo ǵaksüiwe.’’ **5** Sünda Jisu i ná che, “Djumko ye üdraw a duw ye djuwa, sünda i ñegimko ge pakülyeñe ichi ge ji í chewe, ‘He drawwa; nó odje üka dzü djüwe. **6** Hado chemeje, kasew-bișew go draw a ye nochı ge jikuda, sünda ivro ge veijo nochı ge haje ñime.’’ **7** Sünda i ulung goşü ñu tru, se nó afafsüw djudjüwe; yabó ñegüdrüsü je

dugoadammje, sündada nosa ye nodra buğó ge güasadame, sündada no bá pakülyeñe haje madjüfijomme. **8** No ba trungkoime, se üdraw duñ sese je í pakülyeñe haje madjüfisabamme, sedamje i ñimtchüñ ye tralye prüdo ye í küña tsüdama süña pakülyeñe djüjoşo. **9** Sündada no djó cheime; prümeje, djo djüjome; tchümeje djo pajome; dümeje, djobo voajome. **10** Hado chemeje dju prüima, ná pajome; sündada dju tchüima, na pajome; seyo dju düima, nabo voajome. **11** Djomko ye dju ana awu duwa, se üsaw ye odje prüme, se í kunnu djü, seyo sündalye tchü prümeje, se tchü madjüw byu djü? **12** Semome jeje prülaime, se í müütü güdzü djü? **13** Sündada, ba maulyeñe je basa ná gañ uw djüjo danghumeje, se djo ñedzü go Awu, i ichi nudzoğ nüna prüi ná hado gúlo güdraw madjüjowa. **14** Sündatcholye Jisu i ügadow gúlo mauw a í lahuatcho; se gúlo mauw ye kahuahuñe, ügadodo ye üträ zekülye; sündada nüna na mavenghuatsü. **15** Séšo namko ye küña na cheda, “I bó gúló mauw nachi go dyewfow müütü ichi datunow yo lahuabaiwa.” **16** Utro na í dafidama hojoñe í ñedzü udru ge hadamge sheweñe cheshew shewe che. **17** Séšo Jisu i, nadrü-nalü ge vedaw i danghulyeñe, na che, “Ha ha ñetrügûfo ge brağidama, se ñetrügûfo ye müträjome; sündada ha ñe ye brağidama, se ñe ye je mümyajome. **18** Seye sündada müütü ye í nudzo fbo magotchow dame, se ichi ñetrügûfo kündane dujowa? Hado chemeje djo nofo go ana cheşoibi, se müütü i datunow yo se mauw ná lahuabaibi cheñe. **19** Senameje no müütü i datunow yo gúló mauw ná lahuabaimeje, se djó agü na dju tunow yo kakülyebaiya? Sündada ná djo niyay djüw nüna chejome.

20 Séšo no Tawgyew udruyo yo uğulo mauw na lahuameje, Tawgyew i ñetrügüfo ye djotrü ge kakujome. **21** Nüna gow na nachi ñe i ǵaksüw chiaǵi pyogoñe ñe í hokrüimeje, se ichi gań-miǵi na ǵüdzüw dujo. **22** Sešo ije gofotchow na djuma a í tumuvojoñe í dafoahuñe, í se chiaǵi na ha ye i veksüdama, sena laǵalag seyo ichi gań-miǵi na laǵañe habraǵiame. **23** Dju nodra ñima se i no mavyewme, seyo dju nodra dukyeǵiyima se i trabraǵijome.” **24** “Nüna usso go ñiśügzüñ ǵulo kahuahuñe nokro ge ǵyogojo tchüǵijome, sünda mapawñe i chejome, no ha ñe yo kahua dama se ñe ge kamyonchojome. **25** Sünda kakuwñe i gümsa-gümǵañe howsa hohujome. **26** Sündawñe i idra ye í je mofokow uğulo mauw mro ye idra ye lakujome, sünda na ilunge kamyoñe sayo sa ǵyojome, sünda se nüna ye uvro gow ije mokofow mauw lyajome.” **27** Sese i he ñu i trungkoi ye upumko go mim a ye gow yo che, “Śüvzüwme se uluhu ye hayo sa a ba ǵyodama seyo se apu ye ha ye ba mütsüdama.” **28** I che, “Am; séšo Śüvzüwme i, dju Tawgyew i ñu dzüiñe i chew dzüima.” **29** Se ǵüpyo upu kyeǵipyo dawñe, i che, “He ñishü yo nüna na maume; na chishev tchünggudru; se ná Yona i chishev í tralye seyo haje chi mashejome. **30** Yona í küna veduw Ninwe ñetrü go chishev vewma, sünambo nüna üsa ye he ñishü yo nüna na chishev vedujome. **31** Müdzavye go nugom niyay djüw se ñetomüdrü ayo nüna nadra gudzuñe, í datrüwñe chejome, hado chemeje i Suleman i ñu dzüjoñe druguw-drulyiw udza go jikuda, sünda holabya he ayo he a Suleman ije dyewfo a du. **32** Ninwe go nüna na Niyay djüw ñetomdrü ye hesalu yo nüna nadra gudzuñe, naso

ge truchoajome; hado chemeje na Yona i ñu tru í dzüñé nadra-nalu muchoagye súnda howe, age Yona ije dyewfo a dume.” **33** “Dju nüna je bela ge müträ tchühoñé ûgumşü ge seyo ñeshü ge mavewme, sešo müträ ubo ge dzugo vewme hado chemeje nüna jikui na hohujoñé. **34** Baso go müträ ye bañi ye me, sündada bañi güdrameje, se basso naje vyow müsajome; séšo se ye maumeje, basso ge je nukuğujome. **35** Sündada ufu je ksü-üñi je ksü dañe ûyowe, se müsaw ye baso duwyen nukuğuañeme. **36** Sündada baso ye vyow müsazeğíame, seyo se ichi hangeje manukruméje, se sündame se vyow na müsajome, süna vyeduw ñeto ge dadawa, se müträ ye ichi lünaw yo djó müsaw djüiwa.” **37** Jisu i ñu trungkoi ye, djudamje Farisi a ye i che, se nochí ge jiñé ava tsawe; sündada i ñelu ge djemyoñé ava tsajoñé ûyoag. **38** Farisi na basha go na ava matsalu üshi-upo machew í holyeñne mavyenghua. **39** Tawgyew i í che, “O Farisi, ba bekasa seyo bela na udru udru go güdrawşo, séšo balung ge vyesbiw seyo mauw vyesumokradama. **40** Budzu ñiw nawa, dju ñepsü go vye ye dadama, hawa se i ulung go i madaima? **41** Am séšo, ulung go gañ-miğí duw na chi djüajo dawe, sündameje bábo vyow güdraw lyajome.” **42** “Se Farisi nawa, djo tui me! Ba pudina ñe sudab yo, seyo vyow ñomñow sheğe bağüdo yo ülye ûyu tronguaña djüsoma, séšo Niay i seyo Tawgyew i nülvo í mahutroiwa; tsüwbo tsüda hena je dañgudru seyo sena je tratcho. **43** Farisia nawa, djo druge tui me! Djo ñegru ge nugo buğó uw vye seyo badzağ ge ye djó gaga tsüw.” **44** “Djo tui me! Hado chemeje djo se pelyado nuğu vedudame, süge nüna na

udru ge dügrüñe kahi, se madanghuw nuğu du cheñe.”

45 Sündawñe mükyew a ye í che, “Dadrüwa, he ana cheñe ba ñi tchügöime.” **46** Jisu che, “Oi shotuko-kunu dakyew nawa, djoje tui me! Djo ana lojemalofiw gañ me, nüna nadrü ge joșoi sešo yabó djo djogzütsü a je madadü.” **47** Djo je tui! Djo se ñihow truw na nuğu chiw, dju djo aki-awu na shilyedama. **48** Súnda: djo truksuw nüna me, seyo djo aki-awu na dalyedaw yo uw vye; hado chemeje na bó ná shidabi súnda djo ná nuğu í daw. **49** Sündada Tawgyew i patsü-sholu je chedame, se no nachi ge ñihow truw seyo shürhaw kiajome, seyo na nağiyö küña na shijojema seyo küña na daše-damejojema. **50** Se i ye küña ñihow truw duma naşü í he druguw-drulyiw í dakülyejobo a fualyedame, vyew na گilyedo ye he ñefo ayo nüna nachi yo lajodawe. **51** Habil í üşü yo dalalye Jakaria í shiw kuw se psügañe müigañe naksümko ye shiw: no djo umso truime; ichi گidoye he ñefo syo shüdo nüna nachi go lajome. **52** Shotuko-kunu dakyew djo tui me! Se djo je patsü-sholu veğiw bo ladaşome, séšo djo djoluvyo makakume, seyo kakajoñe dado na dugo vye. **53** Sündalye i sa yo kahuahuñe, sese shizew-ñuzew nañe seyo Farisi şüpyo ifum kase seyo i dagtso-damrhüñe, ha ha ñu bütruluweñe da, se i şüpyo ñu ufo bütruluweñe **54** súnda na i ha ñu chehualaima گyokrü گyo, se umdzu yo ha damje ñu zetruahuw ye kigolajoñe.

12 Aña a sese hadzağ-hadzağ dzaw nüna fuguñe, aña ana kuw nağütchü tcheği-lügyeğü da, se i uvromashü í shürhaw ná che, “Farisi nago loğaloğe yo üğä گyojodawe.

2 Vyojo haje dümyoñe maveme, madanghujo haje müşüñe

maveme. **3** Sündada ba ha damje nukuguw ge chedo ye, se i müsaw ge dzühujome; seyo ñegüñ ulung ge ufu ge ha aresa yo chedama, se ye ñelütsü udru go yo trujome.” **4** “Séso no djo trungkoime, nodraw nawa, dju usso i shifidama se na seyo ha madamñefijomme, ná djuğejo dawe. **5** No djo trumchemjome djo djú ȝejoma, dzüwñe djú chigüje ge lañe djoafima, se í ȝejo dawe; no djo trupangkoitchoimme, se í ȝejodabuwe. (**Geenna g1067**) **6**

Hawa ajolya ksü yo sülyisa pom madrüafima? Sedamje Tawgyew i namko ye a ye je makoșoa. **7** Bakye go vyow ükyetrü duw naje ngümdzo vedame, sündada: djuğejo dawe, ba sülyisa na dafowme. **8** “No djo chengkoime djudamje no nüna navro ge nō noșobiñe danghumeje na je nüna üsaw ye je Tawgyew i sorgomuko uvro ge ēșobijome. **9** Séso dju nüna navro ge no hopseğiahima ije Tawgyew í sorgomuko uvro ye hopseğiajome.” **10** “Dju nüna üsaw ütüma mauw truima, i datrudaw í muchoaijome. Séso dju ȝulo güdraw ütüma mauw trüima, í datruw í mamuchoijomme.” **11** “Nüna na ba mügaw-ñegru seyo mükyew seyo damikyw navro lakuwñe, ba navro ge ha chemeje ujojema seyo küna chejojema se na djuvengüajodawe. **12** Hado chemeje ȝulo güdraw ba sayo sa a ha chejome zedrijome.” **13** Suyo upu go nüna a ye í che, “He dadrüwa, noñuw í awu í bo-luko ná noje hawe chejodawe.” **14** I í che, “Nüna nawa, nō dju niyay djuw seyo bağügiw nüna boña?” **15** Sündä i í che, “Uw yo ho ȝyojodawe, seyo tsağ-a-lağaw süna yo basü ȝyojodawe; hado chemeje nüna na shüw ye dju bo-luko duw yo mashüwme.” **16** I í zeğaw a tru, “Tümbum nugo

a í no ge rhamu šüpo kakülye. **17** Sündawñe i ulvyu ge no hadajojemmañe ve, hado chemeje nochi ge bo no daküleyedaw rhamu na vejo buğo je ñi. **18** Sünda i che, ‘no ana dajobabi: no nó ñetchü í tashalyeñe dyew dalajo; sünda no rhamu seyo bo-luko na vyow süge vejo; **19** sünda no ǵulo i chejo, ǵuloa, bachi ge oje šüpo ügalaw kuw bo-luko vewme; ǵyogowe, tsawe, tuwe seyo lüshüw yo ǵyowe.’ **20** Sešo Tawgyew i í che, ‘Chi madnaghuw nüna! He ñegimdo ñegi a ba lutuw ye lutukyoadiügyejomme; sündawñe ba küña dashüträňe vedama, se ye djuchi lyajowa?’ **21** Ana je nüna duwme dju nudzo ubo bo-luko dashüträňe ve, sé i Tawgyew iñigzü ge nugo mo.” **22** Sünda i í shürhaw ná che, “Sündada no djo trungkoime, nudzo shüjo-dujo ubo djuvewe, no ha tsajojemañe; seyo nudzo usso ubo je ha gye-ǵuvo shejojemañe. **23** Hado chemeje tsaw-tuw í shüw ye, seyo gye-ǵuvo í dyewfo usso yeme. **24** Pülgam na hojodawe; na zuje mazuw seyo ñetchü ge rhamu je mapaw; sedamje Tawgyew i ná tsakyewšo. Bá musu na fow go añe dufowme. **25** Djomko ye dju duwa, dju vengaw yo nudzo i shüngkoi ge ganta a ña damje shafijo ye? **26** Sündada ba imisa fo chiǵa íje madafimeje, hado utro ñu ná lañe vemyoñña? **27** Bye go shoba ná hojo dawe, na kündane shülyima; na chiǵa je madaw chitra je madaw; sedamje no djo chengkoime, Suleman je í küña übadzü gidama, namko ye ana veduw gañ a je magime. **28** Sündada Tawgyew i no go suso-mütcħü namaje yow gye sheida sünda draha ná boti shüw ge joañe, anambo gye-ǵuvo sheñe veihume; Tawgyew ge mesame veksüw nawa, djo künadañe añe

masheijowa? **29** Sünda djo ha tsajojema ha tujojema süna ve djuŷyowe, sünda meaje mavemyow djudajodawe. **30** Hado chemeje he druguw-drulyiw ayo go vyow tuŷutumo na he ana veduw bostu na tchünggudruwme sünda ba Awu danghudame djo he bostu na šüpo tsüda cheñe. **31** Séšo ichi ŷadzü i tchüjjodawe, sündameje, he bostu naje pajome. **32** “Nüna imisa nawa, djuŷejodawe; hado chemeje ba awu i bá ŷadzü paweñe vedame. **33** Nudzo ichi fuñ-voñ na draalyeñe tunoajodawe; sündalye nudzo ubo ana dalajodawe, ha ye üme malyajoma, sünda soŷgo ge ana bo-luko dashütrülaajo dawe ha ye makaajoma, djutrü iñisa ge tsaksutchüw naje majikujo seyo bulu naje mauw madajo. **34** Hado chemeje hange bachi bo-luko duma, badrü-balu he süge dujome. **35** “Djotsü na pyogo vejo dawe, seyo dju müträ na dzodügyejo dawe. **36** Sündä djo se kulo na veduw dajo dawe, dju nudzo dadrü í gzü jiw go ke kakujojemañe ŷyokrü ŷyow veduw; i kakuñe ñegüdrüšü düwñe mekutcho djeñe voa. **37** Gaŷüzewe se kulo í, djú dadrüw ye kakuñe madrumuvow hohudama; no djo umso trungkoime, i ütsü ge pyogolañe ava tsajoñe ŷyoho, sünda üñisa jiñe í hoijo. **38** I ñegi ge ülye ksü seyo ülye dzü ñepüñew ge je pakülyew hohumeje, se kulo ye gaŷüzebamme. **39** Djo he i danghujo vejo dawe, ñe übraw ye tsaksutchüw na tsaksuw ke jikujoma se í danghubammeje, i pakülye ŷyojobamme, sünda nudzo ñe ge majimyogyejome. **40** Baje dashüträ ŷyojodawe; hado chemeje ha homoi ye jikujoñe mavew se homoi ge nüna üsaw jikujome.” **41** Sündawñe Patras i che, “He Tawgyewwa, ba he zeŷaw ye ñi aka bama mow vyow naje

truwma.” **42** Tawgyew i che, “He veksiw seyo patsü-sholu hokrüw ye djuwa, djuchi dadrüw ye ná tsaw-tuw homai ge djüweñe kulo-kutro boñe ve. **43** Se kulo ye gağüzeme, djú í dadrüw ye ana dangkoiye hohudama. **44** No djo umso cheime; I í nudzo ichi vyow bo-luko ge zegiw vejocabamme. **45** Séšo se kulo ye ulu ge ana vemeje, no dadrüw ye ügalaw ge kakujobañe veñe, sünda kulo seyo kulom na güñé seyo tsañe tuñe tukrañe ǵyomeje. **46** Se kulo i dadrüw ye ana ñeto a ye, i madanghuw ñeto a ye, i í maǵyokrüngkoi ye, seyo i madanghuw homai ye, kakujo sündañe í sojai djüñe í usu maw ge ngüañe vejo. **47** Seyo se kulo dju nudzo dadrüw í vew í danghuñe, seyo madashütrüvoñe seyo í vew kuw ge makasabammeje, ńupo tsalajobamme. **48** Séšo dju madanghuñe ǵuw tsalajo chiǵa dadama se ye me tsalajobame, sündada dju añe djüdama, í añe prüjome; seyo dju ńupo boñe vedame, ichigo añe lajome. **49** “No druguw-drulyiw ge mi dahow kakülyahume; sünda ha tsüdawa chemeje hesalu mi dzomzoaweñe! **50** No baptisma lajome; sünda no malamdolu kuw no küna mauw ńiku-ńisüw ge ǵyojojema! **51** Ba vedaw ye no he druguw-drulyiw ge ǵüdzüw kakudañe vedama? No ba chengkoime; mome, no dabraqıahuw kakülyahume. **52** Hado chemeje hesalu yo ñe ge nüna pom naǵütchü ge magaǵijome, dzü ye ksü üdra seyo ksü ye dzü üdra. **53** Awu ye saw üdra, seyo saw ye awu üdra maveǵijome; ań ye sam üdra seyo sam ye ań üdra, apye ye safu üdra, seyo safu apye üdra maveǵijome.” **54** Sünda i upu naje che, “Mumu íje druguw go kalyiw hohumeje, djeañe ñedzü ńupo chew; sünda süna dabaibi. **55** Sünda müdza

gow ñedzü lyiw hohuñe cheibi, ñedzü shüw lyijome, súnda süna dabyo-daŷotcho. **56** Loŷa-loŷe nüna nawa, djo ñedzüñe no naksü í utroñe danghudameje, hado he shüw-duw ubo kündañe madanghufia?” **57** “Ba hesalu ba nudzo yo hado ñu mavelafia? **58** Ba bá fodaw nüna üdra mukow ichi ge jingko ye, gabo ge ñu chegüdrajo dawe, momeje ba í mukow ichi ge šüñe lajikyeñeme, súnda mukow i bá shipashi nagzü ge djüñe seyo shipashi na bá pache ge shüñeme. **59** No djo trungkoime, ba ajolya ajolya dañe magimdzaoalu kuw, ba makahuafijome.”

13 Nüna üchea sayo sa a djeku, seyo Jisu í Galiliyo nabo go ñu dzüngkoi, djušü í Pilatus i í kügûw ge djüasadamma. **2** He í dzühuñe Jisu i na che, “Djo ana veima, he Galili na utro Galili ná lalofoñe, hado chemeje nadru ge ana veduw ñiku-ñisuw djüda che? **3** No djo trungkoime, mowme; séšo djo djüdrü djolu mavetülümeje djo vyow he ñom yo mütratsüjobamme. **4** Mow djo ana vedama, Shilom ge nüna gütü ſügzü djudrü ge post gaañe trüalyañe dzüdama: na vyow Yarusalem ge küña tuğutumo shütsüdama ná lalofoma? **5** No djo trungkoime, mowme; séšo djo djüdrü djolu mavetülümeje djo vyow he ñom yo mütratsüjobamme.” **6** Súnda i he zeŷaw ije tru, “Djuchidamje anggur vi ge lufuje üyañ a zuñe vedä: i sayo sa a sheje thciw jikuda, sé í mapa. **7** Súnda i vi gŷokrûw nüna i che, ‘Howe oje dzü gomdo no he lufuje üyañ go sheje tchüw jikunggudru, sé keje mapa, he í chepyojo dawe, i hado no í gŷokrûgejowa?’ **8** I í ana che, dadrüwa, í oje a kuw gŷokrûluwe; no üdza üdza ge no chiguûuañe nobi sujome. **9** Súndañe, drawha ge sheje jelaimeje uw; se

molameje chepyojo daşobe.” **10** Gyogow ñeto sehu Jisu
kügüw ñegru a ye truñe gyoda. **11** Süge mim a du, dju oje
ğüträü şügzügomdo ksuw kaw mütü a kamyoda, sündə i
utsubo kuw lyada, sündə i keje gudow magudzufiwbı. **12**
Jisu i hohuñe balayeñe, che, “O mimya, ba bá hamalyiw
yo kahuajemme.” **13** Sündə i ügzü í udru ge ve, sündə i
djeañe gudow lyajebi, sündə Tawgyew í trokülyejebi. **14**
Hado chemeje Jisu i gyogow ñeto sehu dagyoda, mügaw
na seyo nugobraw na nüna na che, “Ñegi ȝe duw me, sa
yo sa chiȝa dajo dawe, seyo se ñeto ye jikuñe dagyojo
dabuwę; séšo Sabat ñeto ge djudawe.” **15** He í dzühulye
Tawgyew i che, “Loȝa-loȝe nüna nawa, gyogow ñeto sehu
djo djó nudzo fulhu seyo giȝá na ñe tashalyeñe hu tuw
lañe majikewma? **16** Seyo ha ye madafijo cheña, he mim
Abraham üsam djuso ge oje güträü şügzügomdo mütü ye
pyogodama, se í gyogow ñeto ye vogodaw i kihuajo?” **17**
Ná he ñu na chewñe, í ubo mauw dai na ñimtchüñ lyatsü,
seyo vyow upu na se uw chiȝa dadaw ubo lüshütsü. **18**
Sündə Jisu í chetcho, “Tawgyew í ȝadzü dju veduda?
Seyo no í ha shipyw üdra djüsejowa? **19** I pemdu üsü a
veduwbame, djú nüna na lañe ná vi ge trawma; sündə i
shülyiñe shoñ lya; sündə ñedzü go musu na ufotsa ge
guñe gyow.” **20** I sündə chetcho, “No Tawgyew í ȝadzü í
dju vedu dañe vejowa? **21** I pa vedudame, djú mim a ye
lañe oje ulumo tola dzü ge gülüşügia, sündə ñu-ñuñe
oje ulumo ye pa lya.” **22** I ñetrü-ñetrü jiñe dadrüshü
Yarusalem ge ji. **23** Sündə djudamje a í che, “He Tawgyewa,
nüna mesame basüafijobama?” I í che, **24** “Ñegüdrüsü
imisa yo jimyojodawe, hado chemeje no djo trungkoime,

ñüpo nüna na jimyojoñe dajome, se majimyofijome. 25
Ñe ubrow gudzulyiñe ñegüdrüsü dugoahuñe, seyo ba
ñepsü ge gudzuñe ñegüdrüsü düñe che, ‘He Tawgyewwa,
nobo voijodawe,’ sündä i sügöw no ba madanghume, ha
hanggowa? 26 Sündawñe ba chejo, ‘No ba how ge tsa-
tuw sündä ba ñi bodzağ ge dadrüda.’ 27 Séso i chejo, no
djo chengkoime, ‘No madanghume djo hanggoma. Müttü
chiğä daw nüna nawa, djo vyow no yo üğä gyojodawe.’ 28
Süge ksew seyo utu trashügrüjome, ba Abraham, Isahak
seyo Yakub seyo vyow ñihow truw ná Tawgyew ge ǵadzü
ge ǵyodaw hohuñe nudzo í ñepsü kahuahuw hohujome.
29 Sündä druguw seyo drulyiw; tchüsa seyo müdza go
nüna na jikuñe Tawgyew i ñetrüǵüfo ge dusejome. 30
He i danghulajo dawe, küña ná fum ge duma, na uvro
ge dujome, seyo küña na uvro ge duma, na fum ge
dujome.” 31 Sa yo sa küña Farisi na jikuñe í chejea,
“Ayogo kahuañe kajo dawe; hado chemeje Herodes í ba
shijoñe vedame.” 32 I ná che, “Kañe se șelü í trujodawe,
howe, no yow je seyo draha je uğulo na lahuañe seyo
usso naw na dagyojolume, sündä ñegi dzü ye no chiğä
damdzaojome. 33 Sedamje no yow, draha seyo pülda kuw
jijome, hado chemeje dju ñihow truw na Yarusalem í
ñepsü ge madzüfijome. 34 “He Yarusalem! He Yarusalem!
Ba se ñihow truw ná shiiye, seyo bachi ge dju kiima ná
kunu yo trümoahiye; no ana veduw küña tsüda, joñi i üsa
ná utupro ulung ge küna tchelaima, sünambo noje basa
ná lakyegiajoñe daw, sé ba he í matsü. 35 Howe, bañe
babu kabra-kasaǵıjjome, sündä no djo chengkoime; ba
‘Ná üdrü-ulu yo uw cheime, se nüna ye gaǵızü dume dju

Tawgyew iñiñi yo lañe kakuima,’ machemdolu ba nó keje mahohujome.”

14 Sündä í ñetö sehu djudamje Farisi nágó nugo a i ñe ge odje tsaw ji: sündä ná í usu yo hopasa. **2** Süge í veduw muhu a du, dju usso dalfuñe nada. **3** Jisu í Farisi seyo shotuko-kunu damivro ná che, “ŷyogow ñetö ge dagyomeje ujo ma mow ma?” **4** Sé na madañda ſyo. Sündawñe Jisu i í ügzü kiñe dagyo, sündä kadügye. Sündä i í ügzü kidüñe dagyo, sündä kadügye. **5** Sündä i ná che, “Djongko ye dju duwa, djusa seyo fulhu ye kalü ulung ge gamyoa sündä ūyogow ñetö ye kutcho malahuajo.” **6** Sé ná he ñu ge haje macheſibi. **7** I hobanda, tumona baladaw na uw uw buño tsatchüñe lai sündä í se ná hoñe zeğaw ze, **8** “Djuma djo ūy ge balai ye, buño dyew tsatchüñe djuŷyojodawe, ashá baje dyewfo tumona baw je dufijome. **9** Sündä dju ije seyo baje badama, bá jikuñe ana chemeje, ‘í buño djiújo dawe,’ sündawñe ba ñimtchüñ lyañe ülafo buño ge ūyow dujobamme. **10** Sé bá bawñe, ülafo buño ge jiñe ūyoso dawe, bá badaw nüna ye jikuwñe, bá ana che ‘Drawa, uvro ge kalyiñe ūyoa,’ sündawñe badra a ūyosadaw navro ge udru kalyijome. **11** Hado chemeje dju nudzo yo dyew dalaima, se ye imisa lyajome; seyo dju nudzó í imisa dalaima, se ye dyew lyajome.” **12** Sündawñe Jisu i í baladaw naje che, “Djo ñetö ge damje ñegi ge damje ava tsaw ge, nudzo draw, ayo-ñuw, ñeñü seyo nugo na djubajodawe, ana dañeme, naje djo balañe dağuñeme. **13** Sé ba ava tsakelai ge sapse, hamalyiw, üshilyew seyo iñiğew ná bajo dawe. **14** Sündawñe ba gağüzebamme, hado chemeje nachi ge djó

djüjo haje ñiwme, séšo djó ná güdraw yo üshükülyejo go kügüijome.” **15** Üdra ava tsasangkoi go nüna a ye he ñu ná dzühulyeñe che, “Gağüze nadra dujome, dju Tawgyew í ǵadzü ge odje tsaima.” **16** Ná i che, “Djudamje nüna a ye ava dyew tsakeñe seyo sünda ǵüpo ná ba. **17** Tsaw-tuw dafihuñe, i í kulo ná tumona baladaw ná cheñe ki, ‘Age djebe; tsaw-tuw dafiadamme.’ **18** Sé vyow na chetsü, ‘uvro go ye í che, no vi a prülawme, sünda no se í hojo dume; no ba chengkoime, no maf daijo dawe.’ **19** Utro a ye che, ‘No fulhu fulshi pom lawme, sünda no he na dañe how jingkoime; no ba chengkoime, no maf daijo dawe.’ **20** Sünda a ye che, ‘No gzü dawme, sündada no majikufijome.’ **21** Se kulo ye jekuñe i ñe übraw í he ñu ná trutsü. Sündawñe se ñe ubraw ye lusuvyulalye í kulo í che, ‘ñetrü go bozaǵ seyo ǵabo ge kutcho jeñe sapse, kiǵi, üshilyew seyo iñiǵew ná age lañe kakuwe.’ **22** Kulo ye che, ‘O übrawa, ba küna chedama, süna damme; sé yaje buǵo ufo dulumme.’ **23** Übraw ye kulo í che, ‘ǵabo ge seyo füta duw ge djeñe nüna ná künadamje lañe kakujodawe sündameje noñe gujome.’ **24** Hado chemeje no djó trungkoime, se tumona badaw ná no tsaw-tuw í tsapüñeje matsapüñejome.” **25** Sünda upu na ufum kasawñe, sünda Jisu i fum ge tchoñe ná che. **26** “Djudamje nochı ge jikuñe, seyo nudzo awu, ań, ufum, agü, ñu seyo ñum seyo nudzo shüw-duw naje mahosübammenje, í no shürhaw mowme; **27** Seye dju nudzo shokru íje magilama; sünda nofum makameje; se je no shürhaw madafijome.” **28** “Djomko ye dju post dzuǵoñdama, seyo uvromsahü bo küña kajoma, damdzojo

kuw nochi ge dušoma ñima mahow? **29** Ana dawñe, i shobo dzugoñe ñekru makrufiñe, sündawñe hovow nüna na vyow í tchiûgojoô, **30** ‘He nüna ye damyowbo damyodašowa, sé madamdzofiya?’ **31** Mo dju ñubyu duwa, utro ñubyu nadra tumo daw jiw, súnda uvromashü ãyoñe mavemchevzüme, se hadza bûsha kulo lañe nodrü ge tujovodawye no hadza ãü lañe üdra dağufijošoma mo mowma? **32** Mowmeje üga ãyodamje, mukow kiñe ñu ãüdzüagyefijo. **33** Ana veduw djo nudzo ichi küña duma ná nobo matrafimeje, se ye no shürhaw malyafijome. **34** “Gu bo udame, sé ãu tsamgûw lyameje, se í ha yo ãu lüw dajowa. **35** Se ye no ubo je seyo nobi ubo je chiãa ge makakujomme: se í nüna na ñepsü ge joajohubamme. Djuchi ge dzüjo ufu duma dzülasajodawe.”

15 Vyow patso-law na seyo lalo ubraw ná ichi ge dzüw jikuw. **2** Seyo Farisi na seyo shizew-ñuzew na dubyoğunguñe che, “I bó lalo ubraw ná tüvañe seyo nadra ava je tsasai.” **3** Sündawñe i ná he zeğaw í tru: **4** “Djongko ye djuwa djuchi fugulu fuğua duma, súnda namko sa a moahuñe se sütü ãütrü sütü ná nodo ge tralye, se a moadaw í matchülalu kuw tchü ãyo? **5** Súnda tchülawñe, i šüpo lüshüw upostu ge trütalañe ka. **6** Súnda ñe ge kakuñe draw seyo ñeşü na bakeğiañe che, ‘Nodra lüshüsawe, hado chemeje nochi fugulu moadaw ye tchüladamme.’ **7** No djo truime; ana veduw ñedzü ge je lalo a dju vyegudoladama ubo lüshijome, küñambo sütü ãütrü sütü nüna ãüdraw dju ulu mavegudojo duma nabo madama. **8** “Ana mim dju dujowa, djuchi ge bosüñ ãü duw, súnda namko ye bosüñ a moadabi; sündawñe

i matchü uw mütrü tchühoñe seyo ñe na süñe, dju uw yo matchüjowa? **9** Sünda tchülawñe, i üdram na seyo ñeñü ná balañe che, nodra lüshü-lübasawe nochi bosüñ moadaw ye tchüladamme. **10** No djo truime; ana veduw, lalo nüna a í ulu vyegudolaw ge Tawgyew í sorgomuko ná ana lüshüjome.” **11** Sünda Jisu i che, “Nüna a ichi saw ksü duw. **12** Naksümko ye kiğıw ye uyow í che ‘Awa, nobo go bo-luko duw ye, no djüjo dawe.’ I í ichi bo-luko na hağıag. **13** Sünda ñegi añe makulu fum ye üsaw kiğıw ye vyow dashüträ lalyeñe ñetrü üga a ge katrükralye, sünda süge bo-luko duw na vyow tsağudroamdzoag. **14** I vyow damdzoahuñe, se ñetrü ge nokrow kaku, sünda i usso ufobüla lyä. **15** Sünda i se ñetrü go nüna a ichi ji, se nüna ye í vi ge vo na ava gyew ki. **16** Sünda i ve uluhu í gudugyejoñe se votsa pago go vo na tsa; hado chemeje í djuje haje madjü. **17** Í vepalawñe, sünda che, ‘No awu ichi küña vi daw ná tsaw-tuw aña paw, seyo no age luhušüw yo dzüangkoibi. **18** No gudzulyiñe no awu ichi kañe í chejo, awa no ñedzüñe ba how ge lalo datroadaşomme. **19** No basaw chejo haje matramme, no ba vi daw a veduw vejodawe.” **20** “Sünda i gudzulyiñe, i awu ichi ge ji: uga gudzudalu sa a uyow i í hoñe nülvo veag, sünda gyojeñe í krumogo lag, seyo šüpo chuma tsa. **21** Üsaw ye í che, ‘Awa, no ñedzü í hovow seyo ba how ye lalo dadamme; sünda hesalu basaw chejo go ñimme.’ **22** Sé uyow i í kulo ná che, ‘Kutcho shedra uw yo je uw lañe í sheijodawe, sünda ügzütsü ge gütsülye lyeijo dawe, seyo ishi ge shita duijo dawe, **23** Sünda rhano a dajo dawe, sünda me ñi tsa-tuñe lüshüfjobi. **24** Hado

chemeje nosaw ye dzüwmme, sündä üshükülyedamme: moahumme, hesalu tchülatcchodamme.’ Sündä í lüshü-lübaw da.” **25** “Sé üsaw nugow ye vi ge du. Sündä í kañe ñe kakulai ye, i nuðuw dagruw seyo ñuksu daw dzühu. **26** Sündä i kulo a í balañe dzü, ‘He ha dangkoiya?’ **27** I í che, ‘Ba ñuw kakudamme, sündä ba awu i tsa-tuw dyew vedame, hado chemeje i í nüna uw hohuda.” **28** “Saw nugow ye he í dzühulyeñe i lusuvyumfoag seyo ñe ulung makamyoðoñ lyag: séþo uyow i ñepse ge jihuañe í nü. **29** I uyo i che, ‘Howe; no aña ojegomdo bá ðaksüñe ðyw, sündä ba chew keje madzügaahuw, nodraw nadra lüshü-lübaw dajo, ba no yow kuw kùsüsa üsa adamje madjulu. **30** Séþo he basaw ye ba bo-luko ná utroñiw mim nadru ge djoañe kakuwñe, ba ubo aña dyew tsaw-tuw dañe gyew.’ **31** I í che, ‘Sawwa, ba shüwduw nodra dusaw; seyo nochı ha duma se vyow bachibamme. **32** Séþo hesalu lüshü-lübajodume hado chemeje he ba ñuw ye dzüñe üshükülyetchodabi; moadabi, se hesalu tchülatcchodabi.”

16 Sündä Jisu je í shürhaw ná che, “Nugo a ichi ge hokrügiw a duwme, sündä nüna na i howye se hokrüw í i bo-luko ná tsagudroahime cheñe usso ge trutchoañe ve. **2** Sündä nugo ye í balañe che, ‘He hawa no babo go ñu dzühuiye? Ba hokrüþo cheñe shewe; momeje ba hokrügiw ge maþyofijome.’ **3** Sündawñe hokrügiw ye vemchepüñe, ‘Hesalu no hadajobya? Hado chemeje no übraw ye hokrügiw go no lahuangkoibi: noje no machifi; seyo no tsatuðujoje šüpo ñimtchüñ vei. **4** No danghudaba no ha dajoma: nó hokrügiw go lahuahuwñe nüna na nó nañe ge lajo.’ **5** Sündä i übraw i chi gudzüdaw ná a a

balañe dzüptüñe, no ubraw ichi ge ba küña dojo duwa? **6** I che, ‘Fuğua tsow psüw tel du,’ sündä i í che, ba kutcho ǵyoañe kako ge pomǵü ǵijo dawe. **7** Sündä i utro a í dzütcho, ‘Bachi küña dojo duwa?’ I che, ‘Pu ulumo fuğua tsow dume,’ sündawñe i í che, ‘Bá kako lañe șügzüǵü ǵijo dawe.’” **8** “Übraw ye se machiñiw hokrügiw í tro, hado chemeje i budzu yo chiǵa dadabi; hado chemeje he druguw-drulyiw go nüna na ná ñeto go nüna nadra chiǵa dasaw ge, müsaw go nüna ná fow budzu du. (**aiōn g165**) **9** Sündä no djo cheime, mauw go bo yo ba nudzo ubo üdra dalajo dawe; hado chemeje i kaahuñe, bá na shüwa-shüw lüshüw ge lamyosajo. (**aiōnios g166**) **10** Dju imisa yo je imisa ge usuima, ná añe ge je usujobamme: seyo dju imisa yo je imisa ge usu mowma: se na añe ge je usu mojome. **11** Sündada ba he druguw-drulyiw ayo bo-luko ge usu mowbammeje, bo umso dju djüjowa? **12** Sündä ba tuǵuda-ǵuvodzü i bo-luko ge je usu mowbammeje, ha ye bachi ma, se í dju djüjowa?” **13** “Dju kulo ye je übraw ksü í maǵaksüfijome hado chemeje i a í mahoǵoń dajo seyo a í nülvo dajome; mome a udra gaaǵijo seyo a üdra magaǵijo: ba Tawgyewñe bo-luko naksü í maǵaksüfijome.” **14** Farisi na, dju tsaǵotüdama, he na dzühulyeñe Jisu í maw-uw zekülye. **15** I ná che, “Djobó nüna na how ge uw dañe she, séšo Tawgyew í djodru djolu ná danghuwme, hado chemeje ha gań ye nünan na how ge dyew dama, se ye Tawgyew i ińigzü ge imisame.” **16** Yohań í kakuw kuw, shotuko-kunu seyo ñihow truw naje ná chiǵa daw. Sehu ñetogomdo Tawgyew i ñetrüǵüfo go shi-ñu truñe kaw, sündä vyow nüna na süna datsü. **17** Ñedzüñe no naksü

í kabragiahu ye shotuko ütra a yo lyajobame. **18** “Dju nudzo uful udra brağilyeñe utro nadra gzü daima, se na lalo dawme, seyo dju brağiene ñyodaw mim í gzü daima se ye lalo dawme. **19** “Nugo nüna a duw dju djüw rong seyo gye uw shewma, seyo shüwa-duwa lüshü-lübaw dañe ñyonggudruw. **20** Sündə Lajar iñiñ yo sapse seyo tsadu yo guñe í molgi üträtoi tralye. **21** Sündə í vew, nugo í tsamyew djoadaw yo uluhu í tsaşelajo; momeje șulyo na je í tsadu í kañe tsalowba. **22** Sündə se sapse ye dzüträkralye, sündə sorgomuko na í Abraham ichi laku. Suyo nugo ye je dzüdañe zuadabi, **23** Sündə noğu üşü ge șüpo naw yo iñi voañe üga go hobanda, Lajar í Abraham í udru ge ñyodaw hohu. (**Hadēs g86**) **24** Sündə i ñuksuñe che, ‘He Awa Abrahamya, no nülvo veñe, Lajar í kiñe, ügzütsü üdza ge hu pagzüñe nozelbüla í ngüadügyejo dawe, hado chemeje no he mi ulbu dzongkoige dzahimme.’ **25** Séso Abraham i che, ‘Sawwa vehujodawe, ba bá shülye ge gye-ñuwo uw shehulyewme, sünambo Lajar i gye-ñuwo mauw, seño i hesalu age güdzüw pangkoimme, sündə ba namoahibi. **26** Sündə he ñu na traña no seyo ba, ñiksüngko ye ño dyam a dzühadame, ago dju bachi ge jilañoñ dama, na majilafijomme, seyo sügo dju age nochi ge jikuñoñdama na majikufijomme.’ **27** Lajar i che, ‘He awa, no ba chengkoime, ba no awu iñe ge kiyajo dawe, **28** Hado chemeje no ñu pom duwlume, i na hovrow ge he ñu na trume ujome, mowmeje na he anambo ñikuñisüw no ge kakuñeme.’ **29** Abraham i í che, ‘Nachi ge Musa seyo ñihow truw ná kako duwbase, na se í chew büdzüda.’ **30** I che, ‘Awu Abrahamya, mowme; nüna dzüw

a nachi ge jikülyameje, na nadrü-nalu vyegudoğijome.’ **31**
I í che, ‘Na Musa seyo ñihow truw na chew maje madzübi
se í, nüna dzüw namko yo djadam üshükülyeñe jiadamje,
na madzüjomme.”

17 Sündä Jisu i í shürhaw ná che, “He ye umsome ha ñu
ye lalo yo ma, se ye kakujome, séšo se nüna í lalome dju
yo kakuima. **2** Dju he ǵato kunu namko ye djadamje a í
dügaima, ibo shedra psüm yo udum ge pyogolyeñe, huǵi
ge djoahuye ufojobamme. **3** Vemcheñe ǵyojodawe; bañuw
datrulaimeje, zehajodawe, seyo vepalaimeje í muchoaijo
dawe. **4** Í ahua ye ülye mro datrudamje bachi ge ülye mro
jikuñe che, no datrudaşomme, sündawñe ba í datrudaw í
muchoaijo dawe.” **5** Sündawñe í shürhaw na Tawgyew i
che, “Ñí veksüw í damñeijo dawe.” **6** Prabu i che, “Bachi
ge pemdu üsü ütraña kuwdamje veksüw dumeje, ba he
kumtchü iyañ í ükrügomdo taprülañe huǵi ge shüwe
chejo, sündameje i ba chew dzüjo. **7** “Sé djomko ye ana dju
chejowa, dju kulo ye no chi momeje fugulu ná saw, sünda
í vi go kakuwñe, sünda í che, ‘Kutcho age jeñe ǵyoñe ava
tsabe?’ **8** Haña i ná machejoma, no ava dashüträbe: no
tsangko tungkolui kuwtoi başümpe í kidzagolalyeñe no
hoiwe; sünda se fum ye baje tsa-tuwe. **9** Haña i se kulo
í ulu yo vejoma, hado chemej i í dügyedaw chiǵa í aka
dabada? **10** Anambo ba je, se vyow chiǵa dügyedaw ná
damdzoahuñe, baje chewe, ‘Ñí machiñiw kulome; ñi ha
dasajo duma se í aka dabadame.’” **11** Sünda ana da, Jisu
Yarusalem jiw ge Samariañe Galili ñetrü yo jipseañe ji.
12 Sünda ñetrü a ge jimyongkoi ge í südzüm ǵü ǵoǵo
nadaw na tüva, dju na üǵa gudzudama. **13** Sünda i üǵa ge

gudzüñe, gó yo che, “He Jisu, he dadrüwa, no nülvojo dawe!” **14** Jisu i í hoñe che, “Jebe; súnda bá nudzo í mügaw ná shejo dawe.” Seyo kabyo-kaŷywñe güdrajebi. **15** Sündawñe namko yo a ye hoñe dagyolagdabi, gow yo Tawgyew í troñe katriükralye. **16** Seyo Jisu ishitrüge gaañe ukrumro yo ishi ge drüñe, ulvyu yo uw che; súnda í nüna uw. **17** He íbo Jisu i che, “Haña na gü güdraw malyama, nameje se sütü ye hanga? **18** Haña he tuŷuda-ŷuvodzü í tralyeñe dju ñimma Tawgyew í trojo?” **19** Sündawñe i í che, “Guduñe kabi; ba veksuw ye bá dagyodamme.” **20** Farisi namko yo a í Tawgyew í âdzü ke kakülyajowa che dzüñe, Jisu ná che, “Tawgyew í âdzü ana holaw dañe makakülyajome.” **21** Súnda nüna naje ana machejome, age howe, age dume, süge dume. Hado chemeje, Tawgyew í âdzü djumko ye dume. **22** Sündawñe i shürhaw ná che, “Sé ñeto je kakujome, hai ba nüna üsaw í ho góñiw dzüajo, sé mahohujome. **23** Nüna na ba chejome, ‘Howe, süge dumel! Mome ‘Howe age dume!’ Séšo ba djujejo dawe súnda nafum je djudajo dawe. **24** Hado chemeje ñedzü-lügaw ye ñedzü üdza a yo utro üdza ge kuw müsakumbo, nüna üsaw ye je í ñeto kuwñe kakülyejoşome. **25** Séšo uvromashü i šüpo ñiku-ñisüw gilajome, seyo he shülyiw yo nüna na í matsüñe chejome. **26** Nuha i ñeto ge küna dadama, sünambo nüna üsaw i ñeto ge je dajome. **27** Nuha i lü ulung ge magyomyolu kuw, nüna na tsa-tu âgyo, seyo namko ye gzü dañe âgyo; sündawñe hulüşü kaküñe vyow mauw damdzoa. **28** Seyo Lut i ñeto ge dambo veduw, nüna tsa-tuñe bumdu dağıw, shobro zuñe seo ñe daw. **29** Séšo ha ñeto Lut í Sadom ge kadama, sehu ñeto ñedzü go

mi seyo ecid šükülyaňe vyow mauw damdzoag. **30** Nüna
üsaw í kakülyahu ge je ana dajobamme.” **31** “Sehu ñeto,
dju ñelütsü ge duma; seyo na gaň ñe ulung ge du, na se
na law ulung ge djukamyowe, sündä sünambo dju vi ge
duma na fum ge djukawe. **32** Lut ufulm í vehujodawe! **33**
Dju nudzo í  aks joňe veima na ma ks fijome, seyo
dju nudzo sh w í ma ks fima na bas jome. **34** No djo
trungkoime, se ñegi nüna ks  bu o a ye   a dujome, a í
latrayemjomme, seyo utro a í traalyjome. **35** Mim ks  ye
 ato   a   jome, a í latrayejo, a í traayejome. **36** [Nüna
ks  vi ge dujome, a í latrayejo seyo a í traayejome.]”
37 He n  dz huye e na í dz , “He Tawgyewwa he na
hai dajowa?” I n  che, “Hai ñimo duma, s ge kurkuki 
dujome.”

18 S nda Jisu i n  he ubo go ze aw a trulye e udr -
ulu magaada, mamuduw k  we e che: **2** “Hange damje
 etr  a ye mukow a  yow; dju Tawgyew ije ma ew seyo
n na nabo je mavew. **3** S nda se  etr  ye m jem je
a  yow: dju ichi ge jikunggudru e í chenggudru, ‘No
insaf dj iye e nobo  aks iijodawe.’ **4** I   aluw kuw
madz  s  o fum ye ulu ge vep  e e che, ‘No Tawgyew ije
ma ew, seyo n na nabo je mavetunow; **5** Sedamje he
m jem ye no matraa, s ndada ubo insaf dj ijo, mowmeje
i noch  ge jikunggudru e no   dz w ma od gyejo.’”
6 Tawgyew i che, “Dz we, he mag draw mukow ye
ha cheima? **7** Nameje: ha a Tawgyew i í n na bas 
ladaw n  mamutchoaijoma, dju  egiw- etow í k  u e
 yowma; seyo i n    aluw vejoma? **8** No djo chengkoime,
i mekutcho n  mutchoijome; s  n na   aw kak lyahu e,

i he druguw-drulyiw í umso vefijosoma?” **9** Seyo Jisu i shürhaw na dju nudzo í güdrawñe veksüw veima, sündu utro na mauw daima ná ana zeğaw che: **10** “Nüna ksü ñegru ge kügüw ji; a ye Farisi seyo a ye patso-law nüna. **11** Farisi i gudzulyiñe üdrü-ulu ge ana kügü, ‘He Tawgyewwa no ba ulu yo uw cheime, no utro nüna na dambo tsaksu-laksuw, mütü chiğä daw, seyo mim ǵubuw, seyo he patso-law na dambo nüna mowme.’ **12** No sopta ye ülye ksü tsaw-tuw matsaw ǵyowme, seyo no bo-luko dalaw gow üchea je djüwme.” **13** “Séšo patso-law nüna ye üğä gow gudzuñe, ñedzü ge je iñi maholyi dá i ülüjetchü ge güñe che, ‘He Tawgyewwa, he lalobraw no nülvoijo dawe!’ **14** No djo cheime, i ufulum yo mowme; séšo he nüna ye güdrañe ñe ge kajeme; hado chemeje dju nudzo í dyewñe veima, i imisa lyajome; seyo dju nudzo í imisañe veima, i dyew lyajome.” **15** Sündu nüna na na sa naje ichi ge lañe jikeñe nagzü Jisu udru ge vefijoñe; sündu shürhaw na hohuñe ná goha. **16** Jisu i angasa ná ichi ge balañe che, “Angasa ná nochı ge jigyejo dawe, seyo ná djugohajo dawe: hado chemeje Tawgyew í ǵadzü he nambo nabome. **17** No djo umso truime, dju Tawgyew í ǵadzü í angasa na dambo malama, ná keje süge majimyofijome.” **18** Djudamje dümbraw a ye í dzü, “He uw übrowa, no shüiwa-shüw shüjo ye küna dameje ujowa?” (aiōnios g166) **19** Jisu i í che, “Ba nó hado uw chewwa? Djuje uw mowme, nüna a akasa uwbaame, se ye Tawgyewme. **20** Ba shotuko-kunu í bo danghuşo: ‘Mim dju ǵubuwé, djushiwe, djutsak̄suwe, mülaw-mütraw djutruwe, nudzo awuñe nudzo aň naksü í chew dzüwe.’” **21** I che, “Nobo he ná vyew angasa

ulvyu ladañe vewbame.” **22** He í dzüwe, “Jisu i ná che, bachi ge yaje ñu a ñilumme, bachi vyew ha duma ná draatsülyeñe sapse ná hatsüwe; sünda bá ñedzü ge luko pajome, sünda kakuñenofum kasajo dawe.” **23** He í dzühulyeñe i šüpo duhu da, hado chemeje i šüpo nugo. **24** Jisu i í holyeñe che, “Bo-luko duw na Tawgyew ichi ̄gadzü ge šüpo atāga yo kamyofijobame. **25** Tawgyew i ̄gadzü ge bo-luko duw na kamyojo í bo ut í süträ üşü yo kamyow je ufojomabe.” **26** Sünda dzühu daw na che, “Nameje djú basüafijowa?” **27** I che, “Haye nüna yo madafima, se ye Tawgyew i dafijome.” **28** Patras i che, “Howe, nobó ñevi je tralyeñe bafum kasawme.” **29** I í che, “No bá umso truime, ana djuje ñime, dju Tawgyew í ̄gadzü ubo, ñe, mim-kīgi, ñu, awu-añ seyo saw-sam ná trahuw. **30** Sünda sa yo sa a na haje añe djupawe; seyo dzüwñe druguw-drulyiw ge shüw lüshüw pajodawe.” (**aiōn g165, aiōnios g166**)

31 Sünda Jisu na ̄gyo ksü shürhaw ná üdra lañe ná che, “Ñi Yarusalem ge jingkoime, sünda küña ñu nüna üsaw ibo ñihow truw na ̄gi vedama, se na vyow datsüjome. **32** Hado chemeje i tuğuda-̄guvodzü nagzü ge djüpome, sünda na í tchügoñe-hogójome, sünda zehu je müdrüdzajome. **33** Sünda na í güjome, sünda shijome, sünda i ñegi dzü ye üshüküyetchojome.” **34** Sünda na he ñu namko ye haje madzüsü sünda he ñu na namko ye müşüsü, sünda ha trudama se ye na madzüla. **35** I Jeriko ñetrü ütrü üñisa jikulai sa a, iñi ̄gew a ye üdza ge tsatuğuñe ̄gyoda. **36** Sünda i upu na dügrü jiw dzühuñe dzüpüñe, “Ayo a ha dangkoiya?” **37** Na í tru, “Jisu i Nasri ge jingkoime.” **38** Sündawñe i ̄guksuñe che, “He Jisu, Dawud i üsaw, no

nülvoijo dawe.” **39** Dju vro-vro jeima, na í madañda ûgyo cheñe ze, sé i umsow šogzukülye, “He Dawud üsawa, no nülvoijo dawe.” **40** Sündawñe Jisu i gudzulyiñe í ichi ge lañe jikuwe che, sünda i iñisa jikuwñe, i í dzü, **41** Bá ha tsüda, “No babo dajome?” I che, “He Tawgyewa, nó hofidügyewe.” **42** Jisu i í che, “Hojodabe, ba veksüw ye ba dagyojemme.” **43** Sünda í djeañe hohu; sünda Tawgyew í troñe, ufum kase, sünda vyow nüna na hohuñe, Tawgyew ïbo trotsü.

19 Jisu Jeriko ge jimyolye jimkoi sese. **2** Süge Jakkai cheñe nüna duvo, i patso-law go mukyew sünda nügo je nügo. **3** I Jisu í hoñoñ vyew i djuma cheñe? Sešo upungda sese mahofi. Hado cheme i üchesada. **4** Sese i í hojoñe vye uvro ge gyo djeñe lufuje shoñ udru a ye lyilyig, hado cheme Jisu i se ûgabo kajoda. **5** Sese Jisu se a jikuñe, udru ge hotrolyiñe í che, “He Jakkai, kutcho lyiga; hado cheme yow no bá ñe ge ûgyojo dume”. **6** I kutcho yo lyigalye lüshüldzulalye í ichi ñe ge la kake. **7** He í hohulyebi nüna na zeñi, “I bó se lalo nüna ichi ñe ge jijeba.” **8** Jakkai i gudzuñe Tawgyew í che, “He Tawgyewwa, No nó bo-luko üchea ye ñiw ná djüjome, seyo üchea ye sena djüjome djuchi go no lağamüñeda ma se na no psügingua fow djüpyojome.” **9** Sese Jisu i í che, “Yow he ñe a muchoahuw jikudame, sündada he i je Abraham ichi sawbamme. **10** Hado cheme nüna üsaw ye moadaw ná tchiuw seyo ná basüaijo kakuwme.” **11** Sese i he ñu ná dzümkoi sese, i zeñaw a ze, sündada chedawa i Yarusalem üträñañ a duda, seyo i vyesüw je vyesüw, se Tawgyew ichi ûgadzübraw ye hesahe kakudalaibiñe. **12** Sünda: I che, “Nüna nugo a ye

ge ñetrü ǖga ge ka sügo nugo pafiñe kakutchofijo. **13**
Seyo i í kulo nāgi yo ̄gü ye balalye ná bosün uvyu ̄gü djü,
seyo ná che, ‘No kakuw kuw bumdu davojo dawe.’ **14**
Sēso í ñetrü ge ̄gyodaw na í mahōgoñ daw, seyo ífum ge
muko kiñe ñu che ki, se i ye no matsüme, se i ñidru ge
ñubyu dañjo.” **15** “I ñubyu lyibiñe kakutchow sese, i ana
a da, ichi se kulo ̄gü ye dju í bosün uvyu ̄gü djülyedama,
se na itrü a balaku súnda danghujoñe vyeñe se na se i
yo küña ha ha dashaladama. **16** Sese uvromashü yo a
ye jiku che, He übrawwa bachi djüdaw bosüñ uvyu ̄gü
yo dañe ̄gü müñew damñeladame. **17** I í che, ‘He kulo
ülüksüfowwa, bá ̄üvzüw me, ba ̄üpyo mesame sese ba
umsowda kakülyeda, ayo ba ñetrü ̄gü yo übraw dabei.’
18 Sefum yo a ye jikuñe che, ‘He übrawwa, hōsoa, bachi
bosün yo uvyu pom dashamüñewme.’ **19** I í chetcho, ‘Ba
je ñetrü pom yo übraw dabei.’ **20** Sefum ye a ye jikuñe
chetcho, ‘He übrawwa, hōsoa, bá bosün ye he duw ye,
he í no nó gye güpaw üdza toi pyogoñe vyedaw he. **21**
Hado chemeje no bá ̄gedabi.’ **22** I í che, ‘Mauw kuloa, no
bamdu yo bá no trudañe chei he me.’ Ba nó danghuwbi
nüna mügzütchüwñe, ha ye no ma vyema se í dzula, seyo
se no ma zuw, se í djoahuwme; **23** Ba noch bo ye bo
dashabraw ná hado madjüña, se í no kakuñe sashadaw
ye lakēijobi? **24** Seyo dju nüna na üñisa gudzudama, se
na í che, ‘Se bosün ye ichigo latchojodawe, seyo djuchi
ge bosün ̄gü duma se í djüpyojo dawe.’ **25** Na í che, ‘He
übrawwa, ichi bosün ̄gü bó dušo.’ **26** ‘No bá chemkoime,
se djuchi ge duma, í seyo djüpyojoluwe; seyo djuchi ñima
ichi go se í je lajodawe se ichi ha dusama. **27** Sēso noch se

fugulu ná se vyeñidaw na se no nadru ge ñubyu dame, se na age lakuñe noñisa a shiwe.” **28** Jisu i he ñu na chelye i Yarusalem ge navro-navro ka. **29** Seyo se i Jetun üñiñi yo pu sa a Betfage ñe Betniyah üñisa ge jikuwñe, sese i í shürhaw nağı̄ yo ksü ye ana cheñe ki, **30** “Üñisa yo ñetrü ge jijo dawe, seyo süge jikubyo jikuŷyoñe giĝe ichi üsa a udru ge djusa je magyoluw, pyogo vyedaw bá pajome, se í tashalye lakuwe. **31** Seyo djudamje bá dzülaimeje, hado tashamkoiya chemeje, se a ana chejodase, se Tawgyew i he í tsüdame” **32** Se kidaw ná, na jikuñe i ná ha chesedama, süna pabadabi. **33** Se na giĝe üsa ye tashamkoi se, ichi übraw ye ná dzü, “He üsasa ye hado tashamkoiya?” **34** Na che, “Tawgyew í he í tsüdame.” **35** Na í Jisu ichi ge la kaku seyo nudzoğ gye ye tapualye se udru a ñeilye Jisu í giĝe udru ge gyodügye. **36** Sündna na kamkoi sese, na nudzoğ polu ye ĝabotoi ñevoñe ji. **37** Seyo üñisa kakulye se i Jetun pu i ĝo ge kaku, sese shürhaw na vyew upua na vyemoñe chiĝa dadaw ibó i hohuda na, lüshüldzuañe gow yo ñu zeñe Tawgyew ibo trokülye: **38** Ŝüvzüwme se ñubyu ye, dju Tawgyew iñiñi yo jikuma! Sorgo ge ĝüdzüw seyo ñedzü ge lüshüwme! **39** Sese upu na yo süña Farisi na í chengkoibi, “He Danghubrawwa, bá shürhaw ná zea.” **40** I ná chetcho, “No djomko a chemkoime, he i maziw ĝyome, kunu na ŝogzukülyejome”. **41** Se Jisu üñisa kakuñe se ñetrü í holye ubo kse. **42** Sündalye che, “Ha ye ujowa, he ba; am, ba bába, he ñeto ai lüshüjo ñu danghudama, séso se i yabó bañisa yo muñuadabi. **43** Hado cheme se ñeto ye badru ge kakujo se bá vyeñiw na süyeñtchü pyogoñe bá djetuŷujome, seyo djetuŷulye bá ñujome. **44** Seyo bá

seyo badra ayo a ná bachi angasa ná, nogüdzü nadra gülyiajome, seyo badru ge kunu yo je kunu matriüjome; hado cheme ba süna dajo ye kye badru ge nülvow vyeñe hojema sei madanghuje”. **45** Sese Jisu i ñegru ge drüñe gyodaw ná nopsü ge lahuatsü. **46** Seyo ná che, “Gidame; ‘Nochi ñe ye kügüw ñejome,’ séšo djo he í tsaǵa-laǵaw nachi ñe da joadamme.” **47** Seyo i muhu-muhu ñegru ge shi-ñu truñgudru: seyo se müga sawlyiw na seyo shizew-ñu zew na vyew djekeǵiñe í shijoñe tumuñgudru. **48** Séšo haje ǵabo matchüla; he í küna dañe dajojema, hado chemeje vyew na dru-lu djübyo djüǵoñe ichi ñu dzüñgudru.

20 Ahua ye ana a da, jisu i sese ñegru ge shi-ñu trumkoi sese, mügaw dew seyo shi zew-ñu zew kew nadra jikuñe sese gudzu. **2** Seyo chemkoibi, “Ba ñí truwe, ba he chiǵa ná dju dadügyedañe dawdo daña, seyo se i djua, dju bá he i daweñe dügyedaye?” **3** I ná trutcho, “No je djó ñu a dzüjome; nó trujo dawe **4** Yohań ichi Baptisma djüw ye Soǵgo go ma mo nüna yo ma?” **5** Sündawñe naǵütchü zeǵi, “Se ñí chebammeje, ‘Soǵgo gobabi,’ sünchewñe i chetchojo; ‘Sünameje djo idru ge hado umso mavyeña?’ **6** Seyo ñi chetchojobi, ‘Nüna yo me chetchobamme,’ se vyew na ñidru ge kunu trüjobi, hado cheme i umsow go danghudabi, Yohań i ñihow cheñe.” **7** Dañdañlye na tru, “Ñi madanghume, se i djuchi go jema.” **8** Seyo Jisu i ná che, “Nameje no je djo matrujome no he chi ná dju dügyeñe dadama.” **9** Sese i se nüna ná he ana zeǵaw go tru, “Nüna a ye anggur zugua, sündalye vi daw ná howeñe bo ve seyo ǵüpo uwalaw kuw utro ñetrü ge

jitrükralye. **10** Bomdriū sese i vi daw nachi ge kulo a ki, se vi yo kakülyedaw anggur üje ibó je djüweñe cheñe k, sé vi daw na í gümoamdo gümoañe ufo kadiûge. **11** Sündawñe i kulo a ye kitcho, sé na se í je gütcholyebi zeaâe zeameñe ügzü ufo kikutcho. **12** Sündatchowñe i ülye dzü kitcho, seyo na se í je dzütcühizew gimoañe lahuag. **13** Sündawñe se anggur go vi übraw ye che, ‘No há dajobabya? No nó saw í kijobaba, asha na í chew dzüw dujoêsoma.’ **14** Sese vi daw na i hohulyebi naâgütchiü poâgi, ‘He i bó üsaw ye ba; age djebya, ñi í shibow, sündañe he na ñichi lyajobi.’ **15** Seyo na í se anggur vi yo lahuañe shiag: sündada vi übraw i nadra ha dajobabya?” **16** “I kakuñe se anggur vi daw nüna ná damütrajo, seyo vi ye utro ná djüjo.” He í dzühulye na che, “Tawgyewwa ana djuda.” **17** I nachi ge holye che, “Se he ye ha âida: ‘Ha kunu ye ñe dasüw na ha madaâgiwñe süñeadama, Se i ukutru go dakrükye se i lyada.’ **18** “Djudamje se kunu ge gaahima se i ganüajobamme, seyo djudru ge i gahima, se í âgnü-gügajobamme.” **19** Señigudo ye Shi-ñu zew nañe seyo Mügaw dew na í külyijoñe vye, hado cheme danghula dabi, i nabó magow ñu zeğaw yo tru, seño í ná büğedañe vye. **20** Seyo na í hokrübabiñe seyo ichi ge hotumuw ki, se hadowo cheme i alyamo alya ye shi-ñu trutroameje sese ñustu kigojoñe, se í nugo ichi ge trutroadame che djüfijoñe. **21** Na í ana dzü, “He dadrüwwa, ba mülaw truiñe ñi danghudame, Seyo dadrüw je darüi, Seyo djubó go goñeje mache; Semome Tawgyew ichi âabo ye umsow trufijo. **22** Hawa ñí Kesar í patso djümeje ujoma, mo mowma?” **23** I ná budzu yo dzüi ye dzüsülye che, **24**

“Bosüñ a nó shejo dawe. He a djuchi ǵiǵe düdama seyo
dju ñiñ duma?” Na che, “Kesar ichi.” **25** I ná chetcho, “Se
Kesar ichimeje í djüwe, seyo Tawgyewchimeje í djüwe.”
26 I nüna ñisa a se ñu ye madzüsüla, semome ichi ñu
hutrodaw se i yo mavyenghuatsü. **27** Sündatcholye Saduki
i chew ye, nüna dzüw na kenghuaje maüshüjome, naǵi
yo nüna üchea na ichi ge jikuñe dzü. **28** “He dadrüwwa,
Musa i ñibó ana ǵidawa, ‘Se djuchi damje üyalyo a ichi
ufum ye saw-sam malaluye dzüträkralyemeje se üñuw ye
se mim üyañedra i gzü datchowe, seyo üyalyo ńbó agü
mulo sakülyewe.’ **29** Sünda ye alyoñuw mro duw, üyalyo
nugowfow ye agü je masakülyelubi ye dzüträkralye. **30**
Sefum yo ye je, **31** Suyo seladzü kiǵiw ye je se mimdra í
gzü daladabi. Se ana dadañe namro mamro agü masakülye
dzümdzoaha. **32** Se nafum se mim ye je dzüase. **33** Se
a na üshükülyemeje se mim ye djufum lyijowa, hado
chemeje i na mro mamro üdra gzü datsüwdabi.” **34** Jisu
i ná che, “He ñefo go shüdaw agü na gzü daibi, (**aiōn**
g165) **35** Se dju nüna damje ana lyifikülyemeje, sé ñeto
go dzüdaw nüna na üshükülyetchojo lyifime, namko ai
gzü madafijo. (**aiōn g165**) **36** Se i dzü je madzüjo; hado
cheme i sorgomuko vyedujo, seyo güdrakoşksüw yo agü
üshükülyemeje Tawgyew ichi je agü lyijo. **37** Sešo he
ñu ye dzüdaw na je üshütchoi, Musa je shoñ ge süna
folakülyeda, i Tawgyew í ‘Abraham üsa, seyo Isahak üsa,
seyo Yakub üsa ana chelyew. **38** Tawgyew ye dzüw nachi
mow séšo üshü nachi Tawgyew: hado chemeje ubo yo
vyew na üshütsü.” **39** Sese na se í dzühulye Shi-ñu zekew
küña duma na che, “He dadrüwwa ba uw chejejeba.” **40**

Seyo bó na í ha madzülofibi. **41** Sündatcholye Jisu ná dzütcho, “Masi í Dawud üsaw cheñe kündane cheña?” **42** “Dawud i üsaw Masi i kako ge cheda: ‘Tawgyew i nochí Tawgyew í cheda, Nochi südzüvopsügi ge ûyowe, **43** No bá fugulu ná bashitrü ai malakyeğitsülu kuw.’” **44** “Dawud bó í Tawgyew chew; se súnameje i í üsaw kündane cheña?” **45** Vyew na dzümkoi sese, i í shürhaw ná che. **46** “Shi-ñu zekyew na yo hochiğowi, dju shedra psüw sheñe kahiw uw vewma, seyo ná bodzağ ge gaga daw, seyo kügüw ñegru ge psüga dew ge ûyojo uw vyejome. **47** Na müjem nachi ge tsaw jiñe seyo bühodañe uwalaw kuw kügüw dawme, he na şüpyo mau ñe ge gajome.”

21 Sündatcholye Jisu i íñi yo lapsü dzüw nüna na nudzoğ nudzoğ lapsü í lapsügyebyo ge trümkoi hohu. **2** Seyo i haje ñiw müjem a ye je i sayo sa a bosüñ ksü trümyoajew hohu. **3** Sese i che, “No djó umsow chejome se i ye he haje ñiw müjem ye fow trümoabajeme. **4** Hado cheme nabó nachi nudzoğ nudzoğ lapsü yo me trüje, seşo i í shüda yo küña dusama vyew trümdzoajebi.” **5** Küña nüna na ñegru ufo go chemkoi ye, se i küña kunu howsa yo seyo gañ yo chibra daida, se i che, **6** “Süna ñeto je kakujome, sese he na he i ba hohui na, namko ye ha yo ha a kunu udru ge kunu je matrajome.” **7** Na í dzütcho, “He dadrüwwa, he na kye dajowa? Seyo he ñu na dajobi sese, ha chi hosüw dujowa?” **8** I chetcho, “Chitchügivowe, dju dzüseawe, hado chemeje şüpyo nüna na nó ñiñi lañe chejome, no se ibamme; seyo he i damdrü kakudamme: djo se nafum djukasejo dawe. **9** Seyo djo pseğiliğü daw süna nafo go dzühulaimeje, dju ûgeo dawe;

hado cheme he na uvromashü davzüjowbamme; sešo se
ñeto kutcho mamütrajome.” Süna ñeto je kakujome, sese
he na he i ba hohui na, namko ye ha yo ha a kunu udru
ge kunu je matrajome, Süna ñeto je kakujome, sese he
na he i ba hohui na, namko ye ha yo ha a kunu udru
ge kunu je matrajome, **10** Sündawñe i ná che, “Gübye
yo gübyegütcü seyo ñetrü yo ñetrügütcü psegijome.
11 Seyo ñegüzüw je dew dew dajome, seyo ñetrü ñetrü
sapseañey seyo ǵañemu kajome, seyo ñedzü ge ñigeñiw ñu
seyo dew dew chi shejome. **12** Séšo he ñu na madaluye na
uvro nó ñiñi yo kigovzüjome, seyo maw-uw ze dajome,
seyo ñegru ge djüjome, seyo pache ge shüjome, seyo
ñetrü ge ñetrü ñubyu natrü ge lajikujome. **13** Se he na
babó ñu truvomdrü kakülyejome. **14** Sündada nudzoǵ
nudzoǵ drü-lu ge pyogo vyejo dawe, no vrogomdo trufijo
se í duhu madadañe. **15** Hado cheme no bá ana chejo
seyo ana budzu djüjome, se bá mau zeñe zeaše zeame
dai na madafijo. **16** Seyo bachi awu-añ seyo ñuw-ñum
seyo ñeşüg-ñepyeǵ, seyo draw na je tsüladügyejobamme;
aña kuw dajome, djomkoye šüpo na dzüdügyejome. **17**
Seyo no ñiñi yo badra mau dajome. **18** Séšo bakyetü
umu a je matrüafijome. **19** Ba nudzoǵ drü-lu ye güdzüw
yo shütrüñey vyejo dawe. **20** “Ba kyedamje Yarusalem í
rhünokew na yo jiğshiğiahuw hohume, sese ichi müträjo
üñisabammeñe danghujo dawe. **21** Sese dju Yahudiya
ñetrü ge duma se na pu udru ge djetalryewe, seyo dju
Jerusalem ulung ge duma se na djehuajo dawe; seyo dju
ñetrü ge duma se na süge djujijo dawe. **22** Hado che se i
dutruǵijo ana ñeto kujome, sese ñu ǵiñe vyelyedaw na

vyew lyitsüjobamme. **23** Se ñeto ge dju agü ñiw seyo agü apu tudügyeima, se nabó tui! Hado cheme se ñeto ge no naĝütchü daĝijo seyo se a ná šüpyo ñiku-ñisiuw lyijo. **24** Na vyetsü ürhü yo sügüajome, seyo vyew ñetrü drü-drü ge mubyo na lakuzeĝiatsüjome, seyo utro sama nachi ümdrü vyew makulu kuw, sese Yarusalem í utro sama yo dashiĝajome. **25** “Seyo dru seyo hubye seyo lütsü se na ge chi shejome, seyo nomñew ñetrü a je, ñetrü drü-drü go nüna ná chiruw dajome; hado cheme na sütüĝülü ichi hu rhaw yo lamo ĝetsüjome. **26** Seyo ĝew yo druguw-drulyiw a trúw kakujø se í hohuñe nüna üshüjoñe je mavyejome, hado cheme ñedzü go gokew ye je ĝüdü-ĝüdüjome. **27** Sese na nüna üsa í lüshüw-lübaw mumudrü ge gow kalai hohujome. **28** He ñu ye trumkoi sese, ükye ye gudow dañe udru ge hotrojo dase; hado cheme bá solutoajo üñisame.” **29** I ná zeĝaw je a tru, “Lufuje üyaññe vyew shoñ na howe. **30** Ichi übatra kakülyebyo kalyegyowñe, se í ba hohulyeñe balvyo danghulaibi ñeshü kalaibiñe. **31** Sünambó vyeduw ba he ñu na kye hohuima, sese danhulababise Tawgyew i ñetrügüfo kakujo üñisababiñe. **32** No bá umsow trujome, he ĝhei ñu na madalu kuw he ñefo ayo shüdo nüna na kyeje lüshüw mapajome. **33** Ñedzüñe No naksü kaltruĝidamje, sešo nochí ñu kye je makatrujome.” **34** “Sündada ufu je ksü üni je ksü da ĝyowe, ya ba badrü balu ye he druguw drulyiw ayo dashüw ge dašeia kišeäne, shüjo djojo ge vyešeäne da ĝyomkoñbai ye jia, ñe se badru ge kyegdü-ñiĝi kakugme. **35** Hado chemeje i he añawa nomñew ñetrü ayo ĝyodo nachi ge ana vyeduw dañe kakujobabi. **36** Sündada

chiğiñgudrujo dawe seyo kügüñgudrujo dawe, he ana a kyegüdü-ñiğî kakudamje ha madaw ǵaksüfisejoñe, seyo nüna üsaw i vro a gudzufiwjo lyijo dawe.” **37** Seyo se ñeto ge ñegrü ge shi-ñu tru süna dawse; Seyo ñegi ge i nopsü ge jihuañe Jetun pudru ge ǵyoñgudru. **38** Seyo na je ńüzüw ye tralye ichi ge jikuñe shi-ñu truw ye dzüjoñe ñegrü ge jikuñgudru.

22 Odje oğüme se i na ofo rhano chew, üñisa dabi. **2** Seyo mügaw dew nañe shi-ñu zew naksü shüwa í kündane shijoma se í kadang hotumu, sé na nüna nayo ǵew. **3** Seyo müütü Yahuda ge kamyoa, djú Iskariyoti chew súnda í shürhaw ülgü ǵü yo ksü namko ge i je duw. **4** I jiñe Mügaw dew ñe kulow kyew hotumuw nadra chitru, Tawgyew í kündä lügylajoma sena. **5** Na lüshülag, Seyo í na bo djüjome cheñe müdaa. **6** I je embi che, sündalye hotuma-hotumuhi, se í usso ge ñu majodügyew lügyladügyejoñe. **7** Sese odje oğüme daw ñeto kakudabi, sese Fasa ge fugulu üsa ye che kügüw kijobabi. **8** Súnda Jisu i Patrasñe Yohañ naksü i ana cheñe ki, “Djeñe ńibó Fasa ge tsajo-tujo dashüträvowe.” **9** I í dzütcho, “Ba nó hange dashüträvoweñe tsüda?” **10** I ná che, “Howe, ñetrü ge kaakubyo-kakuğywñe nüna a ye hu guw kolo lodow tüvajome, dju ñe ge i jihima; ba ifum jisajo dawe, **11** Seyo sé ñe go übraw í chewe, ‘Dadrüwwa bá chemkoime; se tumóna ná ñe hagewa sa a no nó shürhaw nadra Fasa tsajo ye?’ **12** Bá i howsa yo dagüdravodaw ügüñ dew a shejome; süge dashüträvowe.” **13** I jikubanda, i küna chedama sünabyo-sünağyo duvobi, súnda i Fasa í dashüträvo. **14** Damdrü kuwñe, Jisuñe i shürhaw na

nadra tsajobiñe ûyo. **15** Sündalye i ná che, “No nolu ge
shüpyo ana vyewme, duhu makakulu kuw djodra ye ülya
ana üsa ûyoñe ava tsajoñe vyewme. **16** Hado cheme no
djó chemkoime, he i Tawgyew ichi nogo ge vyew makulu
kuw no se í keje matsajome.” **17** Sese i bekasa lañe dru-lu
yo shüvzüw gañe che, “He í lalyeñe djoğütchü ge habragijo
dawe. **18** Hado cheme je no djó chemkoime, Tawgyew
ichi gadzü madalu kuw no ayo dalalye keje he shejehu
matujome.” **19** Sündatcholye i odje la, seyo üdrü-ulu yo
kügüñe takuğia, seyo ná ana cheñe djü, “He i nó usso me,
ha yé djobo djüwma: nó vyehuñe he ana dajo dase.” **20**
He ana dambo i tsaw tsafialye bekasa je ana cheñe la, “He
i nochí sé shü yeme he i djobó fuadaw yeme ñu ükünüme.
21 Sé hojo dawe, nó kigoladügyejo ichi ügzü ye nodra
a dume. **22** Hado chemeje nüna üsaw ye bó ibo küna
daweñe dadama, sünambó dajobabi, séso tui se nüna
idru ge, djubó sa a í kigoladügyejoma!” **23** Sündawñe na
nağütchü dzügi-hoğingkoibi, “Ñimko a djuwa, he chiğá
dajo ye?” **24** Namko a ana ñu che zeği; ñimko a dju dew
vyefijowa? **25** I ná che, “Utro sama nago nugo na nadru
ge shotuko joi; seyo dju nadru ge shotuko jofijo daima, se
ná povow nüna chewme. **26** Séso ba ana djulyiwe; mowme
djomko a dju nugow dama, se i angasa vyeduw seyo dju
ye ñubyu ma se i kulo vyeduw lyiwe.” **27** Hado cheme
dyew ye djuwa; se i buğo ge ûyodaw yeme, semome se
chiğá damkoi yema? Hawa se i je mowma se tsawdra
ûyodaw ye? Séso no djodra a kulo vyeduwbame. **28** “Seño
djo se na me, dju nodra ñiku-ñisüw ge je nodra duwsaw
na me; **29** Seyo sünambo vyeduw nochí Awu i nóbó ñetrü

ükün a davyedama, sünambo no je djóbó davyeijome. **30**
Se i ye hadowo cheme djo nodra nó buğotrü ge tsawe-
tuweñe; se psǖga a ǵyoñe Israyel nachi go ǵübye ǵüyoksü
í zegüdralawé. **31** “Simon, oi Simon, djó mütü ye prüdame
pu í dambo güjoñe. **32** Séso no djóbó kügümme, djódrü-
djolu go umsowñe vyedaw ye kyeje mañoajo seyo djo
kakume djó nudzoǵ alyo-ñuw na je ǵüdükewe.” **33** I í
che, “He Tawgyewwa, no badra pache ge damje kasejo
semome dzüjoje dzüfijobame.” **34** I che, “Oi Patras no
bá chemkoime, yow jo külyiwñe sese ba nó ülye dzü
mahosüw chejome.” **35** Seyo i í che, “Bá no dzulngasa
seyo kapüǵa seyo shita je ñiw ufobüla kimkoi ge ba
hama a mapu mayew dadama?” I chetcho, “Ha chi go
mowme.” **36** I í che, “Séso djuchige dzulngasa duma se na
se i lawe, seyo sünambo kapüǵa í je, seyo djuchi ge kyeǵi
ñima ná nachi gye na damje drütülyalye lawe. **37** Hado
cheme no djó chemkoime, he ǵido ye, ‘Se i truw nüna
ge ngüjobamme,’ se i nódru ge dajoye krükrüwbamme;
hado chemeje nogru ge küna dajoñe dadama se na
datsüjobamme.” **38** Na che, “He Tawgyewwa, howe, he a
kyeǵi ksü duwa.” I ná chetcho, “Šüpyo dume.” **39** Sese
na ñepsü ge jihuañe na dadaw basha yo na ge Jetun
pudru ge jitsüi, seyo shürhaw na nafum jisa. **40** Süge
jikuñe i ná che, “Küǵijo dawe, djo zeǵaw ge magajoñe.”
41 Seyo i na yo utroga kunusa a josajombuaña ge jiñe,
seyo üshipyu dugoñe kügümymkoibi. **42** “He Awua ba
tsübameje he bekasa ye notrü yo latrülyewe, sedamje nó
husü yo mow bá husü yé dadzowe.” **43** Sese soǵgo go
sorgomuko a í sa yo sa a hohu dju í zego dawma. **44** Seyo

babiye i šüpyo vyemülüaňe vyemoaňe küğtükülyejebi;
seyo ichi úfu ye no ge šü fuw vyeduw tra tra dzuamkoi.

45 Sese i küğüfialye gudzulye ichi shürhaw nachi ge
kakuňe hoholye vyew na drumutsüdaw hoňe duhu da. **46**
Sündalye i ná che, “Hado drumuiya? Pülyibya, küğübya,
na zeğow ge magajoňe.” **47** Jisu i süna chemkoi sese,
howe upu a djelai ná, seyo se  ü yo ksü namko a ye dju
ñiňi ye Yahuda chewma i uvro uvro djekelaibi, i Jisutrü
ge djeku, í bubu dajoňe. **48** Sé Jisu i í che, “Oi Yahuda,
hawa ba bubu daňe nüna üsaw í kigoladügyejoma?” **49**
Idra yo na idra ha dajoma í hohuwñe, súnda che, “He
Tawgyewwa, ñi kegi dzofijoma?” **50** Seyo namko ayo a
ye mügaw dew ichi kulo nadru ge kegi yo dzohiňe ufu
fuvo go dzoga. **51** Sé Jisu i che, “Sayo sa a damudoabe.”
Seyo sa a ichi ufu ye kiňe dagyoi. **52** Sese Jisu i mügaw
dafow na seyo ñegru ge hokrûvow go mükyefow na seyo
kew se na ídru ge lyikülyedaw ná che, “Hawa djo nó
ñiguduňe danghuňe kegi ñe shalbo ñe laňe jikuma? **53** No
djodra ñegru ge muhu-muhu djodra duw sa je sesüge
djo nó gzü a je maki; sé hesahe djochi ümdrübammen,
vatağüsagiahuw yo vatağüsagiahuwme.” **54** Sündatcholye
í na tsülalye la kakye, seyo mügaw dafow saw-lyiw ichi
ñe ge laňe kaku seyo se Patras i ü  a-ü  a djega djegaňe
ifum-ifum djese. **55** Seyo na nopsü ge mi pyeňe tchü
ü  a  yomkoi sese Patras je namko a  yoa. **56** Seyo se a
kulom a ye í mi müsaw ge  yokülyedaw hoholye seyo
í usu yo hopafi hopaňe chemkoibi “He i je üdra yo
baba.” **57** Sé o i ana che hujono yoa, “O mimya, no í
madanghuwe.” **58** Me uwatatchowñe utro a ye hotcholye

chetcho, “Ba je nadra yo baba se.” Patras i che, “Oi nüna, no mowhoje.” **59** Me uwalatchowñe nüna a ye dügago hoñe chengkotchoibi, “He i je nadrayobabiša; umsow cheme he i Galilibabi.” **60** Sé Patras i che, “Oi nüna, no madanghuwa ba cheijema.” I süna chemkoi sese jo je külyijebi. **61** Sündawñe Tawgyew i tcholtruğiañe Patraschi ge ho, sündawñe Patras i Tawgyew i ñu chedo ye vyehu i ha chedama, “Yow jo makülyilu uvro ge ba nó ülye dzü kuw madanghuw cheñe hujonoğyoajome.” **62** Seyo i ñepsü ge kahualye šüpyo ku kuw kse. **63** Dju nüna ye Jisu í kigo dama, na í mülakulyuñe gümyomkoibi; **64** Seyo ichi iñi ye pyelyeñe í dzü, “Ñiholye trubya bá dju güima.” **65** Seyo ana šüpyo nomñew zeaşə-zeameñe í maw-uw ze. **66** Ñetoahuwñe nağî yo kyew seyo müga dew shi-ñu zekyew-kikyw se na vyew keğitsü, sündalye í na melye dew gudo ge lakuñe chi dzü, **67** “Sünameje ba Masimeje, ñí trujo dawe!” I ná che, “No djó trumsome djo nó umsow mavyejome. **68** Seyo dzüdamje, matrufijome. **69** Seşo ayo dalalye nüna üsa no sawlyiw Tawgyew ichi upo südzügo gow dañe ȝyongudrujobi.” **70** Sünchewñe vyew na chetsü, “Sünameje ba Tawgyew üsawma?” I ná che, “Djo cheñşoiwa, hado chemeje nobabi.” **71** Sese na che, “Yabó no truvoijoje ha matsübi; hado cheme no bó nobyo no dzühuladabi.”

23 Sese vyew keğidaw nüna na gudzutsüñe Jisu í Pilatus ichi ge la jiku. **2** Sündalye na ana cheñe ídruge külü jo, “Ñí i nüna ná zeğow seyo Kesar í patso i madadiğyw seyo nudzo í Masi seyo nugomeñe chew dzühudame.” **3** Pilatus i í dzü, “Ba hawa Yahudi nago nugoma?” I í tru,

“Sebó ba chēsoiwa.” **4** Sünchewñe Pilatus i mügaw saw-lyiw nañe se nüna ná che, “No he nüna idru ge ha je külü mahohume.” **5** Sé̄o nabó sünchewñe seyoje šüpyo mügziw yo chemkoibi, “He i Galili yo dalalye age kuw Yahudiya ná vyew shi-ñu tru truñe truğolatsüdame.” **6** Süna dzühulye Pilatus i dzü, “Hawa he nüna ye Galili ñetrü goma?” **7** Seyo he í danghula i Herodes ichi shotuko ulungo nüna dabi, í Herodes itrü ge kitcho, hadowo cheme sé ñeto ge i je Yarusalem ge duvo. **8** Herodes Jisu í hohulye šüpyo lüshü, hadowo cheme šüpyo uwalaw gomdo í hoğoñiw vye: se i ye hadowo cheme ifogo dzühuda, seyo ichi chi ashama asha ye sheweñe ve. **9** I í šüpyo ha ha ñu dzü, se i í ha je matru. **10** Seyo se müga saw-lyiwñe shi-ñu zekyw naksü ulung ulung ge í ze. **11** Sese Herodes i ichi nüna nadra ye í zeaše-zeameñe zekütso zemürhü, seyo iğî ǵiguw gye ye sheisalye ge Pilatus ichi ge kitüütcho. **12** Sehu ñeto yo Pilatusñe Herodes naksü üdraw lya. Ana madalu. Sevro ge naksü mahoḡiw. **13** Pilatus i mügaw saw-lyiw í seyo nüna na balañe ná che, **14** “Djo he nüna í nüna ná zegoime cheñe nochı ge lakuda, seyo holaşoa, no djó how a í dzü howsobi, se djo ha ñu yo iso ge külü joima, se ñu yobó no hasaje ichige külü mahohu; **15** Ge Herodes je mowbi, hado cheme i í nochı ge djültrutchodabi: seyo holaşoa, i düm takyolaje shimdojo ana haje mada. **16** Sündada no í shidzü trabañebi” **17** Pilatus i rhanomko a nüna a tsüla vyedaw ye kihuajobabiñe lya. **18** Sündawñe vyew na şogzutsü, “I damtrüabei, seyo ibó Barabba i trajodawe.” **19** I ñetrü a ye pseğjı-luğjıne, shiw-law dadaw ubo go pache

ge shüñe vew. **20** Seôo Pilatus i Jisu í trajoñe vyeñe nüna
ná che hopüñetcho. **21** Seôo nabó šogzuñe che, “Í kuros
ge külyiwe, kuros ge!” **22** I ülye dzü kuw ná che, “Hado
cheme i ha mau damdoda? Nobó í düm takyoñe shimdojo
lalo daw mahohubei! Sündada no í gidiüne trabañebya.”
23 Seôo na šogzu-šogzuñe zetsü, í kuros ge külyimdoweñe,
sünda ná šozuw ye foajebi. **24** Ha madanghulye: Pilatus i
dügyeaha, na ha cheima sei dzülye dawe cheñe. **25** Seyo
i se nüna vyesvye-vyemdolalye nüna shido í pache ge
shüdaw ye, seyo djú í prüwma í trase; seyo Jisu í na nalu
ge ha vyedama süna vyew apyew kuw djüki. **26** Na í lañe
kakemkoi sese, Simon cheñe Kureni a ye ñetrü go kenglai
sa a, í kigo lalye shokru giñe Jisuchi ge lakuñe ifum ifum
la kake. **27** Seyo nüna ye gumtchubabiñe ifum ifum kase:
seyo ſüpo upu mim na je, dju ibó üldjetchü gü gü kseñe
ksekugiladjew. **28** Jisu i nachi ge tcholtruğialye che, “He
Yarusalem ayo sam nawa, nóbó djuksejoda; seôo djo josa
seyo djó nudzoğbó ksejoda. **29** Hadowo cheme se ñeto
kakujome, seyosa a nüna na chejome, ‘Šüvzüwme se na
dju ügübзümma, seyo dju saw-sam masakülyema seyo dju
ağü apu manuma.’ **30** Se ümdrii ge ‘Na pu naje chejome,
ñidru ge gaabe, Seyo noğüfo yo ñi muşuiwe.’ **31** “Hado
cheme na shoñ djüw nadra ana damkoibi ye, krow nadra
küna ha dañjema?” **32** Na seyo nüna ksü ije lalo datruw
go idra ye shijoñe la jikye. **33** Na se Kopri che Noğüfo ye
jikuwñe, na sayo sa a í seyo se lalo datrudo ksü ye je,
a ye ichi südzü go seyo a ye ichi fuvogo ge süna kuros
ge külyiñe vye. **34** Sündawñe Jisu i che, “He Awuwa, ná
muchoaiwe, hadowo cheme he na madanghume na ha

dangkoima?” Sünda na kako ge ñgi veñe i gye í habragia lastü. **35** Nüna na gudzu-gudzu hoðyo, seyo nugo na je zeäse-zeameñe ze ñgyo, “I utro na ñgaksülaw, i Tawgyew ichi Masimeje, seyo ichi dzulawmeje, nudzoð ñgaksülajo dawe.” **36** Rhünokyew naje í trow uhu ye í nuñe zeäse-zeameñe che. **37** “Senameje ba Yahudi nachi go nugomeje, ba bá nudzoð í ñgaksülalabya!” **38** Seyo idru ge truw a chedalubi; “He i Yahudi na go nugome.” **39** Ha lalobraw ye shokru ge külyi suntchadama, namko a yo a ye í zebze-zegeñe che, “Hawa ba Masi moma? Sünnameje ba balvyo ñgaksüñe seyo ñiksü i je ñgaksüila!” **40** Sünchewñe utro a ye í zeñe che, “Hawa ba Tawgyew í je maðewbama? Ba je süna pabaibi, **41** Seyo ñiksü bó shotukobasha yo pangkobabi, hadowe cheme ñibó ñi chiða ha dadama süna shishü pangkobi; séþo i haje mau chiða mada.” **42** Sese i che, “He Jisua, ba bá ñetrü kakuwñe nó je dju koðoawe.” **43** I í che, “No bá umsow chemkoime yow yo ba nodra sorgo nogo ge dujome.” **44** Seyo muhumdzu yo dalalye me apyew djüðualai kuw ye vyew ñetrü na nukuðuatsüdabi, **45** Seyo dru müsaw yebó je kañoahibi, seyo ñegru go gyeña bó je ulumko toñe-meñe yo gaðaaajebi, **46** Seyo Jisu i ſüipygo gow yo ñogzuñe che, “He Awuwwa, no nó ñulo ye bagzü ge trahime.” Seyo i süna chelye ulvyu sese lutukyoaha. **47** ñGyokrüw nüna ye sa a ha dadama se na holye i Tawgyew í tro, sündalye che, “He nüna ye güðraðobi.” **48** Seyo upu na he í hojoñe keðitsüdaw na, he ñoboðulyw dadaw í holyeñe nalüjetchü ge güñe kalüträ. **49** Seyo ichi hosüw-holüw küña duma vyew, seyo mim na je dju dju idra Galili go jikusedama vyew, üða ge gudzuñe se na ho ñgyo.

50 Seyo süge, Yusuf cheñe yo nüna a ye se rhano dew ge du, dju ye uw seyo chi danghuw muhu. **51** Seyo ichi vyéw seyo ichi chiğā daw yo malüshüw; seyo i Yahudi na ñetrü go Arimitiya ge ǵyw seyo Tawgyew ichi nogo ye ǵyokrüw nüna. **52** I Pilatus ichi ge jiñe Jisu ichi ñimo ye prü, **53** Seyo í lagaalye gyelüdü yo daw gyeña ge vaşüñi, seyo nuğu a ye vye, se i ye kunu ge chido süna; seyo süge keje dju je mavyewlu. **54** Se i ye dashüwtrüw ñeto, seyo ǵyogow rhano damivrojo ümdrü ge. **55** Seyo se mim na dju idra Galili go jikusedama, ifum, ifum jiñe se nuğu ye ho seyo uso je ho í daw basha yo da vyedaşomañe. **56** Seyo kakultruñe șowsa chi seyo șonuw dashütrü; seyo ǵyogow ñeto ge bó i je daw basha yo ǵyogo.

24 Sopta uvro ge, saǵa-müǵa na nuğu ge șowsa șow gañ-miǵi lañe jiku. **2** Sünda na kunu í ǵühuadaw hohu. **3** Sünda ulung ge jemyongkoi ge, na Prabu Jisu usso mahohubi. **4** I he ñu yo mavenghuañe ǵyoñbaiye, muhu ksü ye lütsü-lütsüw gye sheñe üträ iñisa ge gudzu. **5** I ǵeñe, sünda nodo ge ukrumro i pelye; sündawñe i í che, “Ba üshü í dzüw namko ye hado tchüwwa. **6** I ayo a ñimme, séšo üshükülyedamme. I djo Galili ge ha trudama vehujodawe. **7** ‘Umsogo je nüna üsa í lalobraw nagzü ge kigo ladügyejobamme, sünda kuros ge tükegojome, sünda ñegi dzü ye üshükülyetchojome.’” **8** Sünda i í ñu í vehuag, **9** Sünda nuğu go kangkoi ye i se ǵüyo a ná, sünda utro naje, he vyow ñu ná truzeğıatsü. **10** Dju he ñu í shürhaw ná trudama, se na Mariam Magdalini seyo Yoana, seyo Yakub üiyañ Mariyam sünda nadra ye utro mim naje duw. **11** Séšo na ñu trudaw ye ná shipyew truw

veduw velada sünda na ná umso mave. **12** Sündawñe Patras i gudzulyiñe nuğu ge gyo dje, sünda gye ufobüla hohubadabi, sünda hadadama, se yo mavenghulyaha, í nudzo ñe ge kaltrutcho. **13** Sehu namko ye nüna ksü ye Imawus cheñe ñetrü ge jiinngkoi, Yarusalem yo kilo mitar mro kuw üğä. **14** Sünda naksü se vyow ñu ná, hadadama se na naksügütchü chiruñe ji. **15** Sünda naksü se ñu na naksügütchü ge truğiene dzügiñe jingkoi ye, Jisu i iñisa jikuñe naksü üdra jisa. **16** Séso nañi ye ana veduw mütrüdaw ye í mahosülafi. **17** Jisu i ná dzü, “He ha ñuwa, djoksügütchü ge truñe jiiye.” I duhu dañe gudzu. **18** He í dzühulyeñe, namko ye Kilyupas ñetrü go nüna a ye che, “Haña ba Yarusalem go ba akasa tüvaw jiw nünabamma, dju he ñeto ge hadadama se na se i madanghu.” **19** I í dzü, “Ha ñu ye wa?” Na í che, “Nazret go Jisu ibo dju Tawgyew seyo nüna nabo chiğä dawma sünda shi-ñu truw go ñihow truw. **20** Sünda mügaw kew na seyo ñi dümbraw dakyew na í kigoladügyeñe, shibeñe dügyeaha; sünda kuros ge sümtchadiügye. **21** Séso ñi vyeksüwso, i Israyel í mutchoaijo che, sünda he ñu na tralye, he soboşulyuw dajew ye ñeği dzü kujebi. **22** Sünda jimko ye je mim üchea na ñi mavenghuadügyeda, dju sağamüğä nuğu ge jidama na. **23** Sé usso í mahohuwñe, sorgomuko nadra í üshüdame cheñe ñu truw che djekuda. **24** Sündawñe ñimko yo a ye nuğu ge how ji, sünda mim na küna trudama, süna tchülada; séso í mahohu.” **25** Sündawñe Jisu i ná che, “O madzühoave dañe gyodaw nawa, seyo ñihow truw ná ñu ge üdrü-ulü yo umso dziüngahu nawa! **26** Ana dajo mowma, Masi i duhu gilañe

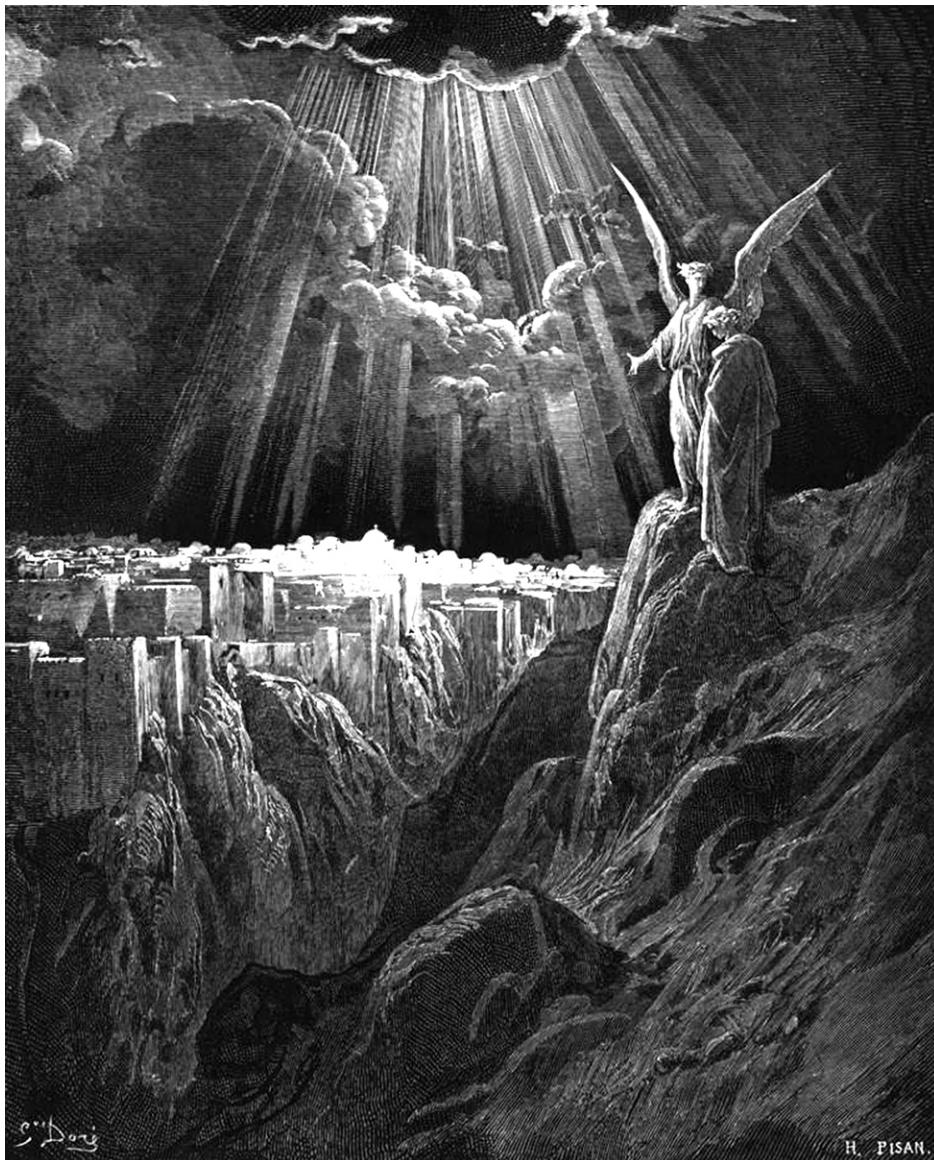
nudzo lüshüw ge kalyitralyejo?” 27 Sünda í ná ibo go kako ge ha  idama se ye Musa ichi yo dalalye e vyow  ihow truw nachi ge  idaw na, i n a danghud gye. 28 A a sa a na hange jingkoima, se  etr  jikujebi, s unda í dawyo na ana danghuda, i ayoje uvro ge jijolu che e. 29 S  na í ana che e  okr d gye, “ nidra  yosajodawe; hado chemeje dj du lya e a e uwalandabi.” Sünda i ulung ge nadra  yosaw kamyoa. 30 I nadra ava tsajo e  yosangkoi ye, i odje í la e ga  z  dj , seyo í taku ia e n a dj . 31 S undaw ne na i hojuk lye e í hos lag, s unda na i i how yo m   . 32 Na na  t ch  ge che, “ nidr - ilvyu ge mi madzoma, i n i  abo ge kako ge  idaw n a tru e jomkooi ge?” 33 I sa yo sa a gudzulyi e Yarusalem ge katr kralye, s unda i se  uyo a seyo nadra a yo na   saka ye ke idaw hohu. 34 Na che, “Tawgyew umsogo je  sh k lyetchn da, s unda Simon i hohu.” 35 S undaw ne i n a  abo ge chitru jidaw na n a tru seyo he je tru, i n a k unda e odje í taku ia e tsadama. 36 Na he  nu í trumkoi ye, Jisu í hus  yo namko ye gudzuk lye; s unda n a che, “Djo  idz w pawe.” 37 S  o na mavenghuats g, seyo  eats g, s unda e na velats , n i m  t  hohungkoi. 38 I n a che, “Hado mavenghuats na? Sünda djulvyu ge hado mavenuts na? 39 No gz  seyo noshi na howe, no sebamme; no ki e hojodawe; hado chemeje  eg ulo nachi uso    bye  ijo noch ge hohumbo.” 40 Ana chelye e n a i ichi   z  ishi na she. 41 N a l  sh w yo seyo umsojema e ve e, seyo l  mash  ve, s undaw ne i n a dz , “Ha a djochi ge ava duma?” 42 Na í psekrow tch kro  s la a dj . 43 I la e na how sa a tsag. 44 Sünda i n a che, “He na no

ñu name, no djodra ǵyosañe truwme, Musa í shotuko ge seyo ñihow truw kuw na seyo kako ge nobo go ǵidaw na umso kakülyejome.” **45** Sünda i na ükye-ümüñi í güdraw ñu ǵidaw dzüsüdügyejoñe voiha. **46** Sünda ná che, “Ana ǵidame Masi duhu gilañe seyo ñegi dzü ye dzüñe üshükülyetchojome, **47** Sünda Yarusalem yo dalalyeñe vyow ǵübye geg vetrüw seyo lalo daw na iñiñ yo lañe truzeǵiatsüjo. **48** Djo he ñu na hohusawme. **49** Sünda djuchi trașüǵa no awu i dadama, se ná no djo lakülyajome sünda udru go gow mapamadol, süña kuw djo he ñetrü ge ǵyokrüjo dawe.” **50** Sünda i ná Betniyah kuw ñepse lañe jekülyasa, sünda ügzü i lañe ná gaǵüzü djü; **51** Sünda ná gaǵüzü djüshüñe i na yo utro lya seyo ñedzü ge kalyitralye. **52** Sünda na mraañe í ǵüpo lüshüw yo Yarusalem ge katrükralye. **53** Sünda ná ñegru mamuduw keǵiñe Tawgyew í troñe seyo gaǵüzüwe.

Philemon

1 Polus ichi go bó, se Jisu Masi ichi pache ge shüdáw nüna, seyo ñuw Timotiyus ichi ve go ñichi nülvo chiğadam Filemon, **2** Seyo ñum Afiya seyo ñidra yo shipashi Arkipusñe Filemon ichi ñe go ñeşü na ñiñi. **3** Ñichi Tawgyew awuñe Tawgyew Jisu Masi naksü naksüchi vye go güdzüw ye bá pangudruwe. **4** No shüwa Tawgyew í ñüvzütrojome; seyo nudzo kügülai ge je bá vyehuwme. **5** Hado cheme no bachi sé nülvo seyo vyemso chi shi-ñu na dzühulye, se Tawgyew Jisu dru ge seyo vyew güdraw nüna nadra. **6** No kügüjome se vyemsodaw ge bachi üdra ayo na hadamje uw ñu ge danghusajo dawe ha ye Jisu Masi ichi yo ñidra dusama. **7** Hado cheme noñuwwa, nó bachi nülvo yo ñüpyo lüshüw seyo güdzüw padame, sündada, ba yo dañe güdraw nüna nadrü-nalu hu je adjüdjüw no je ağımiw pajome, uñuw nawa. **8** Sündada sedamje noje Jisu ge ñüpyo bolu duda, se ha ñu ye udama, se í bá dügyejo. **9** Sedamje no vyeduw mukro Polus i se yabó Jisu Masi ibó pache ge ǵyw nüna babi, se ayoje ñüpyo nülvo yo ibó kügüjolu. **10** No nosaw Tawgyew go Unesumus ibó no yo nochı sülyeñtchü ge sakülye dame no yo kügüime. **11** Se ibó ahuge ha madaǵiw a ba, se yabó ba ñe seyo nochı dew chiğä tsüwbaba. **12** Se í ñe seyo dju nolu ge kadama, no se í bachi ge djütülütchowba. **13** Í no nochı ge vyejoñe vyehomacha se í bó bachi vye go shüdabi shi-ñu ibó yo sülyeñtchü sumbo, nó datunowe. **14** Sé no ba mahusüw haje madaǵoñ se bachi he nülvo djüdo ye datüdalüw yo mow lüshüw dawe. **15** Hado chemeje ha danghuñda i ba yo ksühua dzühua kuw he ibó utro lyadawa shüwa bañisa

ge ̄gyojoñe. (aiōnios g166) **16** Señô ayogo kulo mavyeduw,
kulo yo je dewfo, seyo ñuw vyeduw ̄gyowe se nochí drü-
lü ge duw süna nülvobó señô, se yabó usofu ge je seyo
̄gulo ge je, bachi je drü-lu ge sünda Tawgyew ge. **17**
Senameje ba nó bachi nudzōg dakyetunowñe vyedameje,
se na vyeduw yo shutrolajodawe. **18** Chemeje se nó bachi
ha damje damdalyoama semome sa a bachi ha damje a
kakuw, se í nochí üñiñi ge ̄giwe. **19** Polus no nó gzü yo
̄gijome, se i no bá ̄gigujome; seyo ichi chejoje ha madañi,
se no añawa he daado na badru me se i babamme. **20** He
no ñuwwa, he lüshüw nó bachi Tawgyewwa nó bachi go
pawe, Tawgyew ge nodrü nolu ye hu je adjüdjüw no je
añimiw daiwe. **21** No bachi dügyew dafiw dajo umsow
vyyeñe, bá ̄gimkoime seyo he ana danghuwme, se no ha
cheima, ba se í foje lübzüw daijo. **22** Seyo he i je, nobó
̄gyojo buñgo dashüträvowe; no süna umsow vyedame, se
bá küñüw trüdu yo noje no bachi ügzü ge djüjome. **23**
Ifras se Jisu ge nodra pacheshüw ge **24** Seyo se Markus ñe
Aristikurs seyo Demas seyo Luka seyo no chiñadam. **25**
Ñichi Prabu Jisu Masi nülvow ye bachi ̄gulodra duwe.
Amin.

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Aka at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Aka at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Hruso---Hrusso-Angka-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luka 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aīdios

Romans 1:20
Jude 1:6

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luka 1:33
Luka 1:55
Luka 1:70
Luka 16:8
Luka 18:30
Luka 20:34
Luka 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luka 10:25
Luka 16:9
Luka 18:18
Luka 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32
Geenna
Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luka 12:5
James 3:6
Hadēs
Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luka 10:15
Luka 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6

Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9

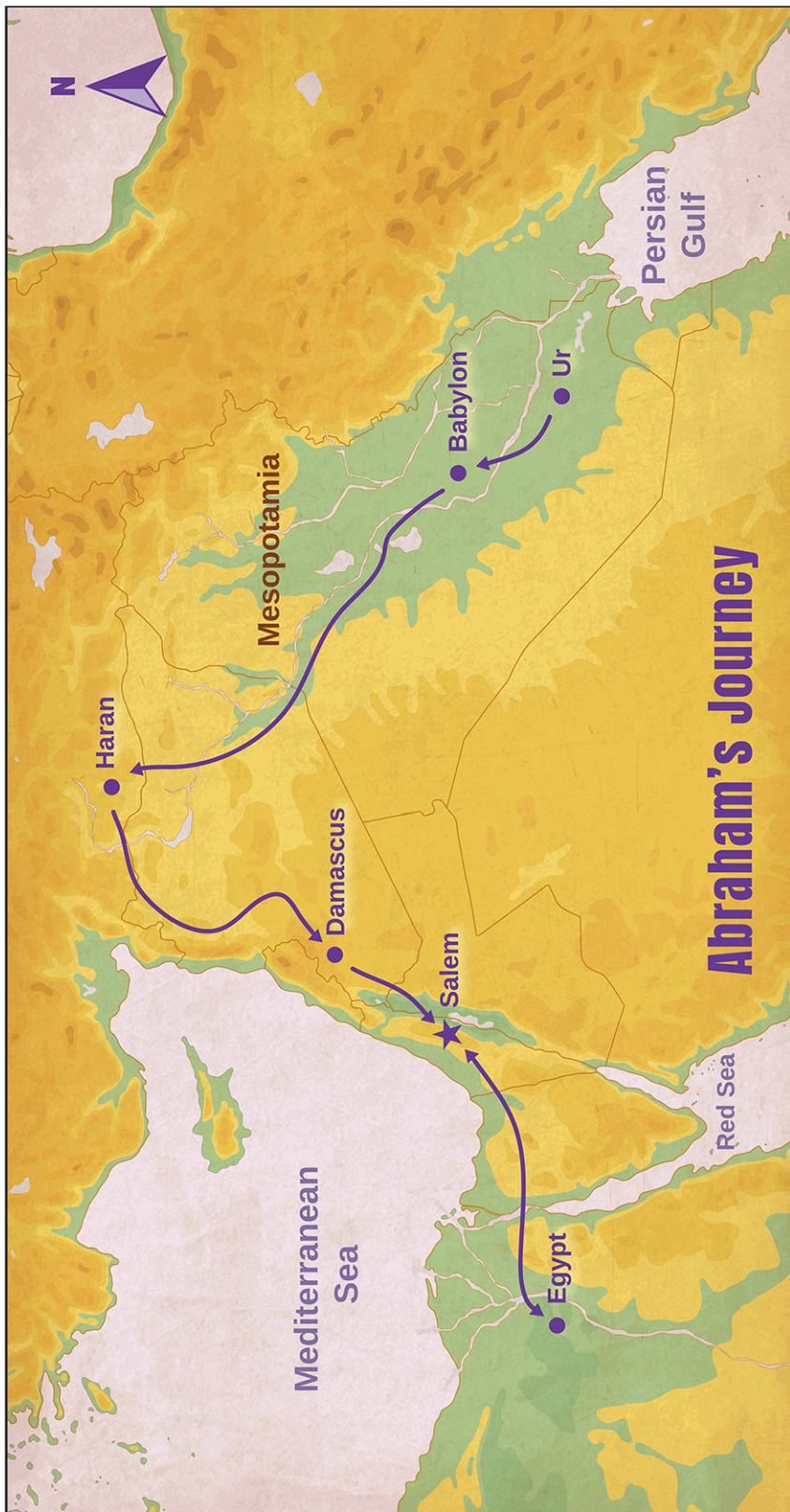
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

Questioned

None yet noted

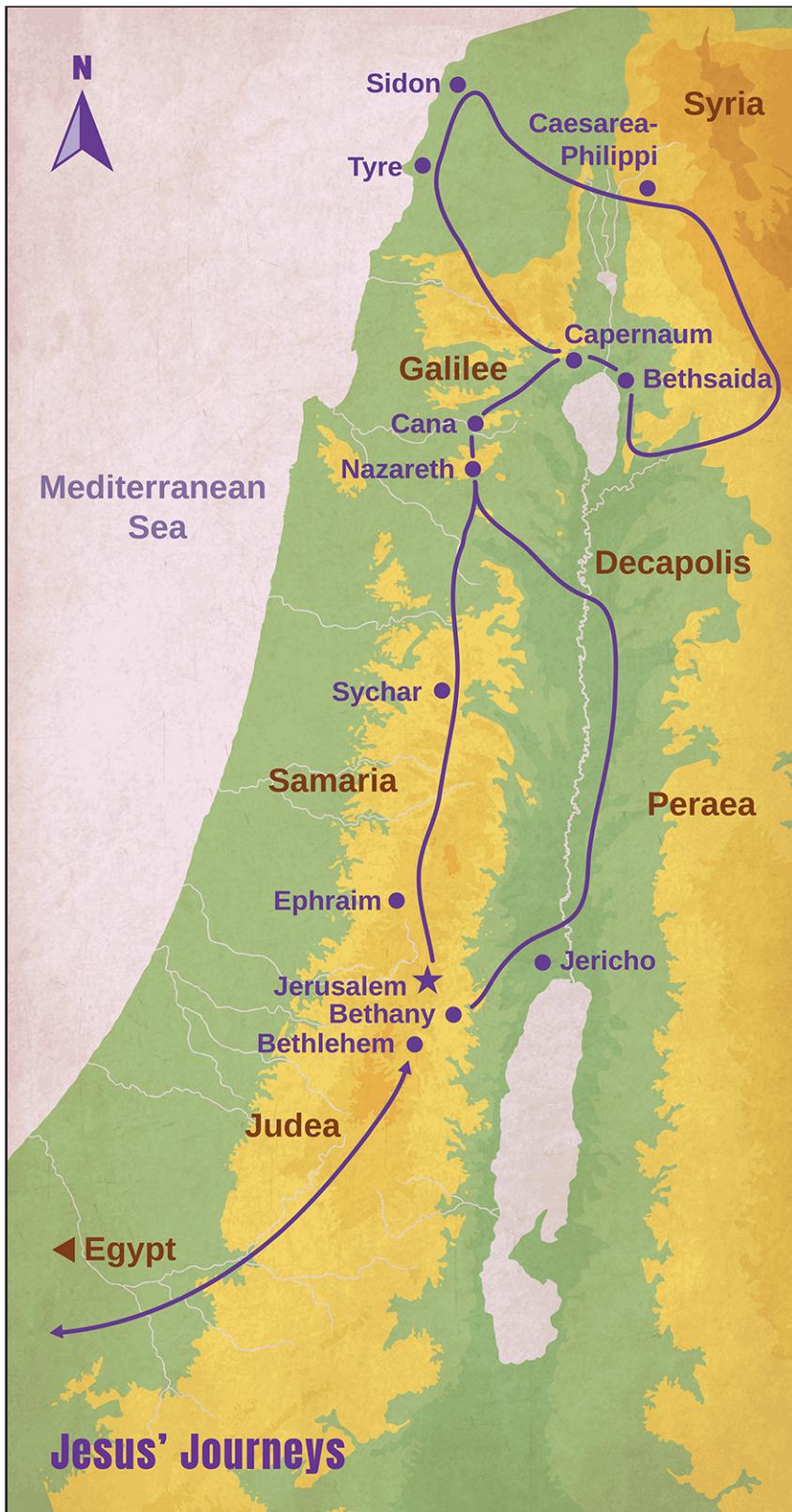

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

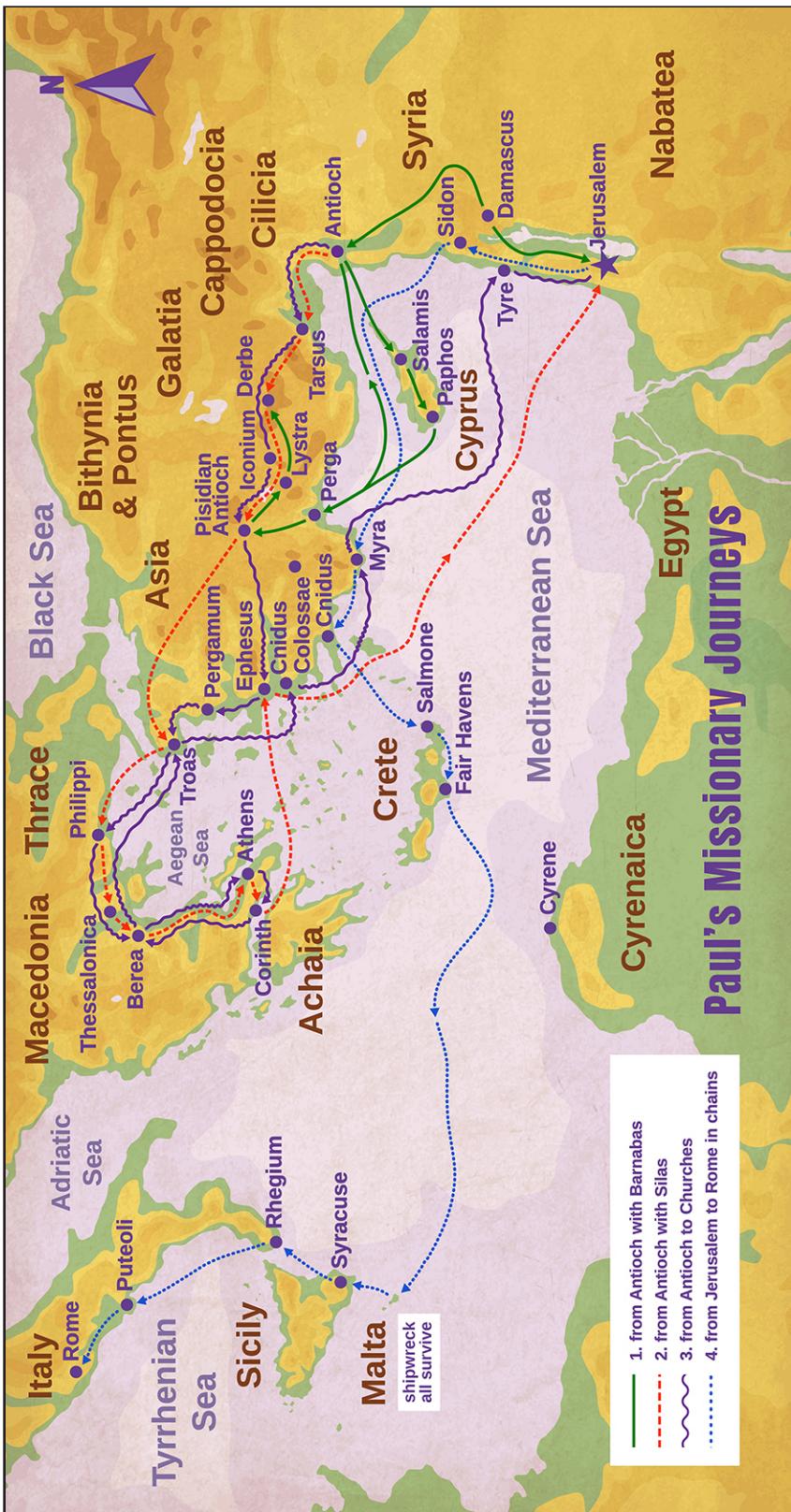
Hebrews 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"
Mark 10:45

Creation 4004 B.C.

- Adam and Eve created
Tubal-cain forges metal
- Enoch walks with God
- Methuselah dies at age 969
- God floods the Earth
- Tower of Babel thwarted
- Abraham sojourns to Canaan
- Jacob moves to Egypt
- Moses leads Exodus from Egypt
- Gideon judges Israel
- Ruth embraces the God of Israel
- David installed as King
- King Solomon builds the Temple
- Elijah defeats Baal's prophets
- Jonah preaches to Nineveh
- Assyrians conquer Israelites
- King Josiah reforms Judah
- Babylonians capture Judah
- Persians conquer Babylonians
- Cyrus frees Jews, rebuilds Temple
- Nehemiah rebuilds the wall
- Malachi prophesies the Messiah
- Greeks conquer Persians
- Seleucids conquer Greeks
- Hebrew Bible translated to Greek
- Maccabees defeat Seleucids
- Romans subject Judea
- Herod the Great rules Judea**

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people
- Jim Elliot martyrdom in Ecuador
- John Williams reaches Polynesia
- Zinzendorf leads Moravian mission
- Japanese kill 40,000 Christians
- Jesuits reach Mexico
- Martin Luther leads Reformation
- Gutenberg prints first Bible
- Franciscans reach Sumatra
- Ramon Llull trains missionaries
- Crusades tarnish the church
- The Great Schism
- Adalbert martyrdom in Prussia
- Bulgarian Prince Boris converts
- Boniface reaches Germany
- Alopen reaches China
- Longinus reaches Alodia / Sudan
- Saint Patrick reaches Ireland
- Carthage ratifies Bible Canon
- Ulfilas reaches Goth / Romania
- Nicæa proclaims God is Trinity
- Denis reaches Paris, France
- Tertullian writes Christian literature
- Titus destroys the Jewish Temple
- Paul imprisoned in Rome, Italy
- Thomas reaches Malabar, India
- Peter reaches Gentile Cornelius
- Holy Spirit empowers the Church**

Jesus Christ born 4 B.C.
(The Annals of the World, James Usher)

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

Where?

		When?						
		Innocence		Fallen		Glory		
	Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth
God	Father	God's Perfect Fellowship	God's Perfect Fellowship with Adam in the Garden of Eden	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16	Pre-Incarnate, John 8:58 Everywhere, Psalm 139:7	Incarnate, John 1:14 Indwelling Believers, John 14:17	Paradise, Luke 23:43	God's Perfectly Restored Fellowship with All Mankind in the Holy City
	Son	John 10:30						All Restored Acts 3:21
	Holy Spirit							
	Living Mankind							
	Deceased Believing Mankind							
	Deceased Unbelieving Mankind							
	Holy Angels							
	Imprisoned Angels							
	Fugitive Angels							
	First Beast Demon							
	False Prophet Demon							
	Satan							
		Who?						
		Angels		Fallen Angels		Fallen Angels		
		Thalaasa, Rev 20:13		Prepared for the Devil and his Angels		Prepared for the Devil and his Angels		
		Rebelling Against Christ		Lake of Fire Revelation 19:20		Lake of Fire Revelation 19:20		
		Accusing Mankind		Mat 25:41 Rev 20:10		Mat 25:41 Rev 20:10		
		1 Peter 5:8 and Revelation 12:10		Abyss Revelation 20:2		Abyss Revelation 20:2		

Destiny

Aka at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

"Go and make disciples of all nations, baptizing them in the name of the Father and of the Son and of the Holy Spirit"

Matthew 28:19